

J.H.C.H.S.M.D.

CLERICUS
MEDICASTER,

IN QUO

SACRARUM LITTE-
RARUM AUTHORITY,

SANCTORUM
PATRUM SENTENTIA,
SACRORUM CANONUM,
DECRETIS,
RECTA RATIONE,

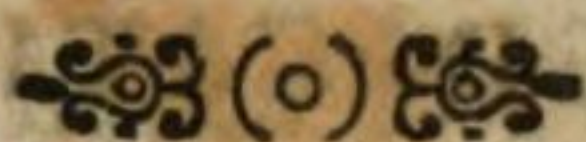
ATQUE

EXPERIENTIA DEMONSTRATUR;

SACERDOTE IMPRIMIS
CURATUM PRAXEOS MEDICÆ
EXERCITIUM NON DECERE.

Francofurti ad Mœnum,
APUD IOH. BENJAMIN ANDREÆ.
ANNO MDCCXLVIII.

In hac artium Sola evenit, ut cui-
cunque (*etiam Clerico*) Medi-
cum se Professo statim credatur,
cum sit Periculum in nullo men-
dacio majus; nulla præterea lex,
quæ puniat inscitiam Capitalement,
nullum exemplum Vindictæ, di-
scunt, periculis nostris, & expe-
rimenta per mortes agunt. *Pli-
nius Histor. Natural. lib. 29. c. X.*

SUMME
VENERABILIS CLERI.

Tam ob muneris dignitatem,
Quam ob egregias summo Præ-
fulatu dignas virtutes,
Reverendissimis & Illustrissimis
Antistibus,
Episcopis, Commissariis Gene-
ralibus,
Archidiaconis, Archipres-
byteris,
Salutem in eo, qui vera salus est.

MUndanæ vitæ Author &
cælestis atque æternæ Re-
parator, vitæ ac mortis
claves sibi soli reservavit; vobis
) 2 autem

DEDICATIO.

autem claves cœlorum tradidit ;
 prô quanta in cœlum potestas ?
 In terris dignitas ? Sal Naturæ
 totius quasi fulcrum , & rerum
 omnium Conservator est , sine
 quo mundus subsistere non pos-
 set. *Vos estis sal terræ* , quo
 Christiana Respublica ad sui
 conservationem Salitur. Quan-
 ta status vestri necessitas ? Quid
 sine luce foret hæc rerum Uni-
 versitas ? Nil aliud nisi tenebro-
 sum Chaos. *Vos estis lux mun-
 di* , quam coram hominibus ita
 lucere præcipit Salvator , ut Pa-
 ter cœlestis glorificetur. Sale
 igitur & luce nihil in rerum Na-
 tura præstantius , nil Clericali
 quoque statu dignius , nil utilius,
 nil magis necessarium. Qui eum
 igitur contemnere & convitiari
 ausit , Anathema sit.

In-

DEDICATIO.

Interim tamen & in hoc terrestri Paradiso crescunt Zizania eradicari digna, quæ cum & in hortum Medicum radices suas extendant, ex illo quoque veniunt exstirpanda, intelligo Clericos Medicaistros, qui verè Sal infatuatum sunt, veræ Cicindelæ, non lucem sed ejus saltem Speciem præseferentes. Fingunt se Medicos & non sunt. Clerici sunt, sed extra Sphæram suam saltitantes, & falcem in alienam messem mittentes praxin Medicam citra Licentiam, citra scientiam & conscientiam, citra vocationem impune & imprudenter exercentes, & per mortales pericula facientes.

Ego vobis hic eorundem statum, mores, praxin Graphicè describam, afferam Argumenta,

DEDICATIO.

quibus evincam eos neque in foro Medico neque Clero esse Tolerandos; Non quod quid subtrahant laudabilis ordinis Clericalis dignitati, aut Medicinæ quid demant præstantiæ, sed quod Reipublicæ Medicæ sint Carcinomata, & Parochiarum in quibus morantur ulcera. Generalis erit correptio, nemo in specie designabitur, quod licitum esse præviè ostendam, ut nemo habeat, quod jure conqueratur.

Non ignoro viros in Clero reperiri optimos & Grandes DEI Servos, Charitate erga proximum abundantes, bonæ conscientiæ & vitæ summe exemplaris, qui abjecta rerum sæcularium cura Soli DEO & muneri suo prorsus vacant; Hos maximâ veneratione colo, & hos mea
non

DEDICATIO.

non tangit oratio, sed Clericos
duntaxat, qui in sortem Domini
quidem vocati, in sortem Medi-
corum Authoritate propria sine
superiorum Licentia audacter se
transferunt.

Vos igitur Reverendissimi &
Illustrissimi Cleri Artistites &
Proceres, penes quos Jurisdictio
est, & potestas corrigendi & e-
mendandi, si qui in Clero abusus,
& vitia forte obveniant, gratio-
sissimè veniam date & permitti-
te, ut vos Poëtæ stellati verbis &
versibus humillimè alloquar?

*Vos quibus Imperium, qui Mun-
di fræna tenetis,*

*Ne tantum tolerate Nefas, hanc
tollite Pestem.*

DEDICATIO.

*Consulite humano generi, quot
nocte Dieque,*

*Horum Carnificum culpa mit-
tuntur ad orcum.*

*Vel perfectè artem discant, vel
non medeantur,*

*Nam si aliæ peccant artes tolera-
bile certe est,*

*Hac verò nisi perfectæ, est res
plena pericli.*

*Et servit tanquam occulta atque
Domestica pestis.*

PRÆ-

PRÆFATIO

Ad Beuolum Lectorem.

ARgumentum de quo hic agit libellus haftenus ex Professo, quod sciam nemo solide pertractavit, cujus tamen pertractatio tam in foro Medico, quam ad ordinis Clericalis decus ac honorem adeo est necessaria, ut possit in censu-desideratorum Medicorum reponi. Quod eo liberius me facere posse judicavi, cum sicuti Empiricorum & Agyrtarum vitia arti Medicæ clam aut palam non præjudicant, sic laudabili Clericorum ordini ipsi in eo Medicastrî Calumniæ occasionem non præbeant, & Illustris uterque ordo in sua Excellentia persistat. Scio equidem Scriptum hoc offensurum Clericos, qui Æsculapium mentiuntur impostores Medicastrî, in quibus Sacri status & conscientiae suppositum tegit ignorantiam, & servitii & obsequiorum fre-

PRÆFATIO.

quentia , aut etiam familiaritatis consuetudo fraudem praxeos tutiorem facit, cui & ipsa quandoque Fortuna peccatrix felicitatem indulget.

Verum etsi horum odia & indignationes non moremur , amici enim mei sunt qua Clerici , quos veneror , exosi qua Medicaſtri , amica enim magis est veritas , licet odium pariat , illorum tamen personis parcemus , & nullius nomen indicabimus , ut quod *Erasmus* dixit in adagiis Cent. 3. p. 684. nobis appropriare possimus : *Res notamus non homines , optamus esse nullos , in quos hæc congruant : Et si nunc tales nulli sunt , quod faxit Christus , tales olim fuerunt , & imposterum fortasse futuri sunt : Atque utinam illud quoque falsum esset , sæpe numero longissime semotos esse à vera Religione , qui titulo , qui cultu , qui ceremoniis Religionem (addo qui Professione Clericatum) absolute profitentur.*

Scribunt Canonistæ contra Clericos Aleatores , Mercatores , Usurarios , Concubenarios , quod tamen Clero nullum
infert

PRÆFATIO.

infert infamiam , neque ab ullo hætenus vituperatum est : Quare ergo dicam mereatur , si contra Clericos Medicastro scribat Medicus ? Tener & scrupulosus sit oportet , qui supportare nequit , ut quis non nominando vitiosos contra ipsa vitia debacchetur. Si quis falsum & ridiculum , & noxium detegit in aliqua Professione , an reprehensione dignus est Calumniator ? Quis ergo in malam partem vertet , si mores non nullorum Clericorum mali in alia Professione describantur , & Medicorum simiæ depingantur.

Verum ea temporum nunc est infelicitas ut loquitur *Aventinus Annal. Bojor. lib. 6. p. 371.* Ut non liceat loqui , quæ sentis , nec sentire quæ loqueris ; Quod multa pulcherrima Læctione dignissima Scripta eorumque Doctissimi Authores an cum dolore , an cum Cachinno aut commiseratione perversè judicantium , & ignorantium experti sint disquirere nolo , Scriptori autem Morali & Medico permillum esse errores , & vitia publica in sua Professione grassantia , neminem nominan-

PRÆFATIO.

minando aut designando publico Scripto Carpere, atque corrigere extra Controversiam est Propositio hæc etsi luce suâ Clareat, Argumentis tamen & Exemplis illustrabo. Quis enim Ecclesiasti unquam prohibuit suæ Paræciæ vitia, Avaritiam, usuras, luxuriam, hypocrisin ex Cathedra publicè corripere, unde elegans versus *Matthæi Zuberi*, apud *Moscheroschum* in Præliminaribus: *Parco individuis sed eorum Crimina taxo. Templo aliter Christi, nec mihi præco facit.*

Quis Moralium Scriptori vetat in genere, taxare mores non populi modo, sed & ipsorum Principum? Quis Politico Aulædorum Machiavellismum? Quis Medico Professionis suæ Simiorum Charletanariam, fallacem Empyriam - dolo-
sas deceptiones tam passivas, quam activas juxta notum versiculum:

, . . . *Licuit semperque licebit.
Parcere Personis dicere de vitiis.*
Scripsit Medicinæ querulantis Lacrymas celeberrimus Medicus Austriaco-Hepolitanus, *Joannes Chrystophorus Bitterkraut*, quas & ipso Gloriosissimo Imperato-

PRÆFATIO.

perarori divo LEOPOLDO dedicare non est veritus. Eximius hic Tractatus scriptus est in Pseudo- Doctores, præsumptuosos Medicaſtros, vanos Chymicos, Præſtigiatores Agyrtas, Sordidos Uroſcopos, Medicos Bullatos & Pseudo-Chyru rgos Caſtrenſes in cujus Præfatione Lectorem in Vernacula, hic translata ſic alloquitur: *Fit autem hoc non ex præcipiti & hoſtili animo, neque ex intentione quempiam lædendi, ſiquidem duntaxat vitia, craſſaque delicta, quibus Medicinæ ſcientia nunquam ſatis laudanda ſummè læditur, ejusque per orbem terrarum celebratiſſima fama imminuitur, adduco, taxo, caſtigo & oppugno. De Reliquo omnes de me forte conceptas Sinistras opiniones debitè miſſas volo, caſu verò quis unus alterve fortassis ſe Taſtum arbitretur, hic non mihi, ſed ſibi ipſi ſuccenſeat prudenti conſideratione, quod purè vitia, quibus Ars Medica hoc tempore fœde corrumpitur ob oculos ponam,*

PRÆFATIO.

ponam, & vivis coloribus ad umbram.
Ita Excellens hic Medicus.

Non igitur libellus hic damnandus
erit, qui scribit de delictis Clericorum
Medicastroorum, qui sibi arrogat textum
desiderii Erasmi. Mores hominum
acri stylo pungentis ubi ait: *Qui vitas*
hominum ita taxat, ut neminem omni-
no perstrigant nominatim, quæso ut-
rum mordere videtur, an docere po-
tius, ac monere, ergo si quis extiterit,
qui se læsum clamabit, is aut consci-
entiam prodet suam, aut certè metum,
nec ipsum hominum genus notatur, sed
qui in genere mali sunt. Et rursus, *ad-*
monere volumus non mordere, prodes-
se, non lædere, consulere moribus ho-
minum, non afficere.

Credo si quis moderni sæculi Scriptor
D. *Hieronimi* Epistolam ad Nepotià-
num de vita Clericorum omnium pri-
mus in lucem produceret, multos excla-
matorios, ut voce præconis, ne à quo-
piam

PRÆFATIO.

piam legeretur , sub gravi multa prohiberetur , unde vir Sanctus hanc quoque addidit protestationem : *Nullum læsi : nullius nomen Scriptura mea designatum est , neminem specialiter Sermo meus pulsavit : Generalis de vitiis disputatio est : Qui mihi irasci voluerit , ipse de se quod talis sit , confitebitur.*

Si verò Sermonis cursus me hinc inde eo abripuit , ut Medicum Professus Ecclesiasten Egerim , hujus erroris admodum me pœnitere non potest , ut si quod ad refutationem non pertinet , ad vitæ Clericalis pertineat Emendationem , si quod ad Eruditionem non confert , conducat ad pietatem , quodque ad operis instituti scopum non facit , faciat ad vivendirationem. Dico cum Divo *Hieronymo* in Epistola ad Rusticum Monachum : *Scio me offensurum esse quamplurimos , qui generalem de vitiis disputationem in suam referent contumeliam,*

PRÆFATIO.

*meliam , & dum mihi irascuntur ,
suam indicant conscientiam , multoque
pejus de se , quam de me judicant ,
ego enim neminem nomino , nec certas
personas eligo atque constringo. Cæ-
terum , quæ in hoc Tractatu Scripsi ,
omnia Ecclesiæ Romano - Catholicæ
Censuræ , eâ quâ par est devotione
humillimè submitto.*

Elen-

Elenchus Contentorum.

CAPUT I.

De Clericis Medicastris in genere.

CAPUT II.

Clericorum Medicastrorum tam Antiquorum, quam recentium vanitas & pravitas.

CAPUT III.

Notantur deficientes in Clerico Medicaastro qualitates, quas in genuino Medico Sacra Scripturà requirit.

CAPUT IV.

Qualitates in Clerico à D. Hyeronimo requisitas cum Professione Medica non convenire ostenditur.

CAPUT V.

Demonstratur, quod Parochus seu Clericus curatus teneatur omnes occupationes sæculares (sic & Medicinales) dimittere & suæ attendere vocationi, ut Commissas sibi oves ad statum perfectionis & salutem æternam perducatur.

CAPUT VI.

Alia Argumenta.

Quibus evincitur Clericum curatum non decere, neque illi permissum esse praxeos Medicæ exercitium.

CAPUT VII.

Ostenditur praxin Medicam Clerico curato non convenire, quia eum multorum vitiorum periculis exponit.

CAPUT VIII.

Probatur irregularissimos in Medendo Clericos esse Canonice irregulares.

CAPUT IX.

Lusus & ludibrium Clericorum artem Medicam ignoranter exercentium apud genuinos Medicos aliosque viros prudentes.

CAPUT X.

Refutantur objectiones & Argumenta, quibus in arte Medica Practicam suam defendere conantur Clerici Medicastri.

CAPUT XI.

De Clericis veris atque probatis Discursus finalis.

Epigramma.

Ad Zoilum & Clericum Medicastrum.

Zoile es insanus; nec mens tibi Clerice sana est.

*Ignoras quid agas : Nescit &
is quid agat.*

*Maxima stultitia est hominum ne-
scire, quid illis
Conueniens agere est, & quid eos
deceat.*

*Indiget Helleboro Medicaſter Cleri-
cus, & tu*

Infuſus tota Zoilus Anticyrâ.

CLERI.

CLERICUS MEDICASTER,

De malis loquar, bonos non lædam,
imo ne malos quidem: quandoquidem generalis
de vitiis disputatio, ad nullius personæ pertinet
injuriam, atque utinam pauciores essent, in
quos hæc competere possint, ita pro me perorat
Desiderius Erasmus Adag. Chiliad. 3. cent. 3.
p. 684. cum quo dicto libelli hujus facio
exodium, & pono.

CAPVT. I.

De Clericis medicastriis in genere.

Cl. Hartmannus Beyerus inter Impostores
& perditionum hominum varias sortes
apud vulgus medici personam agentes
reponit *Vesanos nonnullos & maleferiatos sacer-*
dotes de ovibus magis, quam ovibus sollicitos. His
Rodericus Episcopus Zamoracensis in speculo
Vitæ humanæ obiicit illud ad Philippum, quod
in Actis Apostolorum C. VIII. legimus: Pu-
tasne intelligis, quæ dicis? Quibus dicentibus:
Etiam. Ego iterum cum Eunuchis respondeo;
quomodo scire poteris, cum nemo te docuerit?

& rursus post pacua nescio in quibus libellis legunt, & in miseris corporibus uniformiter exequantur, & uno Collyrio iis nihilominus incognito omnium oculos curare velint, quo fit, ut cæcus arte videntem natura faciat Cæcum. Hi medicina abutuntur & artem egregiam, quam non noverunt, profitentur quæstus gratiâ, & pecuniam, ut finem quærunt. Ita *Casparus Bravo de Sobremonte Ramirez* Consult. 2. §. 7. refert in Magni *Philippi IV.* Hispaniarum Regis fatali morbo ante diem obitus venisse quendam Presbyterum Italum ad aulam regiam, qui promittebat Vitam Regis securam fore, & liberum evasurum ab omnibus morbis, si illi permetteretur apponere Emplastrum quoddam à se usitatum, cum quo asseribat nullum esse morbum, qui certo & evidenter statim non curaretur. Quale autem esset, manifestare noluit. Addit impossibile fuisse morbos Regis curari, cum jam in agone esset. Quod indicavit hunc Presbyterum fuisse agyrtam, circulatorem, & Impostorem, impossibilia perfrictâ fronte promittentem de quo cecinit *Euritus Cordus*:

*Quemlibet in triduo promittis pellere morbum,
Forte quod hinc quarto vis properare die.*
Quam methodum ejusmodi medicastrum sequantur jam ipse *Plato* in *Phædro* descripsit: Si quis dicat, Ego quidem illa scio corpori admoveere, quibus & caleseat pro arbitrio meo & frigescat, & vomitus & ejectiones & aliæ expurgationes perficiantur, & ejusmodi plurima teneo, quibus

bus cognitis & medicum me esse profiteor. Quid alium Responsurum autumas? *Phædrus* nil aliud quam percontaturum, nunquid etiam sciat, quibus, quando, & quousque singula horum sint adhibenda? Quod si nesciat, necesse est eum insanire, qui quod quidquam audierit, vel in medelas nonnullas inciderit medicum evasisse se putet, cum nec artis aliquid intelligat. ita Sapiientissimus *Plato*.

Interrogo igitur te nunc Clerice. *Tu quis es?* Joann. 1. 19. ratione Physiologiæ? an hominem in statu naturali physicè & anatomicè nôsti? *Tu quis es* ratione pathologiæ? an Cognovisti morborum essentiam, accidentia, fines, successiones, prognosin? *Tu quis es*, ratione Therapiæ? an genuinas nôsti in morbis indicationes? an triplicis naturæ regni materialium habes notitiam? an eorum novisti correctionem, præparationem, mixturam? *Tu quis es*, tandem rogo; sum inquis Clericus, sacerdos, sum curatus, sum concionator, sum Confessarius. Quid ergo agis polypragmonem, quid Medicastrum? quid ignotum exerces artificium? *S. Antoninus* Etymologiam tui nominis tibi dedit:

Dans sacra, sacra docens, sacra dos, sacer iste sacerdos.

Quid ergo infra sortem tuam te deprimis? prophanium & secularem facis? Redi ad te & nosce te ipsum. Discute, quis sis, quis esse debeas, quis esse possis. Quis sis per vocationem, quis modo sis per culpam, quis esse debeas

debeas per obligationem, quis amplius esse posses per Dei gratiam. Nescis conditionis tuæ dignitatem, sacerdotii pretium, Pastoris obligationem, Attende quid in medicina scias, attende quantum nescias, agnosce quantum in ejusmodi extranea professione scire debeas. Si cogites in arte medica tuam ignorantiam, exclamabis profectò: *Deus tu scis insipientiam meam.* Ignorantia Tui te insolentem facit, facit temerarium, facit te stultum: quia stulti non agnoscunt se mente captos, sed esse sapientes. Nunc tempus est, ut cum psalte Regio Ps. L. veniam petens à Domino dicas: *Quoniam iniquitatem meam Ego cognosco.*

Ostendo tibi in hoc Tractatu, quis & qualis sis, & primum, qualis esse debeas. Salvatoris effatum est ad Apostolos, quod & omnes Eorum successores Clericos curatos concernit: *Vos estis sal terræ:* nempe ut per eos populus ad Sapientiam, cujus symbolum sal est, id est, ad rectam Christianè vivendi normam salietur, erudiaturque. Quomodo in fide & Dei amore languentibus Parochiæ suæ infirmis Pastor sal Evangelii propinare debeat docet Gregorius M. in Homil. XVII. in Luc. X. his verbis: *Quasi ergo inter bruta animalia petra salis debet esse sacerdos in populis: Curare namque sacerdotem necesse est, quæ singulis dicat, unumquemque qualiter admoneat: ut quisquis sacerdoti jungitur, quasi ex salis tactu æternæ vitæ sapore conditur.* Non verò quomodo salis condimento vita hominis ad sanitatis corporeæ conservationem aut
restit-

restitutionem firmetur, quod extra Curionis professionem est.

Author *Mundi Qualificati* exponit clericos derisui, quibus cura animarum *quasi vero*: qui quærent curam animarum, sed magis curam corporis, pinguem culinam, horreum frugibus gravidum, cellam vino plenam; Et ideo Clerice agis medicum, quia nôsti, quod det Galenus opes. Sed an hæc tua vocatio? quid tibi cum cura corporis alieni? an hæc anima clericandi? an cura animarum? Pastorem oportet esse irreprehensibilem, non turpis lucri gratiâ: Sic, inquit hic author, imponitur Deo. Sic animæ saluti, multa fiunt non propter Christum, sed propter Lazarum.

Quid Saul inter prophetas? inter Clericos Medicus, aut Clericus inter Medicos? Clericus negotiis secularibus prohibente Apostolo se immiscens *Saul* est inter prophetas. Sic aliquando Cometa se stellis immiscet, ignis fatuus siderum lumini nocturno: Sic venit *Pontius* in Apostolorum symbolum, Clericus inter medicos. Credo *quasi vero*. Apage ululam ex lusciniarum consortio. Virgines fatuæ prudentibus se sociabant, licet non haberent oleum in lampadibus. An tu Clerice medica-ster oleum habes in lampade? habes: sed quale, inferius ostendam. Quisquis igitur es curatus, vel age medicum sine clericatu, quod fieri nequit, aut Clericum sine medica-astro, ne audias aliquando illud: *Serve nequam* Matth. 18. 32.

Redeo ad Sal terræ , quod infatuatum neque in terram neque in sterquilinum utile est, ut notanter inquit Salvator noster Luc. 14. 34. Matth. 5. 13. *ad nihil valet ultra , nisi ut projiciatur foras , & conculcetur ab hominibus.* Sequitur ergo evidenti conclusione ; cum clericus sit Sal terræ, eum , si infatuetur , nil valere, projiciendum foras , conculcandum ab hominibus, imò ne in terram quidem aut sterquilinum esse utilem , jam ipse infer, quid de clerico medicastro insulso ac infatuato sit tenendum.

Sal fucatum & remixtum cum quisquiliis, & peregrinis heterogeneis ad mensam ineptum est, & ferculis remiscere condiendi gratiâ quis sustineat ? quis Clericum medicastrum insulsum ad aram , ad mensam Domini adducere non reformidet ? integritas in Sale requiritur : non alieno sapore aut colore coinquinanda. Nullo enim eget additamento ad saporis gratiam alimentis conciliandam, neque Clericus etiam, maculari debet peregrini negotii accessione , vel mundanis quisquiliis. Habeat cœlestem , non medicam Doctrinam, Complectatur pietatem , synceram & veram prudentiam, quæ apud Mystas verum sal est, verborum motum, factorum , adeoque totius vitæ condimentum , ut si illo destituatur , totus insipidus sit & maneat. *Bona res est Sal, ceterum si sal insulsum fuerit , in quo ipsum condietis.* Marc. 9. 50. Jam verò quomodo in
Cle-

Clericis medicastriſ fal illud ſapientiaꝝ deficiat,
ſequentis capitiſ exempla docebunt.

Dic mihi Clerice, quiſ tuæ vocationiſ eſt
finiſ? Audi *Epictetum*: ſi luſcinia eſſeſ, luſci-
niaꝝ munere fungereriſ, ſi olor olorſ. Nunc
cum ſiſ Eccleſiaſticuſ, ſiſ Paſtor, aut ſacella-
nuſ, cur tuam ſtationem deſeriſ, aut ſaltem
quid aliud, quod tui muneris non eſt, illi
jungiſ? Non quæret à te Deuſ, quomodo
hunc illumve agrotum curaveriſ, quomodo
animas, non corpora, ſanaveriſ, non quo-
modo medicamenta, ſed Sacramenta admi-
niſtraveriſ. Metuo ne aliquando dicere coga-
riſ: *Frater fui Draconum & ſociuſ ſtruthionum*.
Quod *S. Gregoriuſ Moral.* l. 7. c. 12. ſic expli-
cat. Quid per Dracones niſi malitia, quiſ
Struthionum nomine niſi hypocriſiſ designatur?
Struthio quippe volandi ſpeciem, ſed uſum
non habet. Clericuſ de ſe imaginem medici
inſinuat, ſed viam ſcientiaꝝ medicaꝝ ignorat.
Nomen autem ipſum Hypocrita hiſtrionem
proprie ſignificat, quia alia perſona cum ſit,
aliam agit, quod indicat nihil in ejuſmodi hy-
pocritiſ clericis eſſe veræ ſolidæque virtutiſ
& ſcientiaꝝ: quidquid agunt ſimulatio eſt *Es-*
cobar. tr. 3. colleg. Chr. S. I. obſ. I. Quod au-
tem ejuſmodi medicatri ſratreſ ſint Draconum,
id eſt, toti quanti malitioſi, nunc in exem-
pliſ videbimus.

CAPUT II.

Clericorum medicastroorum tam antiquorum quam recentium vanitas & pravitas Exemplis ostenditur.

Medicaſtri Clerici imaginem ſiſto in antiquo Medico *Uranio*, qui *Virum Cœleſtem* dicit, & quem *Cl. Freindius* in *Historia Medicorum* deſcribit. Audiamus ejus, ſi *Apollini* placet, eximias qualitates. Absque minima *Philosophiæ* cognitione ſublimam habebat de ſcientia propria *Opinionem* (hoc commune eſt omnibus medicaſtris) quæ ad ſummum conſiſtebat in abundantia Verborum, & methodo decifiſiva ſuſtinendi paradoxa extraordinaria. Diſputabat cum perſonis diverſis, æque levi ac ille ſcientiæ & virtutis tinctura imbutis, de magni quandoque momenti objectis, de quibus argumentabatur & decidebat eâ temeritate quâ præſumptione. Imaginabatur ſibi opinionem, in qua erat eſſe veram; nullam dari ſcientiæ certitudinem, quod perfectam illi procurabat in ſpiritu tranquillitatem, omnemque tollebat remorſum conſcientiæ in adminiſtrandis remediis, quorum vires & effectus ignorabat. Sic imponebat credulis ſimplicibus. Ad magnatum ædes admiſſus, poſtquam cum exceſſu potâſſet & comediſſet, totius ſocietatis fiebat objectum & luſus. Dabat linguæ effrænataſ libertatem, ut ſtoliditatem ejus riderent Univerſi. Aptum quoque erat

erat subjectum variis excipiendis vexationibus & injuriis, ut plane fieret necessarius ad recreandas Conversationes, ceu Morio & mimus. Nunquid talem medicastrum dixeris terrimam pestem urbis, tabificum adolescentibus, puellarum scandalum, gravidarum ruinam sanitatis demolitorem, morborum seminarium?

Animadvertendum in hac historiola, quod opinio scientiæ *Vranio* tranquillitatem mentis Conciliârit, & omnem abstulerit conscientiae remorsum. Credo, quicumque sunt clerici medicastri, eâdem in arte medica scientiæ opinione à mordente conscientia liberari, vix aliàs esse possibile, ut involent in praxin artis, quam non didicerunt. Dein ex eadem historiola patescit, quod medicastrorum scientia consistat duntaxat in pomposa Galimatia, & speciosa garrulitate. Medicorum hæc summiæ de purificando Sanguine, de fortificando corde, de recreandis visceribus, de refrigerando hepate, aperiendo splene obscura garriunt, & sic quasi historiolum Romanicam narrant, quæ est instar pulchri somnii de nocte, quod vigilantibus nihil relinquit. Unde non adeo male dixit *Arganus* apud *Mollierium* in Comædia le Malade imaginaire : *Ce sont de Mechantes gens d'abuser ainsi de la Credulité & de la bonne foi des hommes*, & in Comædia l'ombre de *Molliere* : Effrontes nostræ vitæ periculo in periculoso illo Momento tentamina faciunt, quæ illis suggerit ambitiosa imaginatio. Scelerati omnia

audent tentare sub confidentia , quod Sol illustraturus sit felices illorum conatus , & terra obtegetura errores. Narrat Casum de amico, qui stolidè seductus Confœderati medicastri promissis, huc referri dignum.

Veniebat medicaster post duas a medicamento exhibito horas ad ægotantem , sciscitans de effectu , quam esset expertus. Fortiter sudavi , hic inquit. Bonum hoc est , respondet Medicaster. Post tres horas redit, quærens quomodo te gesserit. Senti , inquit patiens, intensum frigus vehementi cum horrore : Et hoc bonum est , prosequitur Charlatanus. Circa vespèram tertia vice redit , & de statu se informat. Sentio , inquit Æger , totius corporis inflationem, quasi hydropicam. Hoc bonum est, replicat tortor. Altero mane ibam ego , ait *Molliere*, ad ægotantem , rogabam qui vales , & quis tuus status ? Ah Mon Ami, reddens profundum suspirium , Coactus vi credere , quod mihi bene sit , sentio , quod moriar. Ah exclamabam dolore percitus, quam felicia sunt bruta , quæ simplex natura sanat sine ope Consultationis ! sed quam brutale foret optare hoc dum morbus incidit ? Metuendum etiam foret , si tot reperirentur medici inter bestias , quot bestię inter medicastros.

Dices : Hæc Diſſeria universaliter Empiricos , non Clericos duntaxat concernunt. Proponam igitur ex his Solis Medicastros , & primum quidem *Joannem Gaddesten* Canonicum,

cum, sed veri Medicaſtri numeros omnes im-
plentem. Cujus Characterem in Historia me-
dica ſic deſcribit *Freindius*. Erat habilis ad
dignoscendum, quouſque homo poſſet eſſe
deceptus. Nunquam intermiſit Commodis
ſuis applicare credulitatem & confidentiam
illorum, qui ejus operâ indigebant. Videba-
tur ſemper tendere retia Genti delicatæ, fæ-
minis opulentiſ, apud quas etiam eò procede-
bat, ut illas doceret aquas Cosmeticas & tin-
cturas Capillorum. Reflexiones ejus tende-
bant ad ſingulare ſtudium inveniendi remedia
Cara quarum divitibus ſemper præſcribebat
duplicem doſin. *Experimentum meum, ſi ſit pro
divite, duplum.* Non putabat ſe poſſe ſatis
distingui ab aliis medicis, niſi daret probas
profundæ ſuæ litteraturæ, exhibendo Ety-
mologias variarum vocum medicarum. Dice-
bat peritonæum ſic eſſe appellatum, quod eſ-
ſet ſituatum juxta tonantem. -- Hernia quaſi
rumpens enia, hoc eſt inteſtina. Phthiſis de-
rivabat de Tuſſis -- & Chiragra de chiros &
gradior: Epilepſiam ab Epi, & Lædo. Tur-
bulento genio etiam ſe immiſcebat Operatio-
nibus Chirurgicis. Gloriebatur ſe grandem
occuliſtam, & ad infectiones oculorum (hic
erat terminus, quo utebatur) dicebat ſe in-
veniſſe remedium, ſed tantum appropriatum
Divitibus. *Experimentum meum quod Diviti-
bus convenit.* Erat magnus amator Secretorum,
quæ exorbitante pretio vendebat, exemplo il-
lius remedii de tribus Ranis, de quo dicit
quæ

propriis Verbis : se habuisse à Chirurgis Summam Considerabilem , *pro quo habui bonam pecuniam à barbit orforibus.* Ita non erat morbus pro quo non haberet expressum Secretum. Dicit se sanasse viginti hydropicos , cum spicanardi , sed illud esse remedium , quod nolit exhiberi , nisi præviâ solutione : *nec debet dari nisi accepto Salaris.* Quo morbus magis erat complicatus ac difficilis , eo magis ejus curam attentabat. Erat quis cruciatus à calculo ? poterat illum dissolvere. Erat quis crudeliter afflictus a prodagra ? poterat humorem extrahere mediante Cataplasmate vel unguento : Poterat debellare morbi caduci pervicaciam Collari : curabat paralyfin linguæ Aqua vitæ. Descendebat usque ad minimas operationes. Habebat quis dentem putridum , extrahebat. Erat quis erosus à verme , habebat Secretum infallibile ad eum interficiendum. Sanabat colicam mediocri tincturæ parata ex pelle vituli marini , modo buccula esset ex balæna. Habebat Emplastrum & causticum infallibile ad vulnera & rupturas. Curabat cancrum à caule externa acetosâ rubrâ. Maximum autem negotium habebat fœminis gravidis curandis , ordinabat illis rhabarbarum tostum. Jocabatur hac occasione & ludebat cum ipsis libere & audacter. Maxime & speciatim videbatur se applicare remediis inveniendis adjuvandam Conceptionem. Qui volunt esse informati de Ejus in hac arte talento , legant Ejus Commentaria & Secreta , quæ publicavit concernentia

nentia methodum abominabilem irritantium liber. Ejus sub titulo *Rosa Anglica* impressus est Papiæ in f. 1492. Venetiis 1516. August vindel. in 4. 1595. D. *Freindius* scribit fuisse Canonicum, & non monachum, ut aliqui credunt, & in aula Anglica seculo decimo tertio frequenter adhibitum.

En imaginem Clerici medicaltri ex ævo antiquo, qui adhuc habet suos successores, non minoris proterviæ, deceptores lucro addictos. Alium igitur ex moderno adducemus, sed anonymum, qui non minus quam præcedens se exhibet ridiculum.

Constat ex *Hippocrate*, *Galeno*, & *Celso* frictions antiquis medicis maxime fuisse in usu. Statuebant has eximie facere ad excitandum calorem nativum, ad dissipandum vapores & excrementa tertiæ digestionis, secundum illorum principia, quæ sæpe retinentur inter membranas & musculorum interstitia. Fiebat autem frictio juxta sententiam *Laurentii*, de senect. incipiendo mane à brachiis, hinc ad scapulas, ad dorsum, usque ad pectus, inde descendendo ad coxendices, hinc rursus ad humeros, ita ut caput & cervix essent ultima. Quo modo universum corpus fricabatur manibus vel siccis aut nudis, vel si esset densius, oleo chamomelino, liliaceo aut arethino inunctis, vel si esset frigidius Costino vel spicaceo illitis.

Methodus hæc dudum exoleta hodie in praxin revocatur à certo Ecclesiastico in territorio
a ca-

a catholico, qui se inter fratres suos septimum, ideoque sanationis donum sibi Connatum jactitare fertur. Mira ejus curandi methodus, qua omnibus morbis medici satagit, ita scandalosa est, ut Romæ pro irregulari declaratus ejusmodi proxeus inhibitionem accepisse dicatur, quo tamen Pontificis mandato non obstante à præpotente territorii Principe, utut ringente Capitulo, practicæ ejusmodi continuandæ licentiam accepisse fama est. Unde licet Catholicorum nemo amplius ejus Curæ inunctoriæ se committat, magna tamen ex aliis Religionibus hominum turba sanationis causa ad eum convolat. Ejusdem Practica hæc mihi relata est. Utriusque sexus ad indusium usque denudati verticis quantitatem olei (ipsi saltem noti) infundit, à quo ad manuum usque extremitatem, & per spinam dorsalem ad coxendicem usque, imò ad extremos pedes pollice suo fortiter fricante illud deducit, quod quidem gratis facerè dicitur, oblatum sostrum Oeconomæ suæ dari præcipiens, vulgus appellat *Den Smeer-Docter*.

Nullum quidem dubium est, fricationes tales aliquando posse habere laudabilem effectum, sed judicet syncerus lector, an Clericum, Ecclesiasticum, Canonicum, Sacerdotem deceat nudas fricare puellas nudas ungere & fricare fæminas, imò si vel sexum saltem virilem an dari possit majus absurdum, atque Canonico indecens? Ridiculum sane nedum stolidum suo, utut septimo-geniti pollicis talem vir-

tutem

tutem sanativam adscribere, quod eo magis superstitionem redolet, quod non nisi diebus veneris illas inunctiones instituere velit.

O portentosum pollicem, Pyrrri pedis pollice magis potestativum, & talia sanationum prodigia sola fricatione efficientem, dignum, qui aliquando auro inclusus in *Æsculapii* fano suspendatur! magnam quidem in motu fibrarum corporis tonico per frictionem excitato vim latere ambigendum non est: sed quod filio septimo genito à Deo gratia sit gratis data ad virtutem fricationi majorem addendam popularis error est. Septimus nascendi ordo nullam quàm prius genitis indit facultatem neque gratia sanitarum, cujus à Divo *Paulo* I. ad *Corinth.* fit mentio, frictionem requirit, aut oleum vertici infundendum. Spiritus S. non dividit gratias, quæ cedant in despectum sacerdotii, & occasionem scandali præbeant, unde jure merito Presbyteris inhibentur operationes Manuales, quæ digitos sacro chrismate inunctos dehonestant, unde quoque in universum iis prohibitum est Chirurgiæ exercitium. Taceo in fricatione ista alias concurrere circumstantias, quæ pudicitiae subvertendæ ansam dare possent. Presbytero quòque probrosum est hoc Balneatoris opus vere sordidum, non honorificum, sed verecundiæ plenum & servilis servitii. Præstitisset Eiusmodi virum nullis ordinibus sacris initiatum fuisse, & putatitiam illam sibi ab ortu innatam mædendi virtutem libere & sine irregularitate aliis communicare potuisset.

Sileo,

Sileo, quod plures morbi dentur, in quibus inutilis & inanis est, imo noxia ob fibrarum laxitatem & pororum obstipationem cum oleo inunctio & fricatio. Scribit quidem *Ecclesiasticus cap. 38* honorandum medicum, eo quod curans mitiget dolores, & unguentarius faciat pigmenta suavitatis. *Et unctiones conficiat sanitatis*, sed hæc ad sacerdotem curatum non pertinent, ut infra fusius ostendam. Hisce potius dictum est illud *Isaiæ 61. Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me: ad annunciandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde.* Constat fricationem & inunctionem ne quidem pertinere ad medicos, sed eorum ministros obstat enim illorum dignitati. Fateor tamen Parochos & Sacellanos esse inunctores, verum non alio modo, quam quo Christus instituit, nempe ut docet *divus Jacobus Apostolos Ep. 1. c. 5. infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, ut orent super eum, unguentes cum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum & alleviabit eum Dominus.* Quam praxin deinde Apostoli exercuerunt, ut memorat *S. Marcus c. 6. Et exeuntes prædicabant, ut poenitentiam agerent, & demonia multa ejiciebant, & ungebant oleo multos egros & sanabant.*

Fricet ergo Supradictus Clericus & ungat, quam diu vult ac potest, manet tamen Eum medicaltri prædicatum. *Helmontius* jam ipsum risit *Galenum*, qui artem medicam circumscribit frictionibus rectis, obliquis, transversis,

versis , & circularibus , nempe magnum in
iis agis Morionem & circulatorem. Tr. de vi-
ta longa §. 8.

Occasione hujus adhuc monendum de me-
dicastris clericis non tantum varia usurpanti-
bus , sed & vendentibus olea spicæ , terebin-
thinæ , diversis tincta coloribus. Videntes
olea adulatores esse scripsit S. Gregorius Moral.
Homil. 12. in Evang. Sapientes Virgines dice-
bant fatuis oleum petentibus. *Ite potius ad
vendentes & emite vobis.* Matth. 25. 9. ita fa-
tui revera sunt , qui olea emunt à medicastris
etiam sacratis, qui sapit , dicet cum vate Re-
gio : *emendabit me justus in misericordia & ar-
guet me : oleum autem peccatoris non impinguabit
Caput meum.* Id est , ut medicè explicem,
Medicus geminus , qui artem suam justè exer-
cet , & patientibus suis præstat misericordiam,
dolores vere leniendo , emendabit me , scilicet
affectus Corporis mei , & arguet me de prava
diætâ , de erroribus in ea Commissis ; Oleum
autem peccatoris , id est Medicastrî , qui pec-
cat contra Medicinæ regulas , contra charita-
tem proximi , contra statum Clericalem , &
ipse in extincta Lampade oleum bonorum ope-
rum non habet , non impinguabit Caput meum
tam physico oleo suo , quam moraliter. Blan-
dimentis adulatoriis. Medicastrî quid aliud
didicerunt , nisi fallere , mentiri , adulari ,
exaltare parva Symptomata , morbos leves di-
cere periculosos , quod est facere ex tumulis
montes , ex culicibus elephantes , quale tripu-
dium,

dium, si talem culicem occiderint! sibi cum Dracone pugnam fuisse asserunt, ut de curatis morbis obtineant maiorem laudem & præmium, pro quo obtinendo ad divites currunt in suis parochiis. Habent enim occasionem visitandi, quæ animarum Provisores, & sic quoque corpora curandi, quod etsi non videantur intendere, intendunt tamen, ad pauperum domunculas non ita properantes.

Non igitur reputanda injuria quod in clericos aleorum, & Religiosos Medicamentorum Institores severe animadvertat Cl. *Ludovicus Trallesius* Medicus Vratislaviensis in Rigoroso Examine terreorum remediorum c. X. p. 137. ubi in Parochos Remedium anti-epilepticum vendentes invehitur hisce verbis: *Nullus medicalter, Balneator, nullus adeo rudis & in Theoria morborum Cæcutiens, qui crepare suos contra Sacrum morbum arcanos pulveres non audeat. Imò eo usque ferax extat antiepilepticorum remediorum inventio, ut ii internum, qui animarum saltem curam agere, non corporis per officii sui rationem debebant, pulveres contra Epilepsiam consarcinaverint, magnisque Elogiis munitos dispensare non erubuerint.* Non igitur memoratu indignum, quæ ad me Vir Ecclesiasticus primariæ Dignitatis, postquam legerat, quæ de Sale Mystico Sacerdoti medicalastro proposueram, ad me hisce verbis perscripsit: Legi quæ insinuasti Salia Sacerdoti medico, ita quoque oleum ei Commendabis. Inest illi ea virtus, ut quævis vulnera sanet putrida, tum quòd

eo præstari charitatem in proximum & curam animarum sibi Concreditarum Symbolo exprimat. Monebis itaque illum, ut lampades, & vasa sua, animi puta, intellectum, voluntatem, manus, pedes, oculos, linguam, sensus omnes cor quoque cæterasque animi facultates oleo semper habeat plena, & pabulo Charitatis repleta, ne vasis vacuis repertus & pastor ipse et Oviculæ à nuptiis æterni sponsi cum Virginibus fatuis excludantur. Hæc Sane vera medendi methodus cadens in Virum Sacerdotem. Hæc ille & satis intelligenter de Clerico medicaastro, cujus si consideres rasum verticem, venereris Sacerdotem, si interiora introspicias, plus quam laicum reperies.

Quàm verò periculosum & sæpe fatale sit, ejusmodi parochos medicinis parandis, dispensandis & vendendis operam dare, binis Confirmabo exemplis. Novi quendam ante 40 annos in oppido Hollandico Pastorem Missionarium, qui aliis & sibi quoque ipsi Podagrico faciebat Medicinam. Unde multa magna-que opii dosi utebatur. Monitus à Medico, de periculo ex illa facile oriundo. Sed non Cautior factus aliquando ad sedandos Arthritidis nocturnos crutiatus magnam hujus Narcotici dosin circa noctem assumpsit, & mane in lecto inventus est mortuus. Nescivit Vir ille vitæ alias lat exemplaris Sententiam medicinalem Rhasis. *Incipientes sedare dolorem cum Narcoticis, componunt rem magni terroris.* Nempe omnis ignorantia temeraria est, & ut inquit

Hippocrates, malus Thesaurus. Quod & sequens docet Historia.

Erat in hac Diœcesi certi oppidi Parochus mihi probe notus, in Chymicis operationibus versatus, qui *Alchabest Helmontii* in Urina quærens, magnam sæpe quantitatem Spiritus & Salis Volatilis ex lotio putrefacto eliciebat: Cujus distractione cum Amstelodami pro prima vice valde lucriferam Mercaturam exercuisset, in majori eorum quantitate paranda occupatus, forte aliquando incautior magnam nimis sub eorum destillatione & rectificatione Spiritûs volatilis copiam inspirando hausit, unde penitus vocem articulatam amisit, ut saltem instar bovis quasi reboare fuerit coactus, quæ nullis remediis restitui potuit. Elapsis vix duobus annis, quod nihilominus isti destillationis labori vacaret, ex Ecclesia ad ædes pastorales redux Apoplexia tactus confestim expiravit.

Ex quo elucescit, quam periculosa esse possit clericis medicastriis polypragmatia, ex Medicamentorum Monopolio. Alii tamen longe cautiores sunt, Medicamenta quidem sua magnis elogiis ornata aliis divendunt, ipsi autem, dum minus recte valent, iis non utuntur. Notissima est Historia *Elia Joannis Helsing* medicastris Parochi ruralis dictionis Würtembergicæ, qui cum pulvere mercuriali pro vera Paracelsi Azoth divendito valde negotiatus est, plurimum lucrifecit, sed ut Cl. *Helfricus Funckens* in suo medico præsenti seculo accommodato Sect. 5. c. 1. testatur, funesta credulis intu-

intulit mala , pro universali enim venditabat medicina , sed arroganter & perversè , ut multa decent exempla infaustæ exhibitionis. Hæc enim falsa Universalis Medicina saltem dosi unici grani propinata horrendos præstabat effectus scilicet per vomitum , sedes , sudores &c. ut hominem non ferendo sufficientem Judicâsses. Bona sanè Universalis medicina, universaliter omnia destruens & liquefaciens, ita *Jünckenus*. Hic igitur Parochus innumeros homines mortonæ tradidit detestando hoc medicamento, quamvis illi ignotum esse non poterat; *Dicunt est antiquis non occides. Matth. 5. 21.*

Clerici medicaſtri plerumque sunt portentosi Uromantæ seu ex matula harioli. Illorum ædes ægrotantium lotiis veluti inaugurantur, nec enim ex urinis inspectis minorem solertiam se posse consequi credunt , quam si exta ipsa inspicerent, ut dicit *Ballonius*. Historiam Sacerdotis impostoris exorcistæ , qui falso mulierem gravidam fascino affectam ex Urina judicare voluit , fusè refert *Forestus* de incerto Urinarum judicio l. 2. c. 4. interim dolosis, & argutis interrogatiunculis , vel per emissarios conditionem ægrotantium expiscantur , unde postea ex matula veluti tripode , quo affectu laboret æger, quam diu male habuerit, ex qua causa procatartica morbum contraxerit, edicere noverunt. Narrabo saltem unicum illius exemplum.

Certus quidam in Westphalia Pastor Medicastorum facile Princeps ante annos triginta jam tumulo illatus tali dolo utebatur. Habebat domui Parochiali adjacentem hortum, in quem tam ex cubiculo quam Culina aditus patebat. Soror illi Oeconoma erat & fida doli executrix. Dum advenirent Rustici aut tabelarii Urinam asportantes, ut pro more patriæ ægrorum suorum statum omnesque morbi circumstantias à Curione intelligerent, hoc singulas urinas in vasa effundebat, interim illos confidere jubebat, quibus vitrum vini adustum præsentabat, dicens, Dominum pastorem in horto spaciantem legere suum breviarium & brevi ad futurum, urinam quoque aliquo tempore quiescere debere, ut si adsit, sedimentum deponat. Interim cum advenis varios movens discursus Callidè ægrotantium statum explorabat, de quo sufficienter informata ad cubiculum, quasi aliud quid factura secedebat, & fratri parocho exactè omnia recensebat, quo facto in culinam redibat; Pastor autem ex cubiculo per hortum transiens & per januam culinæ ingressus salute prævia inspectis urinis omnia sibi à sorore relata accurate ad Stuporem Rusticorum edicebat. Nemo dubitabat, cum egregius esset Uromantes, eximium quoque esse medicum practicum, cum tamen stupidus esset Medicaster, ne febrim quidem curare potens, quod sequens casus docuit. Certi Baronis Secretarius feбри tertiana duplici laborans, fama ex urinæ inspectione allicitus, acce-

accedit Curionem, remedium febrifugum postulans, quo quidem usus à febre tamen liberatus non est. Accedit igitur me Consilium petens. Rogo qua medicina, qua diæta usus esset, Respondet illam se non novisse, hanc autem fuisse ad proprium beneplacitum, præcipuè verò se Carne bovina ejusque jusculis ex Pastoris Consilio & approbatione indies vitasse. Quæsi vi num olim studiosus adhuc meminerit exempli regulæ in Syntaxi quod habet: *Qui tertiana laborant, carne bubula non vescuntur* opportunè, replicat Secretarius, huc mihi revocas in memoriam, quo Curionem nostrum medicum confundam, sicuti etiam à se factum esse postea narravit. Convaluit ille intra paucos dies meis medicamentis. Non dubito quin plures adhuc Medicastrum hodie eadem ex sotio judicandi methodo utantur.

Quam fallax autem sit Uroscopia, praxis quotidiana docet, & tot experti medici scriptis confirmârunt. Adducam igitur in medium adhuc alium Medicastrum Clericum Vromantem, quem Cl. *vitus Riedlinus* in lineis medicis anno MDCC. obs. XVI. depinxit. Ante annos non multos Episcopus quidam Princeps in morbum tam gravem incidit, ut tres medici sat celebres tum præsentis de Ejusdem Convalescentia desperarent. Vixit autem haud ita procul à loco, in quo tum decubuit Princeps, Parochus, cujus fores quotidie quam plurimi pulsârunt, solum ut ex urina iis prædiceret, quo malo laborarent, quisque eventus sit subsequuturus, simul-

que medicamenta quædam suggereret. Mittitur itaque & huic ægri Celsissimi Urina, ex qua statim denunciat, illum non moriturum, & in Scheda quoque exarata mittit, quæ ipsi è re futura credat. Hæc quibusdam domesticis præsentibus arident, indeque ipse parochus advocatur. Quem accedentem medici jocos excipiunt, & tam certo ex urina vitam vel mortem prædici non posse seriò affirmant. Is vero quæstionem ipsis proponit: num si varia juscula illorum oculis exponerentur, quorum unum carnis Vitulinæ, alterum bubalæ, tertium Caponis, quartum Gallinæ vires imbibisset, à se invicem distinguere nõssent, ipsisque negantibus, at ego probe possum respondit. Gustu enim exploro, qui haut dubius hac in re mihi judex existit; Et hic etiam est, quo mediante ex urina certo colligere potui, quod Princeps non sit moriturus. Urgentibus vero medicis, ut ex quali sapore hoc colligeret, detegeret, renuit, hocque se tanquam arcanum sibi soli servare subjecit. Curiosissimus vero Pater Confessarius Principis, Communicare modum, quo id cognoscer, amice rogavit, cui tandem ad multas preces retulit, se quando gustet urinam & in illa notet saporem, qualis notatur in aqua, in qua lignum accensum & ad huc ardens extinctum fuit, semper hactenus mortem prædixisse rationem subjungens, in hisce enim ægris semper bilem atram peccare, quæ corrigi aut educi urina sic constituta nullo modo possit; hincque de Principis salute se

se certum esse, nullum enim, cujus urina talis non fuerit mortuum fuisse, plura communicare noluit. *Vitus Riedlinus* sordidam, hanc urinæ gustationem non approbat, neque Ego, & ambo dubitamus, an si tali sapore urina se prodat, semper certo mortem denotet. Has itaque cupedias Pastori isti uromanti, ejusque sociis urinopotis, non dicam, Scatophagis, lubentes relinquimus. Non legerunt illi quod scripsit *Galenus* de simpl. medic. facult. l. X. p. m. 104, edit. Basil. anno MDXXX. Urinas istas degustare plane est abominandum, cum ne pueri quidem Urinam vir quidam honestus vita pariter ac moribus ebibere sustinuerit, quum pestifere ægrotaret in Syria, ubi quum multi urinam puerorum simul & virorum hausissent, se se hinc servatos credebant.

Interim ejusmodi virorum ut prognostica sic consilia rarè felici successu beantur. Quod aliquot exemplis ostendam. Religiosus Gallus apud *Platerum* Prax. Tom. 2. p. 190. in peste Lugdunensi anno 1554. grassante pro singulari præcautione venditavit transfixionem scroti imposita radice *Hellebori*, quod merito cessit in lusum medicis, quod ejusmodi medium sat aptum videatur ejusmodi personis Castitatis voto adstrictis.

Celeberrimus italorum Poëta *Marino* ex nimio abusu Sapidorum fructuum in *Posilippo* ora maritima, primo in febriem chronicam, dein nephritidem cum summis in urinæ emissionibus doloribus incidebat. Itur ex Consilio ad

Monachum Dominicanum, à quo oleum terebinthinæ ad certas guttas sumendum accipit. Verùm pro tenera ejus Corporis per vigilias studioque enervati textura vehementior hac medicina eum ita constipabat, ut copiosa inde congesta materia Cancrum excitarit, qui ipsi ætatis anno quinquagesimo sexto montem acceleravit. Vid. vita *Marini* ab *Ulrico Konigio* descripta apud *Cl. Brockes* in dem verteutschten *Bethlennitischen Kindermord.* p. 39. Nov. quoque in urinæ difficultate oleum terebinthinæ sacerdoti Vicario *Hildesio* ad drachman. unam exhibitum lethalem ischuriam induxisse.

Antonius Benivenius medic. obs. c. 68. Monachum se sanasse scribit, qui Castitatis zelo ductus proprio Consilio, quanquam non ita jubente Deo aut sana ratione, Colem sibi & quidem pubetenus absciderat, quo è vulnere cum sanguis Copiosus efflueret, & propterea medicamenta omnia vinceret & exsuperaret, arduum ac laboriosum fuit ejusmodi profluvium inhibere, unumquodque enim vos sanguiferum deligare oportuit. Hanc Monachi methodum credo neminem Clericorum medicastrosum facile secuturum, qui forte dicent illud *Jobi* 21. 14. *Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.*

Videtur autem Deus istis Clericorum Consiliis & Praxis medicæ extra illorum vocationem positæ non benedicere, ut infra latius ostendam, quod sane notabilis historia ab *Abrahamo de S. Clara* Tractatu germanico *Mercks Wien* relata.

con-

confirmat. Grassante Vienne postremâ sat
 truculentâ peste Ruralis quidam Pastor, qui
 loimattorum forte aliquos tractatus legerat,
 jam magnam sibi illius curandæ scientiam præ-
 sumens Consilio sanitatis ibidem se sistit, pesti-
 feris curandis operam ultro offerens. Prævia
 qualicunque examine loimattorum numero ag-
 gregatur, & eo fine ad certam domum more
 solito mittitur, ut sic esset cum coeteris medi-
 cis & Chirurgis à Conversatione sanorum se-
 paratus, primâ nocte concubia cum magnus in
 platea excitaretur tumultus à Vespillonibus, &
 Curribus, qui peste defunctorum cadavera ex-
 tra urbem ad locum sepulturæ Convehabant,
 Parochus in secunda domus Contignatione dor-
 miens & à somno excitus, curiositatis causa ad
 fenestram convolat, spectaturus hujusce tumul-
 tûs causam. Et ecce viso inexpectato tam
 horribili mortuorum in curribus congestorum
 spectaculo ita exhorrescit, ut pestilenti contagio
 statim correptus paucas intra horas vivis exce-
 deret. Quæ fuerit istius Parochi intentio, an
 gloriæ an lucri cupiditas, soli Deo notum est,
 patet saltem illi gratum non fuisse, sic extra
 professionem suam proximo inserviendi deside-
 rium. Si Pastor hic domi, etiam inter vivos
 mansisset. Non erat illius officii imaginaria
 sua praxi pestiveros curare. Sat laudis atque
 meriti apud Deum & homines fuisset, si pestis
 pagum, cuius curio erat invasisset, infirmis
 peste infectis Sacramenta ministrare, & tum, si
 quid Consilii scivisset, suos Parochianos ab ista
 luc

lue aut sanare, aut præservando immunes præstare.

Prò quam variæ dantur clericorum medicastorum species! Hic tres enarrabo. Prima illorum; qui variis superstitionibus, etiam exorcismis morbos naturalis curare attentant. Talem nobis sistit clericum medicastum *Philippus Camerarius* Horar. subcisiv. tom. 3. c. 51. p. 131. Novi, inquit quendam sacrificum (sic per despectum appellat sacerdotum Catholicum) apud nos sed non admodum firmi cerebri aut mentis sanæ (hoc ideo valde hunc virum excusare potest) qui cineres buxi deustæ atque ritu Romanæ Ecclesiæ Dominica palmarum consecratæ cuidam adolescentulo ebibendos propinaret, aquæ lustrali immersos, adhibito inani atque ridiculo quodam exorcismo, ad dispellendas, ut adstantibus persuasit febres, & vermes exigendos. Non ita post febris quidem depulsa, sed adolescens morte sopitus est; Sic ut author fui meis civibus, ne quis tale quicquam iterum attentaret. Cum buxæ frondes deleteriæ sint & exitiales, corporique humano noxiæ ac perniciosæ, quod odor gravis, etiam virosus indicat, & sapor abominabilis atque amarulentus, quem palatum respuit atque adversatur.

Verùm enim verò etsi febrifugum hoc ceu admodum ineptum nullatenus approbemus, Committit tamen elenchum causæ non causæ *Camerarius*. Mortuus sit adolescens, non causa mortis sunt Cineres buxi, non aqua lustralis.

Si

Si quæ sit in Buxi virulentia, siquis odor gravis, si quæ Sapor adversus & amarulentus, hæc omnia delet & tollit vulcanus, ut non major sit in cineribus Buxi quam Sambuci aut alterius arboris Virofitas & exitialitas. Cineres virulenti bufonis venenati non sunt, sed in certis morbis utiles, ita neque dubium est et Buxi cineribus suas inesse vires medicas, etiam si lubet, antifebriles. Neque etiam lignum hoc in sua Cruditate factis experimentis ita noxium deprehensum est, ut suo tempore credidit *Camerarius*.

Secunda est clericorum Medicastrorum Species, qui jactitant panaceas, seu Medicinas Universales & illas parandi scientiam apud Magnates venditant. Dabo exemplum. Habebat certus Rom. Imp. Princeps valetudinarius et valde Cachecticus in aula sua Sacerdotem italum, qui omnipollentis sophorum Lapidis, non minus divitiarum quam sanitatis & rejuvenescentiæ promicondi scientiam sibi arrogabat. Jussu igitur sui Principalis tantis promissis effascinati sub regimine Vulcani operis hermetici materiam circulandam, digerendam, ac maturandam tenebat. Non recensebo hominis Versipellis versutias, quibus immensam pecuniæ summam credulum Principem emunxit, sed tantum exitum, quam impostoris hujus histrionia habuit. Diuturnam Cachexiam tandem hydrops ascites secutus est, in quo duorum Expertissimorum Archiattrorum Consilia & Medicinæ juvaminis parum præstiterunt. Ad
extre-

extremum igitur fere redactus Sacerdotem Medicastrum, cujus promissis magis quam Medicorum experientiae confidebat, ad se accersivi jussit, sciscitans quantum adhuc temporis requireretur ad istius Pan-pharmaci consummatam perfectionem. Astutus Medicafter intellecto ab Archiatri prognostico, quod Dominus vix una alterave septimana in excedente aquarum accrescentium diluvio superstes esse posset, terminum unius alteriusve mensis indubitato medicinae pauchrestae complemento praefigit. Adhortantur quidem Archiatri ad usum remediorum diligenter continuandum. Sed furdo narrabant fabulam. Faceffite hinc, replicat Princeps, cum vestris nil proficientibus remediis. Artificiis mei Chymici Medicina Universalis intra mensem, ut mihi pro certi asseruit confecta erit. Ejus beneficio instar aquilae vires meae renovabuntur, & plane rejuvenescam. Veritatem dixit, in caelo namque, ad quod intra paucos dies abiit, id procul dubio contigit. Vix exhelato vitae Spiritu improbus hic impostor (doleo quod hoc nomine Sacerdotem appellare debeam) relicta aula & Athanore tot Divitiarum promocondo clam excessit, erupit, evasit, timens ne Principis relicta vidua inquisitione debita de istis fraudibus vindictam sumeret, & ad tot millium meris dolis acquisitorum restitutionem eum jure constringeret. Audivi postea Eundem in Magnatis cujusdam laboratorio similem Charlatane-

Iataneriam & fucum exercuisse. Hoc mihi defuncti Principis Aulædus narravit.

Tertia species illorum est, qui integram quidem praxin medicam non sectantur, sed varia jactitant experimenta. egr. ad cancerum, ad Gangrænam, ad morbum caducum, ad calculum vesicæ &c. quibus monopolium exercent. Ad quorum quoque classem pertinent, qui de variis Sanctorum reliquiis Thaumaturgis gloriantur. Illustrabo notabili exemplo. Amstelodami Sacerdos ex iis, quos Jansenistas dicunt, vittâ Beatissimæ Virginis Mariæ, sic ab eo dicta magnos quæstus faciebat. Majoris namque ab ollæ Matronæ partui proximæ pro secundanda & facilitanda fætus exclusione eandem umbilico imponebant: Uberibus puerperarum imposita ferebatur promovere lactis proventum, ita ut multis ejusdem Sectæ fœminis unicum foret asylum. Magnas id inter Sacerdotes Romano - & Jansenisticè Catholicos excitabat contentiones, illis, hujus siquis foret effectus, vel ad fœminarum imaginationem & fiduciam vel superstitionem, his ad virtutem prodigiosam illi à sanctissima Deipara inditam & impressam referentibus. Multo itaque tempore tracta inter illos altercationis Serra ad me ad instantiam Parochi Rom. Catholici Amstelodamensis Domini *Henrici Josephi Grasper*i ex partis utriusque consensu delata est decidenda Quæstio: an effectum illum naturalem, an super naturalem & miraculosum judicarem. Declaravi, neque ex
Vit-

vittæ materia neque forma , neque ex duobus junctis prætenfam virtutem dependere, adeoque non dici posse naturalem, sed è contrario , cum sine necessitate non sint multiplicanda ut entia, sic nec miracula , neque etiam ab Ecclesia Catholica in hunc finem examinata & reprobata sit , neque authoritate aut litteris authenticis constet , eam fuisse Deiparæ vittam, effectum illum oxifocium & Galactopoeticum, neque naturalem neque supernaturalem & Divinum, adeoque ad superstitionem referendum esse : ut probat D. *Augustinus* l. d. Nat. Dæmon. c. 2. & 3. & *Doctrina Christi* l. 2. c. 20. *Divus Thomas* 2. 2. qu. 95. & 96. *Suarez* de Relig. S. 2. *Delrio* l. 2. Qu. Mag. 4. Tandem pacis causa conventum est inter Sacerdotes Vittam ceu multi litigii causam vulcano tradere , quod certâ utrimque constituta die factum est , & sic discordia lauto simul subsecuto convivio inter Confratres Presbyteros terminata. Credo si nonnullis Clericis medicastris ejusmodi Vitta tam lucrifera foret, eam non facile igni oblaturus. Refert quidem *Vitus Riedlinus* Sin. Med. ann. MDCC. p. 1172. de vitta à mortuo gestata , quod capiti imposita Cephalgiæ sit remedium , quod pluribus inquirere nunc non vacat. Sed si vitta illa unquam à beatissima Virgine fuisset gestata , propudium certè foret tam pretiosas reliquias promiscuè cujuscunque mulieris venter & Mammillis imponere.

Adhuc aliquæ recensendæ sunt Medicastrorum

rum Classes. Observavit Doctor *Treublen* in Edistola ad *Thomam Bartholinum*, quam apud hunc vide Epist. tom. 2. 85. non raro Studiosos Theologiæ, dum ad Pastorum non possunt promoveri, impie falcem mittere in Medicorum messem & varia noxia, quæ ibidem enarrat, exhibere, unde tot funera & homicidia. Addit. Cur dare Medicinas & gentes interficere impune cuique permittatur? cum vel in mechanicis non liceat cuivis pictorem esse, nec malleum in manus impune sumserit is, qui faber non sit.

Cl. *Gerhardus Gorisius* in Medicina Contempta varios inducit Medicastrorum, imprimis illos inter Sectarios Memnonistas & Sociarios, vel quasi Ecclesiasticos seu Concionatores, de quibus perhibet, quod ab omnibus sectariis eorum opinionem profitentibus magno favore & honore aliis Medicis licet excellentioribus præferantur. *Annon est, inquit, iis Magnus Apollo, nil nisi meros Aphorismos: imo oracula effutens, & ut alter serpens Mosaicus, (si Dñs placet.) Aspectu languentes sanans?* tales non paucos alunt fœderati Belgii civitates. Mox addit, *Quid non mortalia pectora cogit auri Sacra fames? non e quidem invideo, sed miror magis, quomodo illi semi-Medici, qui Publici Ecclesiasticis munere apud sectas funguntur, Salva conscientia Hippocratis in Medico requisitis satisfacere queant: Pluribus enim intentus minor est ad singula sensus.*

Dein ad Sacerdotes Catholicos, quos vocat *sub Cruce verbi Divini Ministros* progreditur, per
C
quos

quos videtur Missionarios nostros in locis Aca-
rholis intelligere, nam addit: quapropter ut
à se omnem suspensionem avertant, velato habi-
tu plerumque Medici, aliquando mercatoris,
& militis (ut me vidiste memini) per urbem in-
cedere coguntur. Interea dum omnibus in-
discriminatim Medicinam faciunt (vult dicere,
Medicinam facere videntur) hinc inde latenti-
bus Christo fidelibus SS. Evangelii præconium
& SS. Sacramenta administrant, itaque corpo-
ribus mederi videntur, ut misericordes Sama-
ritani Sauciatos peccatis animos vero Gileadis
balsamo curant.

Et hi præclari animarum non reales corpo-
rum, sunt Medici, neque etiam Medicaſtri,
qui sub habitu tantum & persona Medici larva-
ti in locis Acatolicis, in quibus exercitium ve-
ræ fidei prohibitum est, securitatis gratiâ ani-
mabus duntaxat curandis laudabiliter inserviunt.
Abſit igitur hos ceu Medicaſtros reprehendere.

CAPUT III.

*Notantur deficientes in Clerico Medica-
ſtro qualitates, quas in genuino Me-
dico Sacraſcriptura requirit.*

V Ideamus nunc quomodo S. Scripturæ textus,
qui in Medicinæ medicorumque laudem lo-
quuntur, Clerico Medicaſtro convenient.

Scribit Eccleſiaſticus Cap. 38. *Honora Medi-
cum propter neceſſitatem, etenim creavit illum Al-
tiſſimus.* Per Tò honorare magnum quid intel-
ligit

Igitur Sacer Codex, quia & dicit: *Honora Patrem & Matrem, ut sis longævus super terram.* Analogus igitur honor Medicis debetur, qui parentibus, à quibus hujus lucis usuram accepimus, ut pariter hos honorantes illorum operâ longævi sint super terram. Venerabilis quidem est Clerus propter necessitatem, quia Sacerdotes ad æternam vitam, quæ temporali infinities est pretiosior, mortalibus procurandam destinati sunt, nam illis datæ Claves Regni cœlorum, quod summum est honoris fastigium. Sed qui inter illos sunt Medicaſtri, honorem Medicis debitum prætere non possunt. Concessit enim his legitimis à se creatis Deus, non illis sponte natis scientiam & Privilegium vitam ad terminum usque à se constitutum producendi, unde horum necessitatem & operas quoque necessarias S. Scriptura deprædicat, illi verò non per veram & rectam portam in jatrices Palatium ingrediuntur, adeoque honorem illum Clericis in suâ vocatione manentibus & Medicis à Deo exhiberi mandatum non merentur, sed ceu vana mercimonia vendentes ex templo *Æsculapii* flagellis expelli digni sunt.

Rationem Medico debiti honoris apponit sapiens: *Etenim creavit illum Altissimus.* Sed nunquid omnes homines, ideoque & Medicaſtri Clerici ab Altissimo Creati sunt? Respondeo hoc ita crudè intelligendum non esse. Per creationem illam Altissimi Specialis quædam vocatio & Electio, quæ Clericis ad Sacros ordines destinatis non competit, indicatur; Cre-

ant etiam Scholæ Medicum Licentiatas & Doctoratus gradum conferendo, quod est, ad exercendum artis Medicæ praxin approbando, & Privilegiis ac juribus honorando Eos, qui ad exigentiam vocationis suæ sufficientem & necessariam in medicando scientiam multis studiis atque laboribus sibi acquisiverunt, & veri Medici nomine se dignos fecerunt, quod est contrapostulatum *Helmontii*, qui inter Medicum à Deo & Medicum à Scholis creatum magnam facit differentiam, contra quod disputare non est hujus loci. Sufficit neutrum competere Clericis Medicastris, qui nec à Deo, neque à Scholis creati sunt. Non enim Academias frequentantes ex Doctorum institutione genuinam medendi methodum per enchirises Anatomicas, Botanicas, Chymicas, Therapeuticas juxta omnes Medicinæ partes hauserunt, ideoque per mortes pericula faciunt, quæ ipsis indispensablem irregularitatem indicunt.

Pergit Ecclesiasticus, *Disciplina exaltabit Caput illius.* Id est Doctrina & Experientia, sed sanè non Medicastris, cui sæpius pro cerebro pepo est, nec vola nec vestigium Encyclopædiæ Medicæ ad praxeos felicitatem necessariæ. Novi Medicaistros Clericos insigni & fastuosa Comâ fictitiâ pulvere Cyprio aspertâ exaltasse Caput, & sacratum verticem sub Orbiculo Coriaceo citra necessitatem, & nulla quidem neque grandævæ ætatis neque debilioris Capitis exigentia texisse, ut pluribus in hypotyposi ostendit *Clericus meus Deperucatus*, cui addo hoc Exemplum.

Certus

Certus Clericus Capillos habebat instar Sanguinis Rubicundos , qui ipsi summe displicebant. Recogitabat Sacrae Scripturae textum: *Si oculus te scandalizat , erue illum & abjice ab te* , applicabat sibi & agebat : Capilli capitis me scandalizant , abscindam illos , & projiciam in ignem. His ergo recisis Verticem niveo Caliendro tegebat , mire dolens , quod barbam rubram pariter involucro abscondere non posset. Sic Medicastrum Clerici communiter talibus fictis capilliis superbiunt ad conciliandam arti suae sophisticae auctoritatem sicuti non una Devotessa gloriatur , se suos illis contribuisse capillos ad consecratum verticem obtegendum.

Sed an per talem verticis elevationem ita illorum exaltatur caput , ut , quod amplius sapiens memorat , à *Regibus accipiat Donationem* ? Sufficit Dominum Pastorem aut Sacellanum Medicastrum à Rusticis aliquando ova , vel Gallum Aesculapii , vel ad summum , si curatio exxante fortunâ faustè successerit , aviculam pro Dono accipere, si verò Devotarum Virginum Curatores sint Munuscula Theae , fabarum Caffè , & Sacchari Canthi quandoque haud deficiunt.

Nullis aptius hi comparandra veniunt quam Levitis in Sacra Scriptura memontis Infelix quidam ex Jericho Hierosolymam petens Viator in manus latronum inciderat, & graviter ab iis vulneratus in via jacebat. Transibant Levitae immisericordes , quia vulneratum à Latronibus omni pecunia privatum suspicantes lucri nihil expectabant, Transibat quoque Samaritanus ,

per quem Verus indicatur Medicus, & misericordiâ tactus vulneratum equo imponebat, ducebat in Diverforium, & vulneribus Oleum & Vinum infundendo sanabat.

Non loquar de Mysteriis, quæ parabola hæc Evangelica includit, ostendit Curationes vulnerum, id est infirmorum sanationes ad Levitas, id est, Sacerdotes non pertinere, unde illis prætereundum, præsertim quia illorum multi immisericordes sunt, & nisi infirmi nummos habeant, eorum curam non facile suscipiunt, quod tamen non infrequens est veris Medicis Samaritanis ab Altissimo creatis, qui sibi serio inculcatum habent, estote misericordes, sicut pater vester in cœlis misericors est. Clerici non facile indigenti remittunt jura Stolæ, ut vocant, multo minus, si Medicastrum sunt, donant Medicinas. Scribit de quodam Clerico Divus Hieronymus in Epistola ad Rusticum monachum. *Vidimus nuber & planximus, Cræsi opus unius morte deprehensas, urbisque stipes quasi in usum pauperum congregatas stirpi & posteris derelictas.* Novi Clericum Medicastrum, qui pecuniæ summam Medicina acquisitam ad annum fœnus aliis credidit, audiivi Monachum Pharmacopæi filium tam apud populum quam ipsos primates multa Abbatia suæ comparasse, & alium ex Ejus institutione seu informatione Medicastrum majora, quam genuini Medici, ex aliena meste lucrari. Audiivi quoque quendam in certi comitis Aula ob præstita Servitia à Domino suo accepisse beneficium, sed nunc quoque egregium

Gluc-

Cluere Uromantam, multosque Phiisicos Balsamo Sulphuris sibi ordinario destruere. Hariolare quæso, quomodo hic artem dedicerit. Frequentes in prædicta Aula fuerunt Medicorum Consultationes. Observavit igitur ab iis ordinatas quasdam Remediorum formulas. O expeditam artem discendi methodum! an hos similesque Medicastris, utut Clericos, ab Altissimo Creatos & honorandos judicabimus?

Sed revertamur ad Sacram Scripturam, quæ iterato repetit: *Etenim illum Dominus creavit, & non discedat, quia opera ejus sunt necessaria. Est enim tempus quando in manus illorum incurras.* Sed certè opera Clerici Medicastris non sunt necessaria, quando enim Respublica bene ordinata instructa est suo Physico & Poliarris approbatis, quid opus Medicastris? Nemo vestem ex panno pretioso committit parandam Sartori Rudi & ignaro, quis ergo prudens corpus omni veste pretiosius ejusque Sanitatem credat Empirico Medicastro? Genuini autem Medici necessitatem ex eo arguit Scriptura, quod tempus veniat, quo necesse sit in illius manus incidere. Cum enim mors omnibus æqualiter instet, hanc autem plerumque morbi præcurrant, quibus tamen à Deo creata est medela, ut expresse textus dicit: *A Deo est enim omnis medela:* Sic ad eos tollendos faciunt medicamenta hanc in finem de terra creata, quorum scientia cum ad Medicos à Deo creatos pertineat, sic elucet necessitas in eorum manus incidendi: Cujus altera causa est, quod *qui delinquit in conspectu ejus,*

ui fecit eum, incidet in manus medici. Ex quo sequitur morbos esse non raro pœnam delictorum, quales sunt sæpe morbi populares epidemice grassantes, morbi ex intemperantia orti, ex luxuria provenientes. Clericorum itaque curatorum est populum exhortari ad pœnitentiam, vitæ emendationem, peccatorum fugam, virtutis exercitium. Unde, ut Medicus curet felicius, textus monet: *Averte à Delicto & dirige manus, & omni delicto munda cor tuum*, quo præmisso Medicorum ad id muneris vocatorum est, morbos ex Divina punitione immisos Medicamentis ab Altissimo creatis tollere.

Cum verò Medicaſtri uno quandoque impudenter jactitato arcano ſe qualemcunque morbum curare promittunt, ut id Sacra Scriptura diſſuadeat, addit: *Non Diſcedat à te, quia operæjus ſunt neceſſaria*, non enim Medicus dicere poteſt. *Veni, Vidi, Vici*, ſed in morbis gravioribus neceſſaria ſunt opera ejus Continuata: Methodus nempe curandi ſecundum omnes indicationes, quibus sæpe non uno medicamento, ſed pluribus ordine juſto præſcriptis ſatisfieri debet, quam Methodum Clerici Medicaſtri quia ignorant, obſervare non poſſunt. Neque tantum ægrotis dictum eſt; *Averte & munda à delicto cor tuum*, ſed etiam Medico: *Ipsi vero Dominum deprecabuntur, ut dirigat requiem eorum & Sanitatem propter Converſationem illorum.* Per quod præcipitur, ut Medicus quoque preces ſuas fundat ad Dominum, ut operibus ſuis bene-

benedicat, quo requies omnibus ægrotis tam necessaria, & ex illa sanitas sequatur, & quidem *propter Conversationem illorum*, non enim sufficit à Medico semel visitari ægrotum, sed necessario est illius cum patiente conversatio, ut sæpius visitando, quasi Conversando, exactissimè morbi statum, Symptomata, successiones, & Medicamentorum effectus observet. Talem autem conversationem Clericos promiscue cum omni ægroto, maxime sexûs fœminei, non decere infra ostendam.

Notabilis est versus undecimus: *Da suavitatem & memoriam similaginis, & impingua oblationem, & da locum Medico.* Etsi vero certum sit id de offerendis Deo muneribus intelligi debere, cum venia tamen sacrarum litterarum ad Medicum quoque id applicare liceat. Nempe etiam Medicis exhibenda Verborum Suavitas, in Excipiendo humanitas, in remunerando *impinguanda oblatio*: Si enim à Regibus accipit donationem, qui alias imperant, jubent, & gratis habent servitia, multo magis illis inferiores pingui oblatione doni seu nostri Medici se gratos præbere jubentur, & quidem etiam prævie, nam prius dicitur *impingua oblationem* & postea *da locum Medico*; nam quanta hodie sit ingratitude hominum erga Medicum morbo curato, notius est, quam ut exemplis doceri sit necesse.

Porro Commentario dignus & ejusdem Capituli versus V. & VI: *Nonne à ligno indulcata est aqua amara? Ad agnitionem hominum virtus illo-*

rum, & dedit hominibus scientiam altissimus, honorari in mirabilibus suis. Eximius sane textus docens Medicum debere esse Physicum, & Philosophum, ut res intelligat naturales: A ligno enim injecto edulcorari aquas amaras, Physicum est. Unde Exodi cap. XV. v. 22. & seqq. refertur Populum Israëliticum à Moyse per mare rubrum in desertum deductum non habuisse aquam, quam biberet, erant namque omnes amaræ, sed Moyse clamanti ad Dominum ostensum esse lignum, quod cum misisset in aquas, in dulcedinem versæ sunt, quod absque miraculo fuit & prorsus naturale. Itaque Scriptura dicit, virtutem, medicamentorum agnosci à Medicis, & eorum dari scientiam ab Altissimo, ut in mirabilibus suis honoretur. Quod quidem ita superficialiter intelligendum non est, quasi Medici infusam habeant Medicamentorum & Dei mirabilium agnitionem, & scientiam, sed quod à Deo ad professionem Medicam vocati tum Professorum institutione, tum continua librorum lectione & assidua multorum annorum indagine sibi illam acquirant, de qua tamen parum solliciti sunt Clerici medicastri, quia illa non est de nummis acquirendis.

Illam cognitionem in medicis supposita pergit Scriptura v. VII. *In his curans mitigabit dolorem, & unguentarius faciet pigmenta suavitatis & unctiones conficiet sanitatis, & non Consummabuntur Opera ejus*: Non pertinet certe ad Clericum mitigare dolorem, quam enim periculosum sit
 uti

uti anodinis & narcoticis , exemplo Parochi capite priori docuimus. Quanta sit Opus Cautela in exhibitione dolores tam intra quam extra corpus mitigantium , non cadit in scientiam Clericorum Medicastrorum , sed innumeris exemplis noxæ & mors illis , illata patescit. Ad præscriptionem quoque Medicorum Unguentarius , id est Pharmacopæus conficit pigmenta suavitatis , id est confectiones bene olentes , gratas & dulces , ut & unguenta sanitatis. Ex quo elucet jam Salomonis tempore Medicamenta tonica , quibus Sanitas reduci- tur , in usu fuisse , quæ tamen etiam ita consti- tuta sunt , ut sæpe iis stipticis , Astringentibus & repellentibus plus noxæ quam commodi adfe- rant , in morbis arthriticis , rheumaticis , in- flammatoriis insciti Clerici.

Verum hisce omnibus consideratis concludit tamen S. Scriptura. *Non Consummabuntur Opera ejus.* Nempe non sufficit mitigare dolorem , non satis est facere pigmenta suavitatis , quæ sæpe tantum palliativa sunt , aut sanitatis externa unguenta : His enim non consummantur Me- dici Opera. Plura sunt ad ægrotantium curam necessaria , quorum generalem indicem ne qui- dem novit Clericus Medicastrer , nedum quod singulorum requisitorum habeat particularem notitiam.

CAPVT IV.

Qualitates in Clerico à Divo Hieronymo
requisitas cum professione Medica non
convenire ostenditur.

Quem S. *Hieronymus* Divinæ Gloriæ zelum
in Corrigen- & adornandis Cleri mori-
bus ostenderit, Epistolam ejus ad Nepotianum
de vita Clericorum ritè instituenda Legenti igno-
tum esse non potest. Ex hujus igitur Sancti
Ecclesiæ Patris Doctrina & ipsissimis verbis ope-
ræ pretium erit intelligere, quomodo, quæ dat
Clericis præcepta, cum Praxi Medica Consen-
tiant.

Notum est vulgata paræmia: qui altari ser-
vit, de altari quoque vivere debet. Beneficia
autem & Pastoratus ex singulari majorum no-
strorum pietate & liberalitate ita largiter fun-
data sunt, ut Clericorum sustentationi ut plu-
rimum abunde sufficiant.

S. *Hieronymus* videtur eos felices æstimare,
quando scribit: *Nonnulli sunt ditiores Monachi,*
quam fuerint Seculares, & Clerici, qui possident
opes sub Christo paupere, quas sub locuplete & fal-
lace Diabolo non habuerunt: Suspicit eos Ecclesia
divites, quos mundus antea tenuit mendicos. Non
indiget itaque Clericus ex visitatione ægroto-
rum, inspectione Urinæ, tactu pulsûs & cura-
tione miserorum, præsertim sexus fœminei, &
varii apud illum servitii genere necessariam vitæ
sustentationem quærere, & hanc excusationem præ-

prætendere ; Donationes namque Clericis faciendas penitus prohibet Sanctus hic morum Magister , quando ait : *Crebræ munuscula & sudoriola & fasciolas & vestes & degustatos cibos , blandasque & dulces litterulas Sanctus amor non habet.*

Prohibet Clericis omnem Confidentialem Conversationem & Colloquia cum sexu fœmineo. Verba sunt : *Hospitiolum tuum aut raro aut nunquam mulierum pedesterant. Omnes puellas & Virgines Christi aut equaliter ignora , aut equaliter dilige. Ne sub eodem tecto mansites : nec in præterita castitate confidas.* Quomodo hanc doctrinam observent Clerici Medicaſtri , non necesse est fusius explicare. Mirus namque glossas textus hic exigeret. Nunquid enim inter illos reperias , qui visitando suas patientes imprimis Virgines Devotas aut etiam anus divites sordida varii generis servitia illis exhibent. Non mea sed D. Hieronymi verba sequentia sunt : *Audiodio præterea in senes & anus absque liberis quorundam turpe servitium , ipsi apponunt matulam , obfident lectum purulentiam stomachi & phlegmata pulmonis manu propria suscipiunt.* Et sane hæc ordinaria sunt medicaſtrorum obsequia.

Quod in textu sequitur nimis lepidum est , quam ut silentio premi debeat. Si Ecclesiastici hi medicaſtri ægrotantibus ad lectum assident , & forte ex improvviso alius verè expertus Medicus cubiculum intret , admodum terrentur , timentes , ne cum ægrotis ad salutem vergat , & Servitium atque hæreditatem amittant. Explo- rant dein , quomodo ægroti se habeant , & si
forte

forte melius, inde maxime se lætari simulant. Audiamus ipsius Sancti Doctoris verba: *Parvent ad introitum Medici, trementibusque labiis, an commodius habeant, sciscitantur, & si paulatim vegetior fuerit senex, periclitantur, simulataque lætitia mens intrinsecus avara torquetur. Timent enim ne perdant Ministerium &c.* Certus Epigrammatista H. C. in ejusmodi Medicastrium, quem *Corbulonem* vocat, egregiè lusit.

*Hippocratem crebro se jactat Corbulo noster,
Cum stupidis inter pocula spondet opem,
Sed simul ac sentit Doctorem intrare, stupefcit,
Et se confestim vertit in Harpocratem.*

Non permittit Divus Hieronymus Clerico ut solus Viduam vel Virginem visitet, earumque domos intret, sed socio semper Comite. Verba propria sunt: *Si propter officium Clericatus, (multo magis si propter impertinenter susceptum Medicationis munus,) aut vidua à te visitatur aut Virgo, nunquam domos solus introeas: Tales habeto socios, quorum contubernio non infame- ris.* Quomodo hoc praticatur à Clericis medicastriis, qui noctes diesque soli Virgines devotas, ægrotantes & respectivè pœnitenres, quâ curantes, & curati visitant, earum pulsus explorant, oculos vultumque inspiciunt & observant? S. Hieronymus judicat periculosum, si Clerico ministrat Virgo, cujus vultum frequenter attendit. Ergo quoque è contrario, si illi instar Medici ministret, ejusque faciem speculetur. Mox addit: *Solus cum sola secreto & absque*

que arbitro vel teste non sedeas. Sed de his fusius differendi inferius dabitur occasio.

Medicaster Clericus Urinam examinando quid aliud quærit, quam sordidum Vespasiani lucrum ex re qualibet, novit enim nummos ex Urina collectos lotium non redolere, ut dicit *Cardanus*. Sed audi rursus *D. Hieronymum* sic eum alloquentem: *Obsecro itaque Te, & repens iterumque monebo, ne officium Clericatus genus antiquæ militiæ putes, id est, ne lucra seculi in Christi quæras militia, ne plus habeas, quam quando Clericus esse cœpisti, & dicatur tibi: Clericorum non proderunt eis. Lufit in talem sacerdotem medicastrium argute Epigrammaticus, si enim in voce Sacerdos auferatur prima Syllaba, restat nēgdos, id est lucrum.*

*Si tibi de titulo dematur littera prima,
Quod Captas, reliquæ Margiliane dabunt.*

At hic respondet: *Lucrifera mihi est praxis Medica, inde mihi delicatior est mensa, & vini melioris potus generosior. Sed ausculta medicaster, quo te acuieo pungat D. Hieronymus, de se ipso loquentem Clericum introducens: Natus in paupere Domo, & tugurico rusticano, qui vix milio & Cibario pane rugientem saturare ventrem poteram, nunc similam & mella fastidio. Novi & genera & nomina piscium, in quo littore Concha sit lecta, calleo: Saporibus avium discerno provincias, & ciborum me raritas ac novissimè damna ipsa delectant. Intelligenti satis.*

S. Hieronymus suavor est Clerico, ut Sacras literas

teras assidue legat, neque unquam ex manibus deponat, ut dilcat, quod alios docere debet, ut ejus sermo Opera non diffamet. Operæ pretium est ipsa ejus verba nimis quam Elegantia hic audire: *Divinas scripturas sæpius lege, imo de manibus tuis nunquam Sacra lectio deponatur. Disce, quod Doceas. Obtine eum, qui secundum Doctrinam est fidelem Sermonem, ut possis exhortari in Doctrina sana, & contradicentes convincere. . . . Non confundant opera Sermonem tuum, ne cum in Ecclesia loquaris, tacitus quilibet respondeat, cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis? Delicatus Magister, qui pleno ventre de jejuniiis disputat: Accusare avaritiam & latro potest, Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent.*

Invenio autem apud certum Clericum Medicastrum Biblia pulvere conspersa cum paucis libris Sacra tractantibus in altiori scamno jacere, eorumque loco eundem assiduam lectorem in *Wirfungo, Colero*, vel antiquo herbario. Quotidiana praxis, & continuæ excursions ad ægros & prolixa cum Virginibus Devotis Colloquia non permittunt eum Sacras litteras aut Sanctos Patres legere, & exquisitam concionem componere. *Docente te in Ecclesia ait S. Hironymus, non clamor populi, sed gemitus suscitetur: Lacrymæ auditorum laudes tuæ sunt: Sermo Presbyteri scripturarum lectione conditus sit: Nolo te Declamatorem esse, & rabulam, garrulumque sine ratione, sed mysteriorum peritum & Sacramentorum Dei tui eruditissimum &c.* Nihil tam facile, quam vilem

vilem plebeculam & indoctam linguæ volubilitate decipere, quæ quidquid non intelligit, plus miratur.

Tales Rabulæ & Declamatores plerumque sunt Concionatores Medicaſtri. Talem nobis deſcribit Author *Niſi Eccleſiaſtici*, qui quidem ex cathedra dicens ad populum putat ſe bellè agere, ſed inſtar Morionis circumforanei in theatro geſticulatur. Mox altum clamat inſtar dentifragi, mox intra dentes muſſitat, ut in cunis non ſuſcitet puerum dormientem, cum manibus in aëre pugnat, pedibus ſuſſultat, oculos elevat inſtar hirci percuſſi; Clamoſus eſt, prætereaque nihil. Ita illum non Ego, ſed prædicti tractatûs Author Religioſus deſcribit. Sed quæ cauſa? tempus concioni parandæ deſtinatum legendis Medicorum libris, inſpiciendis Lotiis, explorandis pulſibus, vagis cum valetudinaria Virgine Confabulationibus contrivit. Merito hic *Joannes Langius* Epist. Med. I. exclamat: *Quis non ab imo pectore ingemiſceret, Medicinam tam Sanctum Dei donum avaritia & ignorantia Pſeudo-Medidorum in hominum perniciem converti.*

Dixi Clericos in Medicina practicos librorum Medicorum lectione, quos tamen non intelligunt. à ſacrarum litterarum & SS. Patrum lectione avocari. S. Bernardus circa annum MCLVIII. in litteris ad Papam *Eugenium* conqueritur in Italia ſtudia Theologica ob ſtudium juris deſeri, unde anno MCLXI. Conceptus formabatur de prohibenda Clericis librorum

juridicorum lectione. Satis & Laudabilis hodie foret, si omnibus Parochis & Clericis curatis inhiheretur lectio librorum Medicorum, in quibus homo saltem in genere, in lecto autem in individuo curatur & moritur.

Redeo ad Divum Hieronymum. *Nolo te inquit, dilatare fimbrias & ostentui habere Phylacteria, & conscientia repugnante Pharisaica ambitione circumdari . . . vis scire, quales Dominus quærat ornatus? Habeto prudentiam, justitiam, temperantiam, fortitudinem. His Cœli plagis includere, hæc te quadriga velut aurigam Christi admetam concita ferat.* Sed quomodo hæc à Clerico nostro medicastris observantur? Pomposa incedit veste instar secularis, rara se ostentat pixide tabacaria, & pretioso portatili horologio, & ficta Cæsarie frontem exaltat. Elegans quoque & inauratum vehiculum habet, quo ad ægros vehitur: An quoque ad metam ipsi præfixam, ipse viderit; sed nolumus illo curriculo eum concitari.

Verum adhuc unicum de Clericis medicastris est memorandum. Est inter illos, qui disponat de rebus domesticis devotæ, ejusdem agat Procellus, in omnibus adsit Consilio. Quid tibi videtur de his Dive Hieronyme? Respondet, *Procuratores & dispensatores domorum alienarum, atque villarum quomodo possunt esse Clerici, qui proprias jubentur contemnere facultates?*

Claudo tandem cum eodem Clericorum Sancto Doctore, *Igitur Clericus, qui Christi servit Ecclesiæ interpretetur primo vocabulum suum & nominis*

minis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. Si enim Cleros græce, sors latine appellatur, propterea vocabantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, id est pars Clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet. Talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum & possideatur à Domino. Qui Dominum possidet & cum propheta dicit, pars mea Dominus, nihil extra Dominum habere potest. Quod si quippiam aliud habuerit præter Dominum, pars ejus non erit Dominus

CAPUT V.

Demonstratur, quod Parochus seu Clericus curatus teneatur omnes occupationes seculares (sic & medicinales) dimittere & suæ attendere vocationi, ut commissas sibi oves ad statum perfectionis & salutem æternam perducatur.

Notum est ex antiquissimorum temporum & primitivæ Ecclesiæ historia, antiquos Parochos illud animabus statuisse pretium, ut deposita omni cura aliena nulli pepercetint labori, nullum declinaverint periculum modo singulis hominibus cum Divo Paulo Act. 20. Omne Consilium Dei annuntiarent, ex mente Divi Petri Act. 6. Non rati æquum relinquere verbum Dei & ministrare mensis, id est aliis rebus attendere. Omnes sacerdotes veluti totidem

Apostoli Divino Zelo accensi non tantum verbo sed & simul exemplo prædicabant.

Nunc verò plerique horum *Martha* instar ætatem terunt plurimis curis & laboribus parum aliquando, sæpissime nihil ad salutem facientibus, illud unum necessarium, quod *Maria* elegerat, omne, unum, verum bonum negligentes, neque viam id obtinendi suis Parochianis aut nescientibus aut non quærentibus insinuant. Cujus obligationis intermissio ut his quidem damnosa, sic illis tremenda, quos ad animarum curam Deus vel directe vocavit, vel obliquè sese ingerentes passus est intrudi, quales certo esse judicandum, qui in statu Clericatus etiam agunt medicastum.

Cum enim certum sit, pastoralis muneris illud esse finem, ut concreditas sibi oves ad perfectionis statum juxta cujuslibet vocationem & talenta perducant, necesse est, ut ipse sit perfectus, & exemplum iis præbeat, ut cum Divo *Paulo* dicere possit: *Estote imitatores mei, sicut ego Christi.* Quomodo autem id facere poterit qui tempus illud, quod curandis animabus imperdere deberet, sanandis corporibus impendit?

Etenim tam grave onus, animarum cura pastoribus incumbit, ut non possibile sit, illarum hanc & unà corporum suscipere, nisi in alterutra velint deficere, & gravissimos inscitiae aut negligentiae errores committere. Vix fieri potest, ut sicuti Hercules duobus monstris, ita unus duabus difficillimis professionibus administran

nistrandis par sit. Omnium difficillimum est bonum se exhibere Medicum, sed longe difficilius bonum, agere Sacerdotem curatum. Quid ergo utrumque? an non necesse est, ut dum utrumque manus in se suscipiunt, neutri satisfaciant? An ergo Clerico curato permissum clericatui eam jungere professionem, quam tot incommoditates, tot curæ & sollicitudines, tot impedimenta undique comitantur, ut necesse sit, si curæ animarum & corporum se simul impendat, alterutrum negligere. Cura Pastoralis totum requirit hominem, & professio quoque Medica totum hominem: Si vero dimidium dederis hominem curæ Spirituali, dimidium corporali, neutra erit integra, & in utroque manebit imperfectus. Ex toto esse Parochum, ex toto Medicum incompatibilia sunt. Parochi ex justitia tenentur se totos aminabus conservandis, perficiendis, sanctificandis impendere, Medicus itidem tenetur, quantum in se est, corporibus sanandis omnem operam dare. Patet ergo quam male faciant Clerici curati, si una medicastri sunt, partem studiis animarum saluti debiti corporibus dantes, ad quorum curam nec à Deo vocati sunt nec ullam obligationem habent. Videas Clericum Medicum agere, in eo autem, quod proprii est muneris, esse umbram, jactitare Medicinas, quibus curet corpora, non autem habere linguam ad docendum, ad exhortandum, ad corrigendum, esse armatum contra morbos pharmacis, divinis autem scripturis esse penitus inermem

ermem , interim quidquid emolumenti , quidquid honoris debetur parochis , exigere à suis , nec minus qua Medicus , non quantum debetur , sed quantum libet à Clinicis. O pulchre conjuncta nomina , Sacerdos & Medicaſter curans & curatus !

Quomodo autem in una persona Clericus & Medicus , ille animæ , hic corporis curam gerens , convenire non poſſit , exemplo illuſtrabo : *Chryſippus* vir juvenis , ſed admodum teneri corporis , corripitur febre ardente dubii eventûs. Adeſt ſacellanus Medici vices ſubiens. Hic ſanè , ſi eundem à febre liberare intendit , ægro tantem confidentia excitare debet. Nempe febrim carere periculo , & Medicamentorum ſuorum uſu brevi ceſſaturam. Si enim ejus curandæ prodat dubium , in diffidentiam & deſperationem , adeoque majus vitæ periculum eum conjiciet , quod Medicus impedire tenetur.

E contrario ipſi ceu animæ curatori potius incumbit imminente periculo (quod non infrequens in febribus acutis , ob facile accidentem phrenitidem reconciliationem cum Deo , & uſum Sacramentorum impredientem) maturè admonere , ut domui ſuæ diſponat , & ad felicem è vita exitum ratione adhuc conſtante ſe præparet ; Quod tamen debilem & timidum patientem , qui ſanitatis tempore parum de morte cogitavit , ad ſummas anguſtias nedum incitas eſſet redacturum. Nunquid hic merito illi exprobrare poſſet ; Domine Sacellane Doctor , verbis tuis ſolacium mihi tribuis , quod
per

per tua Medicamenta sim reconvaliturus, & tamen me mones, ut ad mortem me disponam, quomodo Sermones hi conveniunt? Si me curare potes, tempus adhuc mihi sufficiens erit redeunte sanitate de testamento, & dispositione ad obitum cogitandi: Si verò me sanum reddere nequeas ad quid proderit tuis uti Medicinis? His retro aures se fricat Dominus Doctor sacellanus, & fateri debet, si mentiri nolit, animæque sibi concreditæ salutem intendat, valde periculosum esse, dubia sua pharmaca tam graviter febricitanti exhibere, illorumque usu sub spe vitæ patientem ab usu Sacramentorum abstrahere.

Dixi, si mentiri nolit. Est enim mendacium hoc in casu summe periculosum, atque utique semper, hic maxime illicitum: Vergere enim posset neglectâ poenitentia in animæ exitium, neque mentiendo ægrum fallere licet, cum non sint facienda mala, ut eveniant bona, D. Augustinus l. de mendac. c. 22. inquit: *Omne mendacium est peccatum, etiam quod fit pro salute aliorum.* Ipse Galenus noster l. 6. Epid. Comm. 2. inquit: *Nec tamen magnopere mentiaris, salutem polliceri tentato, non ut mentientes aperte faciunt.* Clericus se fingens Medicum hoc casu, quocunque se vertat, gravissime peccat, imprimis per sua medicamina ægrotanti in casu tam dubio, & ancipiti sanitatem promittens, eumque salutis æternæ perdendæ periculo exponens, etiam si per accidens reconvalescat, eoque infirmities magis, si moriatur, tum enim ceu

impostor jure puniendus, quia dolum committit, & licet voluntariè non accidat, mortis tamen alienæ reus fit, exhibendo remedia morbo curando insufficientia propter methodi ignorantiam, & ægrum abstrahendo à consultatione cum Medico experto, qui eum forte sanare potuisset. Ut infra latius probabo. O quam grave conscientiae vulnus hic contrahit Clericus medicaster, si æger moriatur, & multo quidem gravius, si ob mendax promissum reparandæ sanitatis ab eo factum animæ suæ remedia neglexerit.

An non in sequenti casu vulneravit conscientiam facellanus Doctor, Clericus inquam Medicaster *Nisidius*. Advocatur ad mulierem crebriori uteri suffocatione laborantem. Aliquantum male habeo, illa inquit, in hypogastrio, in quo sæpe tales dolores ac motus sentio, ut ex illis ad fauces ascendentibus me timeam suffocandam. Quodnam de me fers judicium? Res, illa reponit, nil habet periculi. Præparate, ut accipias à Pharmacopæo Clysterem, & consequenter venam tibi secet Chirurgus. Ego tibi dabo Elixirium, quod matricem ad locum suum à guttere retrahet, Optime mi facellane legisti *Galenum*. Parce quæso mi Domine pauperculæ sanguini, parce intestinis. Solstrum majus mereberis, si incuratas reliqueris, non magis infirmas reddideris ex utero, ut putas, laborantes mulieres. Dicebas ex isto accidente mori non posse. Quibus verbis confisa sine præparatione ad mortem è vivis excessit. Quam habes

bes excusationem? Morbus, inquis, irregulariter se gessit, non tenuit præscriptam diætam, si præsens fuisset mortua non fuisset. Habebam Spiritum Cornu cervi, tincturam Nitri, & opii, quibus eam indubie curassem. Nisi febris cum delirio accessisset, salva fuisset. Sed Medicafter, tu ipse es in periculo delirii, à quo necte ipsum curabis. Si Nisi non esset perfectus Medicus esses, sed rarò Medici Clerici visi, qui caruere *Nisi*:

Exclamat igitur Respublica cum Apelle, ne sutor ultra crepidam, ne Brontes ultra incudem, ne Rusticus ultra stivam, ne vetula ultra colum, ne Clericus ultra aram. Relinquatur Navarcho Clavus. Juristis forum, Medicis approbatis Medicina. Si aliæ forte professiones peccent, datur errorum correctio. Si ignarus Jurista Pragmaticum agat, & causa cadat, neminem occidit, & datur restitutio in integrum, si Bliteus blatero Medicafter in Medicina histrioniam agat, proximi vitam & bona deprædatur.

Quærit Cl. *Berneggerus* in Quæstionibus Miscellaneis Politicis Qu. 186. An Sacerdotium cum Officio Politico bene sociari possit. Respondet, negativè, neminem enim Deo militantium se implicare negotiis secularibus, scripsit Divus Paulus ad Timoth. 2. 2. 4. Civilem virtutem velle jungere Sacerdotio, est miscere omnino non miscenda: Scripsit Cyrenensi Episcopo *Synefius*: Spiritualis contemplatio & praxis politica ut plurimum inter se jungi non possunt scripsit *Nicephorus Gregorus* l. 3. Histor. Est ea

objecti utriusque gravitas, ut unius hominis cura & vita duobus tam arduis officiis minime sufficiat, & ut necesse sit, si utrumque simul habere urbes, perdere utrumque, inquit D. *Bernardus* l. 2. Confid. ad Eugenium, ut adeo *Henricus* Imperator de Hildebrando rectè scripserit ad Episcopos: *Unus cum utrumque sibi vendicavit, utrumque dissipavit: nec in uno proficit, qui in neutro prodesse voluit nec potuit.*

Si igitur Thura & jura una tractare, id est civilia & Sacra observare, Crucifixo & Justiniano servire, Pastorem & Advocatum agere non conveniat, multò nimis Clericum Curatum curam animæ & corporis simul agere licitum erit, cum professio Medici ex multis capitibus difficilius ac longe periculosior sit professione Causidici, cujus ignorantia Decreto corrigi, Medici autem error nullo remedio sanari potest, cum in Medicina ne quidem bis, in jure multoties sine vitæ periculo peccari possit, Clericus igitur curatus & Medicus practicus.

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur. Ad curam igitur Spiritualem & curationes corporales applicari potest illud Abbatis *Urspergii* in Chronico: *Profecto ex professo & eo quo sacerdotes debent modo sacris non incumbere, id vero spartam suam prodere est, & à Deo demandatam stationem turpiter deferere.* Si vero officio pastoralis annectatur Medica obligatio, ex utraque parte id certum est fieri, nam pleræque virtutes, quæ Parochum decent, ut superius jam ostendi, & ad animarum lucrum necessariae sunt,

sunt, negliguntur, aut posito, quod illas observet, quod tamen vix possibile, necesse est, ejusmodi hominem in iis, quæ ad corporis sanationem spectant, ubique labi & hallucinari quia Clericum repente & sponte in professionem Medicam ruentem impossibile est illa statim intelligere speculative, nedum practice, quæ nonnisi per multa studia & longam exercitationem theoricè, & deinde practice per manu-
ductionem Professorum Medicinæ Candidati consequuntur, & sic positis rationalis & experimentalis Physicæ & Medicinæ fundamentis longo rerum usu magis magisque indies, uni & soli professioni Medicæ addicti, excolunt, & acquirunt.

CAPUT VI.

Alia Argumenta,

Quibus evincitur, Clericum Curatum non decere, adeoque illi permissum non esse Praxeos Medicæ Exercitium.

ANtiqua paræmia est, *Caput artis, decere quod facias.* Præcipue igitur in actione spectandum Decorum. Videbimus igitur nunc, an Clerici praxin Medicam exerçant satis decorè. Medicina est scientia tum practica tum speculativa circa corpus tam fœmineum, quam masculinum, quâ Sanabile. Quæ autem in Clerico speculatio esse potest, circa corpus fœmineum, & puellare? Potest Medicus etiam juvenis, ubi exigat necessitas, salva conscien-
tiâ

tiâ puellam nudam inspicere, an etiam Clericus? An illi visitare liceat puellæ ubera ad judicandum, an in iis observabilis durus & scirrhus tumor sit Carcinoma, aut in illud degeneraturus? Nonnunquam in sexu fœmineo partes secretas affectus occupat, quem quidem jubet pudor, necessitas tamen non finit Medicum Cellare. Vid. *Tulp.* l. IV. Obs. XXXIX. Quid hic licebit Clerico, salvâ utriusque Vercundia? An quis Virginitatem audet indagare Clericus in statu forense controverso? Oportet omnem exuat pudorem, si indagando velit invenire verum. An Clerico licebit rimari omnes impotentia & sterilitatis causas, ut fœcunditatem in utroque sexu possit provocare?

Scripsit nihilominus de ipsis sequioris sexus affectibus, quidem Clericus eâ impudentiâ, ut turpius non posset scurra è lupanari, jamjam egressus. Cujus librum alias sat eximium & Eruditum T. M. cum aliquando Parochus quidam Ecclesiæ Amstelodamensis, inter præcipuos non postremus, Vir opprime doctus & conscientiosus legisset, ad me sequentia perscripsit. Ad C. M. Scripta inhorresco totus, quantus sum. Obstupui steteruntque comæ, vox faucibus hæsit, imo excussit lacrymas hominis impudentissimi infelicitas. Utinam his tactus Deus meliorem mentem infundat, talibus spurcitiis refutandis immorari refugit castus, Laus Deo, animus, quam multa ex T. S. hauserit, nullus dubito. Utinam libros tales flamma consumeret, ne animas flamma consumat. Ita ille, fuit

fuit prædictus Clericus in rerum Venerearum Theoria speculative licentiosior sicut eum ex parte jam refutavit Medicus celeberrimus R. L. Nos nec Authorem nec loca ubi talia scripsit indicabimus. Medico intelligenti satis dictum. Si professione Clericus artem Medicam amplexatus non fuisset, nec talia obscœna scripsisset.

Sed dicet Clericus Medicafter scrupulosior: Morbi illi fœminarum supradicti nihil ad me, relinquo illos Medicis & Chirurgis ordinariis, sed utinam! nunquid etiam mulierum & puel-
larum arterias pulsantes tangis? Necessarium est illud inquis, ut Sanguinis circulantis statum & cordis robur explorem. Sed *bonum est homini mulierem non tangere*, dicit Apostolus I. Corinth. 7. 1. An non hoc ad Clericum; Quidam frater laicus accusatus, quod manum tetigisset mulieris, ait; Mulier bona fuit. Respondit S. *Jordanus*, pluvia bona est & terra bona est, lutum tamen ex horum commixtione generatur. *Bolland.* 13. Febr. in vita c. 8. Christus à morte resurgens mulieri dicebat: *Noli me tangere*, Joann. 20. 17. Etiam Carnem redi-
vivam Verbi prohibetur tangere mulier carnaliter spirans. Quid putas Clerice, si tangas aut tangaris à carne mortua, an moveri nequeas? Clerice sal terræ es, ergo fugienda tibi mulier. Audi præclarum allud Argumentum *Senioris* apud *Sophronium* in Prato Spirituali c. 119. Filioli sal ex aqua est, & si propinquet aqua, mox Solvitur & deficit, & Clericus est ex muliere, si

appropinquat mulieri, solvitur & ipse.

Sciebat procul dubio id ille Prælatus de quo nunc narrabo historiam. Vocabar aliquando ab insigni Viro Decano, qui præpositus erat Monialium, ad visitandum, & curandum aliquas sorores Religiosas, quas se præsentem mihi adesse jubebat; Una inter illas Prælato manum præsentabat, petens tangi & explorari arteriam, ut præsentiam febris agnosceret. Quo ausu Vir Ecclesiasticus subito ad iram concitatus Monialis Virginis manum repellebat cum ejus audaciæ acri reprehensione. Ecce ait Medicum, illius officium est, non meum, neque mihi licitum puellis pulsum tangere. Senex hic erat septuagenarius, & Vir præprimis exemplariter Spiritualis, ut nullum ex manûs Virgineæ contactu periculum impenderet. Utinam omnes Clerici in primis juniores, quibus adhuc in venis ebullit cruor, exemplum hoc imitentur!

Verum non tantum iste fœminearum anteriorum tactus, sed & ipse quoque mulierum conspectus, conversatio & confabulatio apud Sanctos Patres & Moraliû Doctores dicam patitur. *Mulierum aspectus sagitta veneno illita, quæ ferit animos, & venenum immittit.* Scribit S Nilus Orat. de luxuria. *Ne velis dicere loquor cum muliere & mundus sum: Ignem luxuriæ accendit confabulatio mulierum: Facies mulieris sagitta est truculenta, infigit vulnus in anima & venenum: Magis appropinqua igni ardenti, quam mulieri.* Dicit Hugo de S. Victore de contemptu mundi.

Notum est integris sæpe horis Clericos Me-
di-

dicastros cum devotis suis conversari, confabulari, ridere, joculari. Habent enim sub prætextu curationis crebriorem, accessus & longioris conversationis occasionem, quæ tamen maxime suspecta est Italis, unde dicere solent:

Solus cum Sola non dicere Salve Maria Creditur.

Quamvis benedictionis causa adesse communiter statuatur. Nemo sane de istis conversationibus Syncerius scripsit quam *Saint-Evreumont* in Tractatu quem appellat *Recueil de Diverses Pièces Curieuses*, p. m. 127. Cujus ipsissima verba huc oppnere è re erit, sunt enim apprimè elegantia non minùs, quam vera: Puisque je tombe sur cet article, je dirai franchement, que quand des hommes pieux n'ont à parler avec de femmes, que sur le reglement de leurs mœurs, la conversation n'est pas longue, mais lorsque leur discours dure deux ou trois heures, on y traite plus souvent des affaires du cœur, que celles de la conscience. Que ces entretiens se fassent dans les Eglises à la vüe du monde, cela ne les rend pas moins suspects. La publicité & la Sainté du lieu empêchent bien les actions extérieures; mais non pas le mouvemens secrets. Les frequentes Conversations avec des penitentes ont jetté plus une fois dans l'Esprit du Directeur les semences de sa perte. Il n'ya rien de plus, Charitable, que de consoler les affliges, mais on ne Cherche pas toujours à leur donner une consolation Spirituelle, & j'ay appris au Sermon d'un Franciscan, que les Entretiens ne sont

ni longis , ni frequens , quand on n'y parle ,
que des interest de Dieu , &c.

Dicam Latinè , quia plures Clerici linguam
Gallicam ignorant. Quia incido in hunc arti-
culum , dicam liberè. Quando Viri pii non ha-
bent , quod loquantur cum fœminis , quam de
institutione illarum morali , conversatio non est
longa , sed quando illorum Discursus duabus
vel tribus horis durant , sæpe magis res cordis ,
quam conscientia tractantur. Quod si Discur-
sus fiant in Ecclesiis in hominum conspectu , hoc
non minus illos reddit suspectos. Publicitas
& sanctitas loci impediunt quidem actiones ex-
teriores , sed non motiones secretas. Frequen-
tes Conversationes cum pœnitentibus non semel
in Spiritum Directoris conjecerunt semina rui-
næ. Non est charitabile magis , quem solari
afflictas , sed non semper intenditur solatium
Spirituale. Intellexi ex prædicatione Francisca-
ni , quod Colloquia non sint longa , neque fre-
quentia , quando non nisi de Deo fit sermo &c.
Recogitent hoc Clerici Medicastris , qui tam
prolixas quandoque visitationes faciunt apud
suas & pœnitentes & ægrotantes. Memine-
rint iterato quod supra allegavi ex Hieronymo.
*Solus cum sola Secreto & absque arbitro vel teste ne
Sedeas.* Rationem reddit in Epistola ad Rusti-
cum monachum : *Inter frequentiam puellarum
per diem vident , quod noctu cogitent.*

Et licet sexus esset masculinus , minimam ta-
men cum eo conversationem Clericis prohibet
S. Vincentius Ferrerius , quando 2. post lætare

eos sic alloquitur. *Cavete vos Clerici, ne multum communicetis cum laicis, ne videant maculas in vobis quia nimia familiaritas parit contemptum, quod ita explicat R. P. Spanner S. J. in Polyanth. Tom. 1. Tit. fœmina: Clerici sunt imagines, quæ si stas procul, apparent Pulchræ, sed si appropinquas, videntur aliquæ maculæ, & tunc despiciuntur.*

Sed quid multis urgeo istud argumentum satis est, quod Clericus Medicum agens, extra suam agat vocationem, extra Professionem. Audite vos Clerici rursus verba supralaudati ingeniosi *Saint Evremontii* p. m. 65. La veritable Devotion consiste à faire son devoir chacun de son état . . . Que chacun fasse son metier, ou qu'il en change, s'il ne veut pas faire son devoir dans celui, ou il est. Il est aussi mauvais de voir de gens d'Eglise auprès des femmes, que de Capitaines mêlés dans la celebration des Mysteres. Le Duc d'Espèrnon voyant venir à lui le Cardinal de R. prit un breviaire, & cet homme s'ôurant de le trouver dans cette occupation, Monsieur, lui dit il: Je fais vôtre metier & vous faites le mien. Il avoit raison.

Vertam rursus latine. Vera Devotio consistit in eo, ut quis in suo statu debitum munus exequatur, ut exerceat suam Professionem aut illam deferat, si in illa, in qua est, nolit agere, ad quod obligatur. Æque malum etiam est videre Viros Ecclesiasticos apud fœminas, quam Centuriones mixtos celebrationi Sacrorum Mysteriorum. Dux d'Espèrnon videns Cardinalem de R. ad se venire arripit breviarium, & hoc ride

dente eum sic invenire occupatum, Domine inquit tuum ago opus, & tu meum facis. Quo innuebat Cardinalem se rebus militaribus immiscere.

Narrabo quid mihi aliquando contigerit. Accitus ad Parochum, Virum inprimis doctum & Juris Doctorem, inflammatione Ventriculi ob bilem ex ira in eum effusam laborantem, inveni jam fere Agonizantem. Eadem namque nocte moriebatur. Nemo aderat, qui assisteret morienti Sacellanus: Animadvertēbam autem eum intra labia nescio quas preces mullitare. Rogavi num preces & suspiria jaculatoria apud moribundos usitata prælegere deberem, respondit voce sat forti latinè. *Age quæ tua sunt, hæc ad te non pertinent.* Confusus tacui, non semel audivi ad lectum ægrotantis Parochum aut Sacellanum de variis garrere remediis, aut sumendis aut applicandis. Majori jure hic repeto: *Age quæ tua sunt, hæc ad te non pertinent.* Major mihi erat licentia eo casu orandi, quam Clerico curato de remediis ad se non pertinentibus fabulandi. Memento igitur Clerice, in qua militia dixeris Sacramentum, sub cujus vexillis milites, & in qua statione & a quo Imperatore sis collocatus, quid Christi causa, quid Ecclesia, quid muneris tui ratio, quid conscientia à te flagitet, quid cura animarum. Adagium habet: *Spartam nactus & hanc orna.* Hoc quicquid est Parochiæ, tua Sapientia, virtute diligentia reddas ornatius, contingit Pastoratus in Oppidulo, fac si in Divino cultu

tu frigidum sit, tuâ operâ calidius : Contigit
fera & intractabilis in pago, colonorum natio,
da operam, ut eam paulatim Cicurem & Divi-
nis legibus obtemperantem reddas. Contigit
Parochia parum Splendida, noli ex aliena
Professione quæstum querere, ut lautius vivas.
Quæso, quid tibi cum Hippocrate, cui non,
sed Christo Juramentum dixisti, quid Clerico
cum Mortario & Pistillo? An parum est Domi,
& in Ecclesiæ Cathedra, choro, sede confes-
sionali negotiorum, ut foris sint accessenda?

Es Pastor, es Sacellanus, uterque est Ecclesia-
stes. Audi ergo quid scripserit ad Ecclesiæ Gallica-
næ Pastorem J. C. licet Catholicæ Religioni non
addictus Epistola 681. nulla suavior harmonia
dari potest nec excogitari in Ministris & Servis
Christi, quàm si vita respondeat Professioni,
Professio vitæ, lingua moribus & Evangelio.
Quod in ore quotidie habetis, vim ac Virtutem
exemplo vestro ostentate : Validior enim vox
operis quam oris; & vita dicentis, non oratio
persuadet, dicit Menander. Is verus est cura-
tus, qui vitâ docet, & cum dixerit quid faci-
endum sit, probat faciendo, qui docet quæ vi-
tanda, nunquam in eo quod fugiendum dixit,
deprehenditur. Ante vita quam Doctrina quæ-
renda: Vita bona sine Doctrina gratiam habet,
Doctrina sine vita integritatem non habet. In-
quit S. Ambrosius Gloss. in Ep. ad Philipp.

CAPUT VII.

Ostenditur praxin Medicam Clerico curato non convenire, quia cum multorum vitiorum periculis exponit.

Adulatio grave sed suave malum inter vitia agmen ducit, & post se ingentem aliorum vitiorum Catervam trahit. Habitare quidem dicitur in Magnatum ædibus & Principum aulis, sed quoque tuguria ingreditur, & in civitatibus, oppidis & pagis grassatur. Quando igitur vitia Clericorum Medicastrorum perstringimus, Monitum D. Hieronymi in Psalm. XVII. repetimus: *Increpatio Generalis non est injuria Personæ unius*, nemo cum Iscariote dicat: *Nunquid ego sum Domine.*

Clerici Medicastri omnibus sua obsequia comptis verbis commendant, & revera Canibus sunt similes, quibus adulatores comparat S. Gregorius, nam corporis abcessus & ulcera aliquantis per quasi molli linctu demulcent, non tamen sanant. Liberales sunt in Serviando ægrotantium appetitui, in permittendis etiam noxiis, modo sapiant, nullum cibis, nullum potui modum statuunt: Servitiis sunt humiles, unde ut supra ex S. Hieronymo adduxi sputa ex ore stropholis excipiunt, matulas porrigunt & effundunt, culcitra & cervicalia capiti substernunt & accommodant. Quod obsequium jam damnavit Ezechiel c. 13. v. 18. *Vae qui consunt pulvillos sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia*

vicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas, id est ad aucupandum favorem. *Igniculum si brumæ tempore poscas*, porrigit *endromidem*, ut dicit *Juvenalis* sat. 3. Imò quoque sexui fœmineo hisce in locis usitatum illud Carbonum ignitorum receptaculum suppedaneum. Non tantum Medicinas, potius aliquando venena dixero, saccharo imbuunt & incrustant, sed & verba melle circumlinunt, & Sesamo ac Papavere spargunt, & sic simulatione obsequii plures officiosè occidunt. Quos jam suo tempore fugiendos monuit Hippocrates.

Vere & eleganter ad hosce applicare licet, quod de adulatione scripsit P. *Hieremias Drexelius*. Adulator cocus est, & talis, qui id Solum spectat, ut cibus sapiat, profit an obsit, hoc ipse non curat. Ori coquit & Palato; non capiti, non stomacho, non hepati, ideo Thecam Aromatum toties exhaurit, tantum Croci, tantum Piperis & Zingiberis, tantum etiam Mellis insumit & sacchari. Plurima fercularido, Cepis, aceto cupit commendare, varia miscet valetudini minime profutura, condimentis exoticis omnia perfundit, modo sapiat edulium, quomodo cunque digeratur, id verò miser stomachus aut languidum caput, aut incensum hepar luet. Sed quid curat hoc coquus, modo cibus delectet? Medicus autem syncerus unam atque unicam observat veritatem, & fideliter monet: Hic cibus nocet, hic nimium nutrit, ipse plus æquo pinguis est, ille ægre digeritur, hic inflammat, hic nimium refrigerat.

Hoc fideles Medici faciunt ex debito, & cum necessitas Postulat, verum dicere non reculant.

Elegans autem ab eodem allato similitudo ad Clericum Medicastrum applicari meretur. Narrat de Patroclo Plutarchus, eum omnia Achillis arma, galeam, hastam, gladium, lorica nactum esse, cum iisdem prodiisse, hastam solummodo, quæ illi nimis gravis, vibrare nequivisse. Ostendere potest ejusmodi Medicastrer omnia indicia boni Medici, boni Consiliarii, boni Diætistæ, sed potestas exercendæ genuinæ praxeos illi deest. Hæc hasta ei nimis ponderosa. Nequit illam ventilare, quamvis subinde id tentet, nec adeo imprudenter. Ideo sub Medici imagine blandiuntur, & fallacissime Credulos seducunt, sub jatro larva latentes.

Pergamus ad alia vitiorum pericula, quibus se ejusmodi Clericus exponit, ad omne enim mendacii genus instigat assentatio. Medicastrer ex Professo fictam agit Personam, & Medicantis Mimum, sic moribus & vita mentitur, & verbis quoque *profert mendacia Versipellis* Proverb. c. 14. v. 25. Factis est fallax, ore artifex, arte inops, magno promissor hiatu. Theoriâ, multo magis experienciâ nullus. Sanitatem promittit, fidem obligat, sed spe ægrotautes deludit. Sic fallit & mentitur, quamvis si mendacio patientem posset à morte liberare, juxta Sanctorum Patrum sententiam non liceret mentiri, ut enim vitam temporalem alteri

alteri servet, ipse amittit æternam. *Os quod mentitur, occidit animam.* Sap. c. I. v. 11. Imò ut superius ostendi interdum, non tantum temporalis sed etiam æterna vita Clinici per Clerici Medicaſtri mendacium amittitur.

Egregium & aptum hic rursus simile ſuppe-
ditat Prælaudatus P. *Drexelius*. In Pharmacopoliis picturam mendacem non unam reperire est. Stant illic decorâ serie pixides, ſuis quæquæ Signatæ titulis, grande valetudinis auxilium pollicentes; & ſpecioſiſſima nomina præſe ferentes. Aperi quæſo & latentem Theſaurum Scrutare: In pluribus illarum araneas & inanias meras reperiās. Ita vani Medicaſtri multum verborum, intus ſcientiæ & experien-
tiæ nihil habent. Ipsi quandoque in Pharma-
copolio Domestico pixides & vitra ostentant, ſpecioſam Ep graphen præſe ferentia, ſed in re-
ceſſu nihil ſingulare continentia. Ego oppidi
cujusdam Vicario Lumbagine & renum, ut
credebat Calculo laboranti, varia Medicami-
na præſcripſi, qui tamen ipſe Medicaſter aliis
ejuſmodi morbo affectis Medicinam facere alla-
borabat, ut in aliis experiretur, quid ſibi uti-
le foret. Accerſebar ad eum apoplexia corre-
ptum, quæ ipſi lethalis fuit. Poſt mortem
Cum tam temediorum ſupelleſtilem inveni.

Oſtentatio igitur & jactantia meritò quoque
inter Medicaſtrorum vitia reputantur, niſi enim
ſe expertos jactitarent, & Medicamentorum
ſuorum efficaciam deprædicarent, quis iis ute-
retur? Habent Agyræ circumforanei Morio-

nem Harlequinum, qui in Theatro Principalis sui varia curationum peractarum Testimonia omnibus spectanda ostendit, & in earum Elogia longâ narrationis serie excurrit. Habent Clerici fœminas, etiam plerumque devotas, quarum lingua ostentatrix omni occasione amplissima commendatione Medicastrî artem, scientiam, curandi peritiam, & Medicamenta extollit, eorumque fortunam, & aliquando satis inepte atque ridicule, e. gr. quod quidam Virgini annosæ certo remedio detraxerit rugas una cum ungulis, ut jam quasi primo ætatis flore rejuvenescat, &c.

Sed istæ non perpendunt, illud Jetemiæ c. 9. v. 3. Quod extendant *linguam suam quasi arcum mendacii & non veritatis*: Nam illa vana sunt & opus risu dignum, ut idem ait c. 10. v. 15. Quicquid ejusmodi muliercularum vulgus laudat, non adeo laude dignum est: Sæpius quidquid cogitat vanum, & nullius pretii; non raro quidquid prædicat, fraus, & nullius ponderis: Quicquid approbat inane, & nullius soliditatis: Absit hoc dicere de omnibus, erant nempe quinque Virgines prudentes, erant quinque fatuæ. I. nunc Medicastrer Clerice, & per harum insanarum fermunculos quære gloriolam.

Suadeo, ut Clerici Hebræum Rabbi Jehuda imitentur. Hic vir facetus in foro proclamavit sibi esse Domi aquam Auream maximi pretii, quæ restituendis viribus, & producendæ vitæ plurimum faciat. Audiit hoc filiola Rabbi Jodai, & Domum nuntiavit Patri Venalesse pretio-

pretiosissimas merces. Mox Emptores affluere, & de Aqua Vitæ Aurea curiose quærere, pecunias amplas spondere, quibus ille domum perductis & Bibliis apertis trigesimi tertii Psalmi Versum decimum tertium & quartum. *Quis est homo, qui vult vitam: Diligit dies videre bonos? prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.* Et hæc illa est inquit Aqua Vitæ Aurea. Prohibete linguas vestras à malo vitam & dies videbitis bonos.

O vos Clerici, nobilissimum hoc vobis est pharmacum adversus innumerabilia mala, cum hoc negotiamini. Prohibete linguas vestras à malo scilicet ab adulatione à mendacio, à vana promissione, ab ostentatione. *Qui enim sophistice loquitur, odibilis est: In omni re defraudabitur, non enim est illi data à Domino gratia, omni enim Sapientia defraudatus est.* Inquit Siracides Eccles. c. 37. v. 33. Scrutamini igitur Scripturas, & ex iis varios potus Medicinales cum isto Hebræo extrahite, & vestris Parochianis tam tanis quam ægrotantibus propinate, sic animas Archiattrorum Expertissimorum titulum omnibus Medicorum Prædicatis sublimiorem vobis concedam, & Practicos Medicinæ Spiritualis exercitatissimos summa cum veneratione appellabo.

Adhuc aliqua lingua est Medicastris familiaris, nimirum Bifida, quam & Clerici Medicinæ praxin profitentes sat crebro usurpant. Ægrotanti certam salutem pollicentur, ab aliis autem de illius statu & morbi exitu interrogati,

eum desperatum & incurabilem esse dicunt, ut illi quidem confidentiam excitent, apud hos autem, si forte sinister successus sequatur, excusationem inveniant, sic in fatis fuisse, ægrumque non suo Medicationis errore aut impotentia, sed morbi magnitudine victum occubuisse, sic uno in ore linguam duplicant. Meditentur autem Bilingues, quod *Bilinguis Maledictus* Eccles. c. 28. v. 15. Unde & Salomon Proverb. c. 8. v. 13. *Viam pravam & os Bilingue detestor.* Neque mirum talem procedendi Methodum haud esse felicem, nam *cor ingrediens duas vias non habebit successus.* Eccles. 3. v. 28.

Tandem Praxis Medica Clericos allicit ad habendi cupidinem, malum inexplabile. Avaritia namque audit vitium Clericorum. Quamvis enim ex beneficii redditibus abunde habeant, unde vivant, noverunt tamen ut *Gorifius* inquit illud Oraculum: *Pecunia obediunt omnia*, quod altius illorum Cœlatum cordibus est, quam cœteri omnes Sacræ Scripturæ textus, omnesque quas unquam audiverint Paraphrases atque conclusiones.

Est tamen morbus aliquis, in quo Clerici Medicastrum præcipue suam possunt ostendere habilitatem Galli *la maladie imaginaire* appellant, de quibus prædictus Author in *Medicina Contempta* c. 2. scribit: *Les malades imaginaires his corporis exoptatissima præda sunt.* Apud tales miracula edunt, quia verbis confabulando hos delicatulos graviter ex imaginatione laborantes feliciter curant. Scio Pastori Medicastro hac in Patria ante pau-

cos annos famigerato præcipuum praxeos negotium cum ejusmodi ex Phantasia laborantibus fuisse. Hæc enim natura est hujus morbi, ut si Medicum sibi saltem præsentem habeant, eo quasi contra mortem vade, omnem timorem excutiant, absente autem miserè sæpius affligantur. Medicus sive expertus sit, sive rudis, modo ægrotans expertum credat eique confidat, affectûs imaginarii curationi quandoque sufficit. Narrat *Reinardus Solenander* Conf. Med. l. 5. Conf. 15. num. 17. Quosdam Chartulas, in quibus Medicamentorum formæ (Receptas vocant) Scriptæ, comedisse, & sanitate restitutos esse, & tantum posse apud plerosque conceptam in re aliqua opinionem vel potius fiduciam. Nemo igitur dubitabit morbis ejusmodi Phantasticis satis aptos esse Clericos Medistas-
tros.

Sed quomodo apti sint videtur ostendere illa à *Jacobo Bidermanno* S. J. l. 4. Utopiæ §. 34. Medicos se mentientium Comœdia. Gaudis hominum Medicos se mentientium multitudo à quodam puero ad *Menalcam* Rusticum, Pauperis agelli Dominum, insanientem, qui se principem esse credebat, adducitur. Adeunt solliciti, circumstant venerabundi, ac manus osculo prius adoratas alius capiti applicat, alius thorace diffibulato pectus examinat, hic lævis brachii venas explorare, ille colorem oris judicare, nemo non aliquid agere simulat. Secundum ex collatis capitibus consensu pronunciant, sanguinem immodico corporis æstu fervefactum
eas

eas capitis turbas concire, ut sui oblitus se Principem esse opinetur. Concludunt facile & malo remedium fore, si vel unum diem genialiter agere, & lætitiis lautitiisque operando mæstituram hanc ex pectore conaretur exspuere, redituram non multo post mentem ac turbelæ omnis fugituram fascinam. Alia aliaque illecebrarum disponuntur genera, quæ sint animo excitando. Continuo contenditur, properatur, curritur, dicto citius omnia confiunt, & sua Jacroliptæ Unguina & Pharmacopæi Ecligmata, & Aromatarii embammata maturant. Crederes totum Cosmi Ahenum in unius insaniam consumi. Jubent iidem & musicam sonare, sed eam, quæ *Orpheum* extinguere, *Amphionem* vincere, *Arionem* possit triumphare. Prodeunt repente multi & liquido gutture, & tinnulo pectine, & melleo Carmine voces promere certatim inceptant. Rusticus veterem Melibæi fistulam prætæsus rogat, an semper hoc soleat. Ajunt eum quotidie sic delectari solitum. Dein quæ ergo fieret, quod non eadem Commemississet? Nimirum hoc inquiunt morbo huic ingenium est, ut

Pristina letheis omnia mergat oquis.

Hæc quidem ficta est fabula ad confundendos Pseudo-Medicos. Contigit namque in Utopia. Verum si accideret, ut quis in quandam delirii Speciem incideret, & se vel capite privatum, aut mortuum, aut nasi sui promontorium ultra aliquot pedes decurrere sibi imaginaretur, & duo tresve Medicastrum Clerici ad Consilium

filium vocarentur, nunquid simili methodo essent usuri, imò vel absurdiora præscripturi? Assidebat Menalcas (erat enim Rusticus, qui plerumque suos curatos consulunt,) in Regiæ fortunæ imaginaria sella suosque æger Machaonas opperiebatur, & illi venerabundi quasi ad Principem accedebant, & manus osculo adoratæ capiti imponebant: Quid poterat esse magis stolidum aut ridiculum? Nunquid hæ Ceremoniæ faciebant ad augendam insaniam? ipsi Sane Anticyra indigebant.

Prò quanta non est stoliditas in iis, qui extra Professionem suam curant aliena! non tantum in vitia incurrunt, ut ostendi, sed quoque ad insaniam rediguntur. Audi Clerice Exempla quæ narrat *Causinus* S. J. in *Parab. Hist.* l. 4. §. 69. De duobus Clericis aliena à sua vocatione curantibus. Cum *Amaras* Dux Sarracenorum contra Romanos cum exercitu profectus esset, atque in Herculis villam milites prædatum misisset, Presbyter quidam *Themel* nomine Sacrificium incruentum peragens, ut agnovit Sarracenorum irruptionem, relicto Sacrificandi munere, itaut erat indutus, manibus gestans Ecclesiæ Mysterium, sic eos qui invaserant, propulsavit, & multos vulneravit, haud paucos interfecit Reliquis in fugam versis, propter quod cum ab Episcopo, interdicto ei sacrificandi munere, non impetrasset veniam, ad Agarenos se contulit, & Christianam fidem ejuravit, & Christianis multa damna intulit. Ita refert *Baronius*

Baronius ad ann. Christi 957. ex *Curopolate*, ut
& sequens ad ann. Christi 959.

Theophilacti Patriarchæ Constantinopolitano
& Sacerdoti, qui ad furorem usque alendorum
equorum cupiditate flagrabat, quorum duo
millia habuit, Sacra peragenti magna illa quin-
ta Sacræ Cœnæ die & preces Mysteriorum legen-
ti, Minister ille, cui fuerat equorum cura com-
missa, nuntium attulit, insignem illam Phor-
bantem equam peperisse, præ nimio gaudio,
reliquo sacrificii neutiquam peracto ad stabulum
cursu contendit, conspectoque nato pullo ad
templum rediit, ut absolveret Sanctæ Dei &
Salvatoris nostri Passionis Hymnum.

Prô Deum immortalem ! quo non deducit
Clericos cura aliena? Jam dic Medicafter, si
tua patiens divitis Schulteti uxor in animi deli-
quio jaceret, & tuus citò accessus experetur,
nunquid ex Ecclesia, ex choro, ex sede Confes-
sionali, aut si in Cathedra stares, Sermone ab-
rupto, aut si ad eam ipsam, Sacro depropera-
to ad ægram curreres, ut si, non remedio tua
saltem præsentia eam soleris? Si de Sacramen-
tis provideri expeteret res quidem foret alia, sed
nunquid etiam una Medicamentum ad patien-
tem refocillandam, & confortandam confe-
rendum judicares? ita sane. Hoc est, quod
ita certus Clerus Cavillatus est in *Aschoveni* libel-
lo, quando scripsit in versu Germanico, Sacel-
lanum ægrotanti porrexisse viaticum, & dein
Elixirium confortans. In quo nemo prudens
quid esse dictum malè judicabit. Nil enim fre-
quentius,

quentius, quam anima per Sacram Synaxin confortata, dein quoque ad roborandas corporis vires à Medicis Analeptica exhiberi.

CAPUT VIII.

Probatur irregularissimos in medendo Clericos esse Canonicè irregulares.

EXercitium Medicinæ neminem irregularem facit per se, sed per accidens, inseparabile ob errandi periculum. Unde illud prohibetur Clericis ob inevitabilem quasi necessitatem contrahendæ culpæ, propter conspicuam illorum ignorantiam; nulla quippe ratione fulti, nullâ regulâ, nulla methodo ducti empiricè tantum medentur, & sic cum sint ignorantissimi, simul sunt audacissimi. Audacia autem proxima errorum genetrix est.

Quocirca *Paulus Zacchias* Proto-Medicus Romanus Quæst. Med. Legal. l. 8. tit. 1. Qu. 3. his verbis concludit: Rectè certo consultum puto iis, qui in sacris sunt constituti, si in iis (exhibendis nempe Medicinis) sese nullo modo admisceant. Si enim Medicus Physicus etiam Doctrina insignis & iudicio non potest tam tutò Medicinam facere, quin sæpe sæpius aliquam notabilem culpam incurrat, quam ratione poterunt ii, qui ne de limine quidem Medicinam salutârunt, tutò ægris sua Medicamenta (quorum naturam, licet ipsi de iis tam multa ac tanta prædicent, nequaquam notam habent) propinare? Certe valde eos errare putandum, ut

Galenus dicebat l. de V. S. adversus *Erasmum* c. 6. ex *Platone*, qui ea tractant, quæ nunquam didicerunt, ita *Zacchias*.

Medicinæ itaque Exercitium Clericum reddit inhabilem ad Sacrorum Administrationem, ut & ipsum Medicum ad ordinum susceptionem, nisi prævia dispensatione. Quandoquidem ex culpa Medici non lata, sed etiam levi. Imò levissima, ut statuit *Majolus* de irregular. l. 2. c. 12. n. 1. evenire potest, ut æger moriatur, non dicam ex dolo, sed vel ex ignorantia vel ex negligentia. Quæ ratio est quod Clericis in Sacris Constitutis & Presbyteris Medicinæ exercitium de jure prohibeatur.

Infert proin *Zacchias* probabiliter dari non posse Medicum tam doctum & diligentem, ut semper ac in singulis medendi Casibus à culpa sit immunis, & hoc dicit non absolute esse impossibile, sed impossibilitati proximum, stante artis difficultate & hominum inexperientiâ, antequam saltem ex longi temporis praxi firmam aliquam experientiam consequatur. Quid ergo statuendum de Clericis, apud quos ignorantia maxima militat? Nunquid difficile imo impossibile eos non delinquere & consequenter irregularitatem contrahere? Concludit itaque rursus *Zacchias*: *Non tam tuto & de facili pronuntiandum videtur: posse Clericum in Sacris constitutum etiam Medicinam exercere, aut Medicum sine dispensatione promoveri posse.*

Alii volunt Clericum ad Presbyteratus ordines promotum ideo arceri à Medicinæ Exercitio, quia

quia omne negotium seculare prohibetur Clericis juxta Divum *Paulum* 2. ad *Timoth.* & Consilium Tridentinum c. 1. de Reformatione, ut tenet *Panormitanus*. Conatur quidem *Bravo de Sobre - Monte* Argumentum hoc eludere responso, quod exercere Medicinam non sit negotium merè seculare, sed quod interveniat Charitas & fraterna necessitas, à qua prohiberi non debeat Clericus. Verùm contrarium docet experientia, ejusmodi practicos lucro magis quam proximi amorì esse intentos Repono Divi *Augustini* verba: *Ubi Charitas est, quid potest obesse? at ubi illa non est, sed impudens audacia & ardens avaritia cum pari rerum ignorantia juncta, quid est quod possit prodesse?*

Prohibetur studium Medicinæ Clericis, ut tenet *Panormitanus* c. 9. Sent. Sang. ne Clerici vel Monachi c. 3. non magnopere. c. 10. super specula. Multo ergo magis prohibetur Medicinæ exercitium. Seculo quidem undecimo, quod plane barbarum fuit, aliqua erat inter Monachos artis Medicæ peritia. Unde ex iis Archiatros Regum Selectos fuisse exempla *Oblicii* ex ordine S. Victoris, qui *Ludovici Crassi* curam corporis obtinuit, Novimus. Sed eo usque artis hujus salutaris tyranni fuerunt Clerici, ut Cautum sit Concilio Lateranensi, ne quis Monachus Medicinam faceret. Seculo duodecimo discussa barbarie lux quædam Medicinæ accendi cœpit, quando *Rogerus* Siciliae Rex lege cavuit, ne quis nisi à Collegio accepta Autoritate Medicinam exercendi sibi licentiam sumeret.

Et *Friderici II.* beneficio factum, ut Schola Salernitana pro prima facultate Medica haberetur. Siquidem iussit, ne quis nisi hoc Collegio suffragante Medicinam facere auderet, ut refert *Fulvius Cherlus* Protomedicus Ducis Guardistallensis in Schola Salernitana dilucidata Venetiis impressa anno 1733. apud Josephum Corona. Sed hodie Clerici parum attendunt, an praxi Medicinali irregularitatem incurrant. Nec est ex Clericorum superioribus, qui hanc illis prohibeat, cum tamen Clericus teneatur, ut illam exerceat, impetrare licentiam à Pontifice, ut Colligitur ex leg. Unic, c. de thes. l. 11. l. 9. Eò magis quidem, cum & ipsi Medici, si statum Clericalem amplecti velint, eandem permissionem ad curandum à Pontifice impetrare debeant, quia hæc irregularitatis cura est. Si enim æger moriatur, sive inertia sive incuria, Medicus utut peritus, evadit irregularis, ut tenet *Sylvester* in summa: Verbo Medicus. Multo magis Clericus Medicafter imperitus irregularis evadit.

Ut id exemplo comprobem, in Medium adduco Clericum, non tamen Medicastrum, sed insignem Medicum Practicum & Universitatis Neapolitanæ Professore Scriptis in orbe literato famigeratissimum *Carolus Musitanum*. Hic antequam à Pontifice licentiam & dispensationem accepisset, inchoabat praxin Medicum, sed objiciebant Ecclesiastici, turpe esse famellas Medicationis prætextu invisere, quæ indistincte Clericis à Canonibus esset vetita. Quam
objur-

objurgationem, cum ægrè ferret, ne amplius pateretur, ad *Clementem XI.* Rom. Pontificem confugit, à quo Dispensationis Diploma amplissimum obtinuit. Proponam infra virum hunc Clericis nostris Medicastris, ut ab eo discant, etiam dispensatione ex urbe obtentâ, quomodo in praxi Medica se gerere debeant.

Verum hæc etsi obtenta quid illis proderit? Certe non ad ægros felicius curandos, neque scientiæ aut experienciæ quicquam tribuet, neque coram Deo illorum errores & peccata excusabit. Possum de illis dicere quod *B. Albertus* super pluralitatem beneficiorum Dispensato dixit: *Poteras irè in infernum sine Dispensatione, nunc ibis cum Dispensatione.* Sicuti enim nummis alicubi emptum Doctoratus Diploma Medico inexperto licentiam quidem practicandi facit, nequaquam tamen ejus ignorantia coram supremo tribunali præbet patrocinium, nam qui absque sufficiente scientia Medicatur, etiamsi sit laurea donatus, peccat. *Navarrus c. 25.* cum quo consentit *Sylvester* inquiens: *Non sufficit esse Doctoratum, alias si ex notabili ignorantia in sua cura nocet infirmo, mortaliter peccat faciens contra illud: non occides.* De pœn. Dist. 1. homicidium: Imò etiam si sanitas sequatur, peccat mortaliter, quia se exposuit periculo peccati mortalis, id est operi, unde potest sequi notabile Decrementum proximo. Multò magis igitur, si Clericus artis Medicæ inexpertus ex superiorum conniventia aut Romana Dispensatione permissive praxin Medicam exerceat, lice

inde regulari jure irregularitatem non incurrat, coram Deo tamen à culpa non absolvitur, quod in professione à sua vocatione aliena bardus atque stupidus de corio humano ludat, vitamque & sanitatem, qua homini nil pretiosius, mille periculis exponat, & si interdum salvam mortalibus vitam relinquat, & forte mitiori manu noxas nullas inferat, eo tamen ægris noceat, quod ineptis & futilibus eos detineat, ne vera, & apposita præsidia à peritorum artificum Consiliis expetant. Unde & juxta *Caroli V.* Imperatoris Constitutionem Criminalem, pro statu & conditione rei & de Consilio prudentum etiam puniri possunt, aliquando saltem interdictione Medicinam imposterum exercendi. *Imperitia enim culpæ annumeratur, quum affectare quisquam non debeat, in quo vel intelligit, vel intelligere debet infirmitatem suam alii periculosam futuram* inquit *Cajus* JC. l. IIX. D. ad L. Aquil. & jam olim actio in tali casu data est affinibus in Medicum, ut refert *Galenus* 1. Prognostic. in principio. Quamvis *Hippocrates* non aliam, quam ignominiaë pœnam Medicis Imperitis constitutam velit.

Cornelius Agrippa etsi vanus de Vanitate Scientiarum Scriptor c. 83. scribit: *Non insalubriter Pontificum Constitutiones arcent à Medicando Clericos, cum ars Medica res sit adeo cruenta, ut si fas sit sacerdotibus Clericis Medicum agere, liceat etiam agere Carnificem. Res inquit adeo Cruentæ: Intellige in manibus in Expertorum, qui pericula per mortes faciunt, quales sunt rudes in arte Clerici, ipsis Carnificibus adhuc pejores. Hi enim*

enim ex justitia legis & ex Mandato Superiorum occidunt, illi ultronée & voluntarie. Neque enim ita crude verba intelligenda sunt, cum Medicina à Deo creata sit ceu generis humani conservatrix, & ejus artificem honorari jubeat Altissimus.

Infelix autem ægrotans, qui in manus Clerici Medicastris incidit, quod sic probatur. Fortuna & felicitas Medici duntaxat à Divina benedictione dependet: Plerumque autem fortunatus est, qui recta agere novit. Quomodo autem qui indoctus est, & extra vocationem suam operatur, à Deo potest habere benedictionem? Medicum creavit Altissimus, non Clericum Medicastrum, ist est, non vocavit, non elegit ad hanc Spartam. Unde Cœcæ fortunæ tantum serviunt. Cum *Chilo* apud *Laertium* interrogaretur quid esset fortuna? respondit: *Medicus ignarus, qui multos excæcat.*

Horrendam dicam Vetulis Medicastris scripserunt Domini Vratislavienses in Martio anni 1718. p. 755. His verbis, Latine redditis: Sunt tam certo coram oculis Dei abominatio, quam Haruspices & Magi, imò quàm voluntarii homicidæ. Et profecto rem in secreto cordis recte pensitanti ingruit cum horrore admiratio; quomodo possibile sit ejusmodi maleficas medicastras in bene ordinata Republica potius tolerari, quam fures & latrones, qui tamen rapinas & cædes rariùs & proprio cum periculo, illæ autem cum maxima securitate & multa cum remuneratione indies patrare solent. An non hæc

ad multos Clericorum Medicastrorum ignoran-
tissimos, vetulis Medicastris quandoque peiores,
applicari possint, aliis judicandum relinquo. Et
hæc de Doctorum simiis tam irregularibus,
quam dispensatione ad praxin Medicam Licen-
tialis, si eam præside ignorantia & temeritate
exerceant.

CAPUT IX.

Lusus & ludibrium Clericorum artem
Medicam ignoranter exercentium
apud genuinos Medicos, aliosque
viros prudentes.

R Epeto hic in limine illud *Desiderii Roteroda-*
mi. Rursus admoneo, neminem his of-
fendi oportere, cum nullius designetur nomen.
Si quis hujusmodi non est, nihil ad se pertinere
cogitet. Si agnoscit suum vitium, admoni-
tum se putet, ille sibi gratuletur, hic mihi gra-
tias agat.

Habent Viri Principes in more alere sæpius,
quibus se delectent, simias, quod animal sane
ludicrum actiones hominum imitando ad recre-
andum natum videtur, nam ut Poëta canit

*Humani simulator simius oris,
Cui puer arridens pretioso stamine sexum
Velavit, nudasque nates & terga reliquit
Ludibrium mensis.*

Simia cum nec domum possit custodire ut canis,
nec onus vehere ut equus, nec arare ut bos, ri-
sum movet & parasitat. Medicafter simia Me-
dico-

dicorum per despectum appellatur, horum namque mores, arteriarum pulsum explorando, lotium inspiciendo, & Medicamenta, quamvis satis insulse, præscribendo imitatur. Quæ si aliquando per accidens naturæ autocratiâ sanitas consequatur, simia tamen manet simia, licet aurea gesteo insignia, ut in proverbio est, & Medicafter manet Medicafter. Sic aliquando & simia desperatum curavit morbum, quod ostendam exemplo, non ab uno Scriptore relato. Laborabat Vomica pulmonis certus Cardinalis, quæ ita invaluerat, ut jam à Medicis conclamatus haberetur. Erat penitus debilis, ægrè respirans, morti vicinus. Nepotes, qui animæ exhalationem impatienter expectabant, incipiebant elegantem & pretiosam supellectilem in cubiculo ægrotantis præsentem inter se dividere, & hic illud, alius quid aliud sibi rapere. Hoc videns simia, quam Cardinalis alebat, sibi quoque ad aliorum exemplum quid vendicans, pileum Cardinalitium è clavo suspensum arripiebat, capitique imponebat, quod jam moribundus spectans ita risu movit præcordia, ut pectoris concussione feliciter disrupta vomica omnem purulentam materiam ex sinu pulmonum excussit, & Cardinalis respirationi & saluti pristinae præter omnium spem fuerit restitutus. Hunc igitur simia per accidens curavit.

Non aliter sanat Medicorum simius Medicafter Clericus suos patientes, quorum reconvallescencia potius casui, quam solidæ rationi & veræ experientiæ debetur, non aliter ac Aristote-

les Metaphys. 5. de fabro ferrario scribit : *Fabrum sanitatem fecisse accidens est, quoniam non est aptus ad faciendam Sanitatem faber, sed Medicus.* Ita quoque nec simia nec Medicafter. *P. Drexelius* in Orb. Phaëton. c. 1. dicit Diabolum Dei Simiam extremam habere unctionem adulationem hac inungere morituros non tantum, sed & mortuos. Nunquid idem dixero de Clericis Medicastris Pastoribus & Vice-Curatis, qui utramque habent inunctionem Spiritualem, Corporalem, Symbolicam, Sophisticam, Deceptoriam? In gravibus namque morbis saltem adulatores sunt, ægrotantibus blanditer multa promittunt, nihil servant, ut jam supra ostendimus.

Ut igitur simia nesciens quid faceret, non fuit causa immediate, quod inter vivos servatus sit Cardinalis, sic & Clerici Medicastri, nescientes quid agant (*nesciunt quid faciunt*, dicit Hippocrates) interdum casu Authores sunt restitutæ Sanitatis, propterea tamen non reputandi causa ejus efficiens. Naturæ robur, juvenus, anni tempus, evacuationes criticæ, aliæque circumstantiæ ad restitutionem sanitatis adjuvamento esse possunt, quod male illorum Medicamentis tribuitur. Manet igitur verum: *Medicafter Clericus Medicorum simia: Der Paffe des Doctors Affe.* Quod dictum tamen in malam partem à Schoveno vertit Clerus.

Etsi vero quandoque sanet, audire tamen cogitur Sarcasticum illud Epigramma.

Tollere scis morbos : at quomodo ? tollis & agros.

Quodque facis (Judas ut) cito Cinna facis.

Qui tuus est patiens , ô terque quaterque beatum !

Ægrotare illum non patiere diu.

Alius Epigrammatum Scriptor in Curionem Mecastum sic lusit :

Corbulo non paucos ad mortem preparat : & quos ?

Ægros quos curat. Quis neget esse pium ?

Notum est , & ex *Guidonis Patini* litteris abunde elucescit , eundem fuisse Magnum Satyricum. Tomo 1. Ep. 80. in quendam Medicorum Parisiensium nomine *Renouard* , qui ordinibus Sacerdotii se fecerat consecrari sub spe importantis beneficii obtinendi , frustrata tamen , sequentes versus composuit :

Languentes animæ , quas purgatorius ignis

Excoquit , atque suo Carcere lentus habet :

Vulpis tam cautæ tristem ridete figuram ,

Missificus nunc est , qui Medicaster erat.

Verbo vulpis alludit ad nomen *Renouard* , quod valde approximat ad *Renard* , quod Vulpem Gallice dicit. Tom. 2. Ep. 178. Loquitur de famosi & eloquentis advocati nomine *Pucelle* obitu , & refert eundem pluribus usum Medicis se tandem commisisse curandum ordinis S. Augustini Monacho Fratri Valeriano , qui promisit eum sanare per Secreta , quæ Medici ignorant. Ad quod Satyrice dicit : *N'est ce pas quelque Secret de Paradis , que posséderoient ces moines , ces têtes encapuchonnées , qui ne voient le monde , qu'à travers une fenêtre de Drap ?* S. Hieronymus in suis Epistolis dicit , artes fore melius tractandas ,

si non nisi artifices de illis judicarent. *Sidonius Apollinaris* quoque dixit, quod qui artem non intelligunt, artifices non mirentur.

Quidam Parochus supra domus suæ januam Epigraphen habebat. *Mori mihi lucrum*, quod & Physice & moraliter intelligi poterat, sed cum versus habeat.

De morbis Medicus, gaudet de morte Sacerdos.
Ex utroque lucrum habet Clericus Medicafter, primum ex morbis, alterum ex morte, quando defunctum & simul errores suos terra tegit: Si verum foret quod Cynicus Senator Romanus scribit: Si quis forte morti ex imperitiâ causam dedisset, eum non audere defuncti funus accedere, nam id ex cadaveris Sanguineo defluxu detegi, certe nunquam ejusmodi Clerici curati Medicastri funus ad Sepulcrum deducere audent, nisi velint sua ex inscitâ prodere mortis causam. Sed id commodi habent, quod postulatum illud experientiæ non consentiat. Utinam autem veridicum redderetur, cautius quam hætenus actum est, Medicastri isti de corio humano luderent.

Pastor alius domus suæ frontispicio hoc inscripserat Distichon ad Lectorem:

Digna domus, victusque decens, mens consciarecti,

Sunt satis hoc Clero, Cætera vana, nihil.

Quidam hujus Lector ad Medicastrum applicavit:

Est sat digna domus, non incola dignus eadem,

Incola quis? Medicus? Non. Medicafter hic est.

An Medicafter? ei frustra committitur æger.

Est verum. Ægrotis non bene donat opem.

Cur

*Cur non est Medicus? quia non occidere debet,
Sed curare agrum, qui petit ejus opem.*

EPIPHONEMA.

*Hinc Domino tecti non est mens Conscia Recti,
Quamvis sit rectum, nimis illi est nobile te-
ctum.*

Diſterium eſt de Neodoctore, etiam erudi-
to, & ob ſcientiam Medicam multis ſtudiis &
exercitationibus acquiſitam in Academia ritè pro-
moto, quando praxin inchoat: *Novus Medi-
cus, novum Cæmiterium*, quid ergo de novo &
imperito Medicaſtro Clerico, cujus curæ ne tuſ-
ficientem, quidem pulicem vellem committere,
ſtatuendum putamus? Neceſſe eſt, is præſi-
cas ſibi conquirat, veſpillones conducatur, &
novum ſatis amplum Cæmiterium deſcribat. Il-
li igitur hanc pono inſcriptionem:

Adeſte

Fidi Aſclepiadis Proceres.

Cernite nunc novum veſtrum Collegam,
Venerandum quidem officio Sacerdotem,
In Dei Eccleſia,

Sed in Delubro quoque Apollinis Myſtam,
Medicorum ſimiam,

Degenerem Aſculapii filium,

Quem in Bœotia invita genuit Minerva,

Et Sapientiæ Noverca ignorantia lactavit.

Fæcundus animæ deberet eſſe,

Sed facundus corporis eſt Medicus,

Vir Eloquio clarus,

Sed inter Ruſticos,

Ore magis quam opere, morborum domitor.

Qui

Qui innumeros mittet ad campos Elysios,
 Et Physice in Cœmiterio tumulabit.
 O magnam Clerici Idiotæ fortunam!
 Cui etiam Natura Medicinæ ærarium
 Levi brachio apertum in propatulo posuit,
 Quod alias Medicis
 Multorum annorum studio culta,
 Aperit experimentalis Philosophia,
 Et Medicinæ Rationalis Practica.
 Verum noli, quisquis male habet,
 Ne charonti naulum ante tempus solvere cogaris,
 Confidere Clerico Medicaastro,
Fuge littus avarum.
 Hic quidem vitam æternam tibi promittere
 potest,
 Si dimissis peccatis,
 Rite utaris Sacramentorum Pharmacis;
 Non tamen certò temporalem,
 Si ejus Remediis.

Verùm non tam alii, quam se ipsos prostituunt
 & ludibrio ac risui exponunt Clerici Medicastri,
 & quidem ob varias causas, sunt enim inter il-
 los, qui cum fœminis, præsertim devotis, de
 illarum morbis, & remediis, de rebus quo-
 que aliis Physicis longos miscent Discursus. Sic
 refert *Josephus Scaliger* Cardinalem *Perronium*
 cum sexu aulico, ut appareret doctus, cum gran-
 di ejus admiratione de æstu maris, de levi &
 gravi, de ente Metaphysico, de Principio in-
 dividuationis esse locutum. *Patinus* Vol. I.
 Epist. 126. eum propterea appellat Asinum in-
 ter

ter simias. An non hoc prædicatum Clericis Medicorum simiolis sæpius debetur?

Alii se prostituunt. Quod morbos curatu impossibiles aut saltem difficillimos contra ipsum Hippocratis, Prognosticon curandos imprudenter atque temere iuscipiant, sic narrat Patinus Vol. 3. Epist. 343. Cum Ludovici XIV. Regina Mater cancro mammarum laboraret. Sacerdotem nomine *Gendron* prope Aurelios habitantem, & alium quoque Monachum ex Provincia advocatum inanem operam locasse, addit Episcopus: Mi Deus! Quæ stoliditas hominum est in mundo, inprimis apud Magnates Credere, quod ejusmodi simplices ac fatui possint mederi malis, quæ Medicis sunt incurabilia? Aulædi non intelligunt hunc textum Bibliorum: *Nunquid resina est in Galaad, & Medicus non est ibi.*

Alii enormiter se prostituunt utentes inepta atque insulsa Medicandi methodo. Refertur in Actis Medicis Berolinensibus, quendam ex semestri gravi Ophthalmia ex Paleis in oculos sub frumenti flagellatione actis pannum seu unguem pupillam totam obtegentem contraxisse, & quintâ qua laborabat septimanâ celebrem accessisse Medicastrum Sacerdotem Cummeraviensem, cujus curandi Processum ultra mensem patienter pertulit. Hic venam ipsi mox secuit sub inversa superiori palpebra: Tertio die post venam secuit in fronte super affectum oculum. His artibus cum nil proficeret, fonticulum ipsi in nucha actuali cauterio inussit, sed omnibus nihil effecit. Aliud de ejusmodi Medicastro

narratur ridiculum exemplum in Epistolis obscurorum virorum, quod cum Venia Prisciani huc transferam: *Mammotrectus Buntemantellus* septem artium Magister postquam ter choreas duxerat cum Virgine, cujus amore erat captus sic de se ipso scribit: Oculi ejus cor meum sic læserunt, sicut una sagitta pertransisset, & statim ivi domum cum famulo meo & posui me ad lectum. Tunc Mater mea flevit, quia timuit, quod haberem pestilentiam. Accurrit cum Urina mea ad Doctorem Brunellum, (quem ad Medicastrorum Classem refero) clamans: Rogo vos propter Deum, juvate filium meum, volo vobis dare ad propinam unam bonam Camisiam, quia promisi, quod debet Sacerdos fieri. Tunc Medicus vidit urinam & dixit: Ille patiens est pro parte Cholericus & pro parte Phlegmaticus. Ipse habet timere de magno tumore circa renes propter inflationes ac tormenta ventricularia ex mala digestionem: Debet sumere Medicinam extractivam. Est una herba, quæ videlicet dicitur Gyni nascens in locis humidis habens gravem odorem, sicut docet Herbarius. Illius herbæ partes inferiores debetis conterere, & cum suo succo facere unum longum Emplastrum, & ciperare ad totum ventrem suum hora consueta, & debet jacere super ventrem suum bene ad horam unam multum sudando, sic sine dubio cessabunt illa tormenta ventricularia cum suis inflationibus, quia non est alia Medicina tam efficax ad istam infirmitatem sicut illa, ut est probatum in multis patientibus. Verum
certe

certe bonum est, ut ipse prius accipiat unam purgationem de albo Græco cum succo Raphani ana Drachmas tres, & bene erit, &c.

Verum apage ineptias & Medicastrorum nugas, quarum possem recensere magis ridiculas, sed nolo illis chartam maculare. Fuisse autem rudi isto seculo tam exilem in Clero idiomatis Latini peritiam pluribus si opus, exemplis doceri posset. Sed si forte, quod frequens est, vel sinister eventus, vel mors ipsa sequatur ejusmodi Medicinas imprudenter ac temerarie ordinatas, major prostitutio & confusio Clericum, quem in sua Professione summa decet perfectio, sequitur. Ita *Forestus* Observat. l. 30. de Venen. p. 31. scribit: Henricum Presbyterum Alcmarianum Empiricum Prætori Castricomio Brionæ succum exhibuisse, unde Scotomia, angustia & stoliditas fuerit inducta. Grande Sacerdoti infortunium. Quomodo Amuletum Clerici Empirici pretiosum Mercatoris famulus sed suo damno eluserit, illumque confuderit lege in *Thomæ Bartholini* Histor. Cent. III. Histor. LXII. Possem plures prostitutionum occasiones, quibus se Clerici Medicastri exponunt, enarrare, nisi sic satis confusionum foret.

CA-

CAPUT X.

Refutantur objectiones & argumenta,
Quibus in arte Medica Practicam suam
Defendere conantur Clerici Medica-
caſtri.

INnumera habent Clerici Medicaſtri, quibus
contra oſores Mâdicos ſuam praxin defendant:
Potiora recenſebimus.

Dominus Joannes Autodidactus hoc proponit
Argumentum : Chriſtus Dominus ſummus le-
gis gratiæ ſacerdos in terris Medicum egit. Si-
cuti Matthæus c. 4. ſcribit : *Circuibat Jeſus to-
tam Galilæam, docens in Synagogis eorum, & pra-
dicans Evangelium Regni : Et ſanans omnem lar-
guorem, & omnem infirmi tatem in populo : Et
abiit opinio ejus in totam Syriam & obtulerunt ei
omnes malehabentes, variis languoribus & tormen-
tis comprehenſos, & qui Dæmonia habebant, &
lunaticos & paralyticos & curavit eos.* Ergo & no-
bis Clericis, quibus exemplum Chriſtus dedit,
ut ſequamur, licebit curare infirmos, & à va-
riis liberare morbis.

Quid hic reponam, niſi ô miſer Clerice ficci-
ne te Chriſto comparas, & ſupremi Medici
Thavmaturgî curationes imitari præſumis ? An
noviſti curare omnem infirmitatem in populo ?
An Dæmoniacos, an lunaticos, an paralyticos ?
ô inſulſam Medicaſtri dementiam ! Ille nativi-
tate cœcos videntes fecit tu ante cœcuſ natura
viden-

videntes cœcos facis. Ille gressum restituit inveteratis paralyticis : Tu in ambulando difficiles & languentes apodes reddis : Loco unius centum morborum Diabolos in corpus agis. Absque ulla vocatione ulla authoritate, licentia, & praxeos Privilegio quamplurimis mortem in olla propinas. Ais Christum Dominum lutum cum saliva conficiendo oculis remedium applicasse, & sic non solum verbo, sed & mixturæ naturalis adjumento curasse. Respondeo Salvatorem morbos naturaliter incurabiles potestate Divinâ curasse. Saliva ejus non cœcitatem modo, sed universi mundi morbos curare potis erat, eam luto miscuisse mysticum est, & mysterium. Apostoli donum sanationis ex gratia Spiritûs Sancti possidentes nullis utebantur Pharmacis, vel Sola Petri umbrâ Sanante.

Eja agite Clerici, si donum habetis gratis datum, & Charisma Sanitatis, scientiæ & Sapientiæ estote liberales. *Infirmos Curate, gratis accepistis, gratis date.* Marth. 10. v. 8. Non dat Deus lumen, ut sibi luceat, sed ut toti mundo dicit *S. Thomas* in Ep. 2. ad Corinth. Si igitur potes dicere cum Apostolorum Principe, *Aurum & Argentum non habeo, quod autem habeo tibi do: In nomine Jesu surge & ambula.* Cur est, quod pro Medicinis & Curationibus sumis pecuniam?

Objicit alius ejus Confrater Dominus Daniel. Etiam summi Ecclesiæ Catholicæ Prælati, Romani Pontifices & Episcopi, scientiæ Medicæ nari & promotores fuerunt. Ut *S. Eusebius* na-

tionē Græcus, celebris Medici filius, & trigesimus secundus Romanorum Pontifex, quī anno Christi 311. Martyrii Coronam obtinuit; Ut *Joannes* hujus nominis vigesimus, aliis vigesimus primus, centesimus & octogesimus nonus Pontifex Lusitani filius, qui ante Electionem sub nomine *Petri Hispani*. Excellentes Medicinæ Canones & problemata, & libellum Thesaurus pauperum dictum conscripsit; Ut *Nicolaus V.* ante *Thomas Lucanus* appellatus Medici filius & in arte valde expertus. Taceo alios ut *Leonem X.* Medicæum ex familia Ducum *Hetruriæ* oriundum, *Clementem VII.* *Pium V.* qui omnes artis Medicæ Amatores & Promotores extiterunt. Recensentur inter Cardinales *Ludovicus Batavus* sub *Eugenio IV.* Patriarcha *Aquilejæ* Creatus teste *Fulgosio*, *Vitalis de Furno* teste *Aldrovando*. Imò *Joannes Molanus* integrum Diarium Medicorum Sanctorum edidit. Unde adhuc hodie in Pharmacopoliis habentur plura Medicamenta à Viris Ecclesiasticis & Religiosis inventa & denominata, ut Species *Elefscoph* seu pulvis *Episcopi*, Species *Diarrhodon Abbatis*, pulvis *Haly Abbatis*, Syrupus *Divi Ambrosii*, unguentum *Apostolorum*, & diversa alia.

Sed mirandum quod Clerici Medicaſtri hiſce Pontificibus, Episcopis & Viris Sanctis humilitate ſublimibus, paupertate locupletibus, gloria neglecta glorioſis ſe comparare audeant. quorum tamen nullus praxin Medicam more illis ſolito exercuit, licet fuerint in arte experti, ſed varia Medicamina à ſe vel aliis inventa & præparata

parata gratis ex misericordia inter ægrotantes distribuerunt, & artem Medicam quam maximè promoverunt. *S. Rochus, Cosmus & Damianus* non quà Medici sed quà Martyres inter Sanctos relati sunt, quamvis ob servitia ægris gratis præstita magna fuerint illorum merita. Licet duo posteriores inter Clericos non sint reputandi. *S. Apostolum Paulum & S. Lucam* Medicos fuisse constat. Sed non exercuisse praxin, postquam ille ad Apostolatatum, hic ad ordinem Evangelistarum esset vocatus. Permissum est Viro Ecclesiastico & Religioso si quod habet in certo morbo expertum remedium seu Medicinam Charitativam, infirmis indigentibus donare, sicutamen se Medicum Practicum non profitetur. Ita novi certas nobilium familias, quæ in variis morbis, e. gr. Epilepsia, ictero, hydrope &c. remedia possident multis experimentis confirmata, quæ gratis exhibent indigentibus, laudabili prorsus misericordiâ. Nemo tamen sanæ mentis illos inter Medicastrum reponit. Quamvis exercitium Medicum etiam virum stemmate nobilem non dedecet neque inhonestet: Sicuti in Rom. Imperio, Italia, Anglia dantur Medici Comites, Barones, Nobiles. Praxis vero Medica si à Clerico alio fine exercetur, quam ex Charitate proximi, eum magis dedecet, quam ornat.

Opponit alius nasutior Clericus, etiam Pastorem & Sacellanum Medicinam exercentes posse præstare opera Misericordiæ, & propter hæc, sicut *Arnoldus de Villa nova* primum Clericus

postea Medicus sentit, Medicinam practicam Deo longe gratiorem esse, quam Aræ Sacrificium. Respondeo hanc sententiam à Facultate Theologica Parisiensi merito damnatam esse, ut memorat *J. Freindius* in *Historia Medicinæ*. Sunt revera hodie tales *Arnoldi*, qui Medicinæ praxin, vel quasi misericordiam apud ægrotantem, si non Deo, saltem sibi gratiorem & utiliorem æstimant, quam operationem ad aram: Nam si ex hac quadranrem Imperialis pro operamata in die acquirunt, exercitio Medicinæ; & remediorum dispensatione facile Imperialem possunt lucrari.

Adest alius Clericus qui quoque nasum Rhinocerotis habet, & dicit Clericos Medicos imprimis sequi monitum Ecclesiastici c. 7. v. 39. *Non te pigeat visitare ægrotum, ex his enim in Dilectione firmaberis.* Respondeo. Imò visita, hoc enim non prohibetur: Verùm abstine à tacto arteriæ, ab inspectione Urinæ, ab exhibitione Medicamenti tibi non explorati, in morbis à te non cognitis, in subjectis, quorum complexionem ignoras, in quibus constitutionem viscerum nescis, & imprimis in foeminis, quarum affectus te merito scrutari pudeat.

Clerici Medicastri quidam advocatus, qui fortè *Helmontii Tractatum de virtute magna verborum ac rerum* legit, ex eo mihi objicit: Operationem sanandi à primordio fuisse in Ecclesia per verba, ritus, exorcismos, aquam, panem, salem, herbas, idque nedum contra Diabolos & effectus magicos, sed & morbos omnes.

omnes. Etenim sanationem in Christo Domino incepisse, per Apostolos continuasse, sed postquam Piorum Eleemosynæ in amplissima beneficia dignitatesque successerunt, neglecta esse morborum sanationes & proximorum opitulationes. Calefecerunt corpora & refrixit charitas, inde Phariseos & Levitas transire, nec vulneratum aspicere, imò non solum denegare oleum vulneribus infundere, sed per leges quoque caveri, ne se rei Medicæ ingerant Sacerdotes, & duntaxat defectum esse Cleri, negligentiam & ignorantiam, quod ita ægrorum Sanatio in Ecclesia sit neglecta, unde concludit cum *Helmontio*, ubi honor Dei, proximi Sanitas, charitas agentis, media non impia concurrunt, Clericos non tam leviter à praxi Medica esse arcendos.

Verum enim verò *Helmontius* male intelligitur & explicatur: Submittit quoque Censuræ & Crisi Ecclesiæ suam opinionem, & expresse dicit, recte inhiberi sacerdotibus medendi methodum Galenicam, de qua quoque hic tantum est Quæstio: Si ad Christi & Apostolorum imitationem Clerici possint patrare miracula, nemo inhibet. Aqua, panis, sal adhuc in Ecclesia benedicitur, verba, ritus & exorcissimi adhuc usurpantur, quæ tamen tunc non ex naturali dote sed modo supernaturali operantur. Plura autem in illa dissertatione proponit *Helmontius* v. g. quæ de formulis verborum sanativis affert, de quibus aliter sentiunt Theologi. Verbis etiam sacris, quæ non ordinavit Ecclesia, ad mor-

bos naturales uti illicitum esse & sæpe pactum implicitum includere docent Doctores, *Torreblanca*, *Delrio*, *S. Thomas*, qui docent verba nullam habere Physicam potestatem ad producendum effectus Sanitatis, Ope verò Dæmonum Carmina & verba posse mira efficere, & varios morbos causare & curare, ut de incantatoribus habet Divus *Augustinus* in Capite igitur 26. Qu. 3. qui suum maleficium verbis peragunt. Conferatur *Casp. Bravo* Disputat. Apologetica Resol. 19. & 27.

Sed dicit advocatus Clerici : morborum Curationes fiunt per deprecationes, & per verba Divina & Sacræ Scripturæ, & invocato Nomine JESU, & Sanctorum, & facto signo sanctissimæ Crucis, ergo illis præcipue uti potest Clericus Curatus in sanandis infirmis.

Respndeo hanc curandi methodum, quidquid dicat *Helmontius* de virtute verborum, seu arcanorum & Dei magnalium, penitus esse reprobendam. Neque enim ejusmodi verba ex principiis naturæ ultra modum suum agentis operantur. Neque ex institutione Divina, quæ cogat Deum ad operandum. Vid. *Bravo* locis allegatis. Effectus autem miraculosus fuit, quod in virtute Dei Apostoli sanarent ægros per verba Nominis JESU. Quod promiscue omnibus permissum non esse ipsi Christus Dominus Matth. 7. Nos docet : *Multi dicent mihi in illa die : Domine Domine nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo Dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus ? Et tunc confitebor illis : quia*

quia nunquam novi vos : Discedite à me omnes , qui operamini iniquitatem. S. Joannes apud Marc. c. 9. v. 37. Respondit dicens : Magister vidimus quendam in nomine tuo ejicientem Dæmonia , qui non sequitur nos. Ex quibus probant D. Thomas 2. 2. Qu. 96. Art. 4. & Suarez Tom. 1. Relig. l. 2. c. 13. quod uti verbis divinis non tollat , quo minus interveniat pactum Diaboli. Cum & malefici Eucharistiâ per pactum abutantur. Vid. Mart. Delrio l. 3. Mag. Qu. 6. Certe Medicinæ abusus est magiæ initium , de qua eleganter Plinius l. 30. Natam primo è Medicina nemo dubitat , ac Specie Salutari irrepsisse velut altiore sanctioreque quam Medicinam , ita blandissimis desideratissimisque promissis addidisse Vires religionis. Si ergo Clericus aut Religiosus verbis divinis aut remediis illicitis curet , nemo superstitionem judicabit.

Animadverto hanc Exegesis in tractatum Helmontii de virtute magna verborum non placere Clericis Medicastris , unde ex iis alius hoc format Argumentum : Medicina res Sacra est. Per se Sacrum quiddam appellat Quinlianus Declamat. 265. Rem Divinam Apollonius Thyatneus in Ep. ad Critonem , Deorum Doctrinam Sanctè exercendam Lucianus. Ipse Hippocrates l. de legib. ait : Hæc vero cum Sacra sint , Sacris hominibus demonstrantur : Prophanis verò nefas , priusquam scientiæ Sacris initiati fuerint. Aurelius Cassiodorus , qui aulæ ac civilium negotiorum pertæsus monachi cucullum induit , & Abbas factus est Monasterii , quod apud Ravennam

condiderat in formula Comitum Archiatrorum inquit : *In ipsis artis initiis quodam Sacerdotii genere Sacramenta eos consecrant.* Quæ causa est, quod & olim Medicina apud Ægyptios penes Hierogrammateos maxime viguerit in Vulcani & Isidis Sacrariis, & apud Græcos penes Apollinis & Æsculapii Sacerdotes, in Galliis penes Druides, quos omnes etiam Medicina excelluisse *Plinius* docet l. 16. c. 44. & l. 30. c. 1. Cur ergo à Sacra & Sancta hac scientia Clerici Sacris initiati arceantur?

Pudeat Clericos tali uti argumento, & se gentiliū Papis æquiparare, & horum exemplis praxin suam stabilire. Quid Deo cum Belial? Quid Æsculapii & Apollinis Sacerdotibus & Galliæ Druidibus cum Orthodoxæ Ecclesiæ Mystis, & veri Dei servis commune? Sit Isidis cultoribus Hierogrammaticis sua Idolorum Servitus atque cultus, quæ inde sequela ad veri Numinis Ministros? Etiam olim multi Reges Medici fuerunt, ut *Gentius* Rex Illyriorum, *Lysimachus* Rex Macedonum, *Agathocles* Rex Siciliæ, *Telephus* Mysionum, Rex *Agamemnon* Argivorum, ut *Archelaus*, *Masinissam*, *Avicennam*, pluresque alios taceam, an proin sequitur, & hodie tales esse oporteret, possent quoque & vetulæ Medicastræ eodem uti argumento, & allegare fœminas Medicas, *Artemisiam*, *Helenam*, *Hildegarden*, *Polydamnam* Regis Canopi Thonidis uxorem aliasque, & sic prætendere Medicandi licentiam. Medicinæ scientia Sancta & Sacra est ratione Originis, ratione effectus, ratione finis,

nis, ut fuse deduxit *Bitterkraut* in Thren. Med. c. 2. nec inde sequela deducitur, eam esse Clericorum Deo consecratorum Professionem.

Plures habent Medicaſtri Clerici excuſationes, quibus ſuam inſcitiam tueantur. Hic dicit: Ego utor leniſſimis Medicamentis, inprimis purgantibus, quæ nocere non poſſunt. Verùm ô Medicorum ſimie. Potiuncula manna-ta, lene quidem purgans eſt, narrat tamen *Marranta*, nobilem fœminam ex ea mortuam eſſe, quod apto tempore uſa non fuerit. Novi Tri-
duanam puerperam ex illa ab obſtetrice exhibita in lethalem diarrhocam incidiſſe: Syrupus roſarum ſolutivus, uti & caſſia ex vehementium Cathartico-
rum numero non ſunt, refert tamen *Alexander Benedictus* ex hac virum, ex illo fœminam mortem oppetiſſe. Venam ſecare non eſt artificium, ſed quoties vita cum ſanguine ex eodem foramine non effluit? multi abſque venæ ſectione adhuc diu vivere potuiſſent.

Dicit alius: Ego adhibeo remediorum formulas ab expertis Medicis compoſitas & uſurpatas. Reſponder Cl. *Verloſchning* in abuſu Curat. Verno-Autumnal. p. 417. Crediderim quod illis receptis magni illi & genuini Medici ſuos patientes ſæpe ſæpius ex mortis faucibus eripuerint, ſed quid te illa juvant, cum nunquam Medicinæ ſtudueris, & quid agas, neſcias, etenim patientis ignoras complexionem, ignoras & cauſam morbi per ſe, per accidens, remotam, proximam, principalem, ſecundariam &c. Nam habitus artificialis hæreditari vel ab alio

mutuari non potest, sed assiduo duntaxat studio impetrari. Ita hic Author. Si sufficeret ad curandum bonas remediorum formulas ab expertis Medicis præscriptas possidere, quilibet Pharmacopæus meliori jure agere posset Medicum. Potest quidem aliquando contingere, quoties vult fortuna quasiolari, ut ægrotans iis curetur, sed id quoque vetulis Medicastris, quæ pariter habent sua experimenta, contingere potest. Exacta medendi methodus, quâ morbi tam acuti quam Chronici ritè tractari debent, cognita esse debet. Clerici autem Amethodici, & merè Empirici hunc flocci pendunt. Nesciunt quomodo motus ad vitalem corporis conservationem tendentes, tam progressivi, quam utilium aut in utilium Se & Excretorii sint conservandi, & restituendi.

Nesciunt quomodo motus in salutem vergentes, ab iis, in destructionem tendentibus sint dignoscendi, quomodo isti motus sint dirigendi, introducendi, variis modis alterandi, in ordinem dirigendi, moderandi, sedandi, promovendi, ad genuinos ductus & vias disponendi.

Nesciunt, quomodo causæ morbificæ corrigendo, resolvendo, temperando, excernendoque vincendæ sint. Non reperitur in iis exquisita experientia, prudentia, circumspectio & judicium, quibus deficientibus curationes tam facile ad nocendum quam juvandum disponuntur.

Nesciunt vires & effectus, operationes, & con-

convenientes applicationes remediorum , pro morborum & circumstantiarum , corporum ægrotantium , causarum morbificarum , locorum , temporum , ætatis , consuetudinis , aliorumque innumerorum varietate.

Et de his quidem omnibus ne quidem cogitandi tempus & otium habent Clerici curati , si suo munere rite fungi velint , utinam saltem illo debite fungantur ! Sed prò quantum abest , si una praxin Medicam exerceant ! Inter lectionem horarum Canonicarum , aut inter Hymnos & Psalmos in choro cantandos occursant de ægrotantibus cogitationes , dum ad aram operantur , de Medicamentis præscribendis pro hæc illove ægroto , de quo ante sacrificium consulti urinam inspexerunt , dum ex cathedra ad populum dicunt , hæc vel illa mulier aut devota præsens oculos incurrit , quam , quia sub earum cura fuit , post meridiem statuunt aut honoris aut sollicitudinis causâ visitare. Sic sexcentæ inter Divinum Servitium ex aliena Professione distractiones. O Clerici Medicaſtri , ubi vestra scientia , ubi conscientia ? Aureus inquit *Paulini* Tr. de Salv. p. 48. Canonistarum Canon : *Ubi conscientia , ibi scientia , contra vero ubi nulla scientia , ibi neque conscientia.* Apud vos itaque neutra est. Dum aliorum vultis curare corpora , propriam perditis animam.

Sed adest alius Clericaſter Thraſo , qui sequens audet opponere : Sæpe hominis periclitatoris opera temeraria plus ægro prodest , quàm Medici ampullosa & pomposa Disputatio. Audaces

daces namque fortuna juvat. Nunquid aliquando Empirici mirificos præstant effectus per salivationes, hypercatharises hyperemeses? Nunquid multa fortuito experienda, quam ratio dictare soleat? Nunquid multa audenda, in casu præcipiti, quia sedes & idea morbi sensum fugit? Quare ergo Clericis Empiricis impedienda sit ptaxis? Respondeo, etsi aliquando per accidens (fortuna enim cæca ac bruta) ejusmodi curationes fieri contingat, plerumque tamen in magna pericula & præcipitia conjiciuntur Ægroti. Si enim sit religio tentare id, quod periculo non caret, licet aliquando uni fortuito profuerit, ita multo minus ii ad medendum admitti debent, quorum audacia ignorantiam artis significat, ut scribit *Hippocrates* l. de lege. Turpe est videri nocuisse magis, quàm profuisse. Magna igitur ægrotantium clade Medicina administratur à Clericis mere empiricis, sanatur unus naturæ beneficio, decem intereunt horum temeritate.

Sequitur vir gravis Ecclesiasticus, Clericorum quidem Medicastrorum oppositas hasce nugas ridens, ad illorum tamen aliqualem defensionem hoc movens dubium. Divus *Joannes Dei* instituit ordinem fratrum Misericordiæ, in quo Religiosi tum Sacerdotes tum laici in quarto Hospitalitatis voto cæteris tribus superaddito adstricti tenentur ad servitia & curationes. Cujus quoque ordinis Conventus & Xenodochium *Sancti Clementis* dictum in civitate Monasteriensi Westphaliæ singulari & pia Munificencia

ficentia Serenissimi Principis Archi - Episcopi & Electoris Coloniensis Domini *CLEMENTIS AUGUSTI* anno 1733. fundatum est. In hoc Xenodochium semper suscipiuntur duodecim infirmi, qui à Fratribus Religiosis Doctrina & arte Medica vel Chirurgica instructis & sustentantur, & à suis morbis curantur, unde satis videtur probari Clericis permissum esse praxin medicam exercere.

Respondeo, ut de hujus ordinis laudabili instituto meliorem dem informationem, fratres, istos Misericordiæ duntaxat Laicos esse, neque curam animarum, de qua hic præprimis quaestio, habere; tres autem illos aut quatuor, qui ad summum in quovis sunt conventu, sacerdotes Confessionibus infirmorum excipiendis, & Sacramentis administrandis, & in fide rudibus & ignorantibus (nam & A catholici infirmi suscipiuntur) docendis & instruendis operam suam præstare, unde omni octiduo ex illis alter alteri succedit, diciturque Sacerdos, cui octiduana hæc cura incumbit, hebdomedarius. Laici vero plerumque tantum Chlrurgi Curationibus destinantur. Quoad Praxin verò Medicam in istis Conventibus, in quibus non est promotus Medicinæ Doctor, aliquis ex urbe Medicus ad infirmos admittitur, qui omni tri-duo iisdem Medicamenta præscibit, ut non ad laciorem, sed prudentis Medici arbitrium pharmaca infirmis proponantur, in Pharmacopolio illorum Domestico paranda. Si qui verò fratres sint artem Medicam probe callentes, non tamen

tamen eam, nisi in iis, qui extra Hospitale in urbe illorum curæ se submitunt, exercent, ad quam tamen non permittuntur, nisi legitime sint promoti Doctores. Ita quatuor semper fratres in Conventu Viennensi suburbii Leopoldini arti Medicæ addiscendæ sub institutione Academiae Professoris mancipantur, qui Publicis Disputationibus exercitati ac demum in alio Nosocomio externæ regionis e. gr. Mediolanensi observata praxi promoventur Doctores, qui postmodum Xenodochiis aliorum Conventuum Provinciæ Germanicæ præficiuntur.

Narravi hæc prolixius, ut Clerici Medicastrum intelligant, quantum illorum à fratrum Misericordiæ praxi Medica diversa sit, quod prolixa Antithesi, si opus foret, Demonstrari posset. Laici isti fratres Chirurgi sunt, Clericis autem Sacerdotibus prohibitum est praxin Chirurgicam exercere: Istis autem fratribus laicis etiam permissum est leuiorem sexum, qui tamen in Xenodochium non suscipitur, in affectibus ad operationes Chirurgicas pertinentibus curare, exclusis tamen lue venereæ ac morbo Contagioso laborantibus. In vanum igitur Clerici Medicastrum ex laudabili hoc instituto ignorantia suæ & audaciæ Clypeum quærunt. Ordo hic variis per diversos Pontifices ditatus est Privilegiis, gratiis, & facultatibus. Clericorum autem Medicastrorum Professionem Pontifex nullus approbavit. Hi propter S. Denarium curas suscipiunt, illi sub corporis cura etiam animæ salutem. Sic namque ex susceptis ad Xenodochium

chium Monasteriense ab anno 1737. ad annum 1745. octoginta quatuor A catholicis Viginti quinque ad fidem orthodoxam Conversi sunt. Et hæc de Fratribus Misericordiæ.

Utinam hunc titulum sibi vindicare possent omnes Clerici, quorum nonnulli vitæ felicitatem iis metiuntur rebus, quas ut stultissimas risit *Democritus*, ut miserrimas flevit *Heraclitus*, ut frivolas sprexit *Diogenes*, ut onerosas abiecit *Crates*, ut pestiferas & saluti noxias fugere Sancti. Non video igitur quomodo Parochi Medicastrum valere possit prætextus: Exilis mihi proventus est ex Pastoratu, non multa quot annis præstat: Aliunde igitur & ex praxi Medicinali mihi acquirenda sunt subsidia. Contumeliosum est & piis fundatoribus, & totius Parochiæ incolis: Parochum non posse ex Pastoratu, quantumvis etiam exiguo, convenienter vivere. Nugæ sunt & mendacia. Experientia docet, ipsos saltem Missionarios curiones etiam ex collectis Splendide subsistere, ut non opus sit Medicinam involare. Qui autem vivunt ex mediis fundatis Pastores rurales. Illius practica multo minus indigent. Non dicam jam ipsis Christum Dominum cujus imitatores esse debent, non habuisse prædia, non Rusticos sibi tributarios, non famulitii luxum, non sumptuosum ædium splendorem, non mensam Opiparam, non domi raram supellectilem, non aurum in scriniis, non argentum in Marsupio, quæ tamen omnia possident affluenter multi. Clerici Medicastrum, ut ipsi ceu vitæ Christi præcones

cones noverunt, sed saltē in memoriam revo-
co : Præcipiti cursu breviusculam labi vitam,
nec magnam impedimentorum pompam neces-
sariam esse, ut amena sit profectio, neque ac-
quiri tantum viatici copiam, ut breve iter con-
spiciatur: Præclare cum illis agi, quibus in be-
ne agendo deponitur vita.

Quærit Clericus, num ergo Sacerdotes Paro-
chos omni vitæ splendore, dignitate, gloriâ,
divitiis spoliatos ad Apostolorum peram & bacu-
lum velim revocare? Bona verba! non Spolio,
non dejicio de Possessione, sed à Professione
Medica ad meliora provoco, potioribus locu-
pleto, ab omni sordidi lucri Contagio immu-
nes, non terrenis opibus oneratos, in omnibus
semet ipsos sicut Dei Ministros exhibere volo,
opto, voveo.

Replicat Clericus: Lautior tamen mensa
hisce debetur & convenit. Quid si autem hæc
ex mediis fundatis haberi nequeat. Respon-
deat pro me Divus *Hieronymus* in Epist. ad Pau-
linum. *Qui Christum desiderat, & illo pane ve-*
scitur, non querit magnopere, de quam pretiosis ci-
bis stercus conficiat. Suggestam tamen modum
quo id quod Pastoratus redditibus deficit, facile
resarciant, & proponam methodum, qua Pa-
rochus iste *Joannes Kalbius*, ut fit mentio in E-
pistolis obscurorum Virorum, Oeconomiam
suam frugaliter instituit. Expediet ipsa illius
verba audire, quibus tamen velim parcant Ma-
nes Ciceroniani. Romæ igitur de Pastore in
Germania provilus sic loquitur: Quomodo ve-
nio

nio iterum ad Alemanniam, tunc ibo ad Pasto-
 riam meam, & habebo bonos dies; quia ibi
 habeo multas Gallinas & Anatas, & possum ha-
 bere in domo mea quinque vel sex vaccas, quæ
 dabunt mihi lac, quod facio caseos & butyrum,
 quia volo habere cocam, quæ facit mihi talia,
 & debet esse antiqua, quia si esset juvenis, tunc
 faceret mihi tentationes carnis, ita quod pos-
 sem peccare, ipsa etiam debet mihi nere, quia
 emam illi linum. Et volo habere duos vel tres
 porcos, & volo eos impinguare, quod faciunt
 mihi bonum lardum. Quia ante omnia volo in
 domo mea habere bona coqualia. Etiam volo
 semel mactare unum taurum & dimidium volo
 vendere Rusticis, & dimidium volo suspendere
 in fumo. Et retro domum habeo hortum, ubi
 volo Seminare allium, cepas, petroselinum,
 & volo habere olera; & rapas & alia. Et ego
 volo in hyeme sedere in stuba mea & studere,
 quod possim Rusticis prædicare in sermonibus,
 vel etiam in Biblia, ita quod ero habituatus ad
 Prædicandum. Et in æstate volo ire piscatum,
 vel laborare in horto; Et non volo curare de bel-
 lis, quia volo esse pro me & dicere orationes
 meas & legere missas, & non curare ista munda-
 na negotia, quæ afferunt perditionem animæ.

Ita probus illæ Parochus, utut Prisciani Di-
 scipulus, Optimus tamen Christianus Oecono-
 mus, de quo non poterat dici illud *Ezechialis* 34.
 v. 24. *Uæ Pastoribus Israël, qui pascebant se-*
metipsos. Quem utinam omnes imitarentur
 Glerici Medicastrî, quos præstaret simplicem
 H hunc

hunc Virum sequi , quam Medicis negotiis se immiscere.

Agmen claudit , & quoque hoc caput claudet , *Joachims Vadianus* , qui omnium Scriptorum , quantum me legisse memini , Solus & unicus Clericos Medicastrōs in sua *Epitome Trium terrarum partium*. Tiguri in fol. anno 1534. impressa defendit , licet se ipsum Medicum appellet, sed fortè etiam Empiricum , quia Empiricorum est patronus. Scriptor hic passim Medicis ignotus est , & præsertim ejus quam in Historia Galatiæ quasi ex professo de Medicis Clericis inservit, Digressio iisdem incognita. Breviter igitur ejus Argumenta in hoc libello tamen sparsim refutata , recensebo.

Nempe quod ipse Christus Dominus noster languores sustulerit , quanquam aliùs gratiâ in mundum missus.

Quod Medicæ artis Professio , non in *Luca* Solùm sed & in Apostolis exemplum habuerit, qui juxta Christi & *Jacobi* Doctrinam ungere infirmos , & ut convalescerent , orare jubentur.

Quod non alienum & incognitum fuerit veteribus Ecclesiarum Præsulibus rei Medicæ studium , & quod *Basilius Marcelli* in Episcopatu successor tempore *Constantii* Imperatoris fuerit Medicus. Addit posteros , qui miraculo non potuerunt , Consilio curasse ægrotos , & Industriâ , adjuta per beneficentiam , quam ardor charitatis efflagitabat.

Quod *Paulus* in Ecclesia donum Sanationis recensuerit , inter posteriora quidem , cum portiora

tiora sint, quæ ad fidei & justitiæ ædificationem attinent, dum longe potior corpore anima est; sed cum non explicet, cujus sit proprium, haud dubie illò ipso innuerit, omnium esse posse, quod Charitatis est præcipuum.

Porro refert *Boazanem* quendam Perfidis Episcopum sub *Cabada* Reges, qui tempore *Justiniani* vixit, ob Medicinæ præstantiam in magno honore habitum, & præcipue Regi dilectum fuisse, & ideo Regem barbarum æquiore animo favisse Christianismo, quo magis artem est admiratus illius, qui apud suos Christum profiteretur.

Ex quo concludit, sua quoque Episcopos passim (Plebanos vulgus nominat) rure agentes præter Doctrinæ & Consolationis munus, quod avido populo magno studio impertiunt, Medendi etiam diligentia egenis fratribus nec lucri nec quæstus respectu (notent hoc Clerici) adhibita in summa gratia versari.

Inde deducit hanc sequelam: Quid in Herbis, quid in floribus, succis, radicibus, quid in aliis terra marique enatis, quorum modo in Medendo usus existit, quod à Creatore illo Deo nostro donatum inditumque non sit, aut quo non posset optime uti, qui curando gregi Pastor est constitutus?

Sed hoc ipsum adhuc in quæstione est, & hoc tractatu ostensum ad Pastores non pertinere. Unde objicit sibi ipsi: esse quidem, qui declinent homicidium, ac recte quidem, cum id scelus ipsa inprimis pietas odio habeat. Sed au-

дите responsum : *Reus esse homicidii nequit, qui hoc unum spectat moriendo, ut juret decumbentem, non gravet, sanet laborantem, non perdat. Sed mox addit: De indoctis hic nulla mentio est, cum sit turpe profiteri, quod non didiceris. Quo suum Clericorum Patrocinium satis limitat.*

CAPVT XI.

De Clericis veris ac probatis Medicis Discursus finalis.

EGimus haftenus de Clericis Medicastris, per quos tamen scientes & expertos Medicos Doctorali laurea insignitos, si Clericatum postea amplectantur, à praxi Medica, si licentia adsit Pontificia, penitus exclusos nolumus. Habemus enim diversorum Pontificum & Episcoporum Archiatros, qui Canonici, &, ut in Gallia vocant, Abbates, personarum duntaxat, & potioris sexûs Medici fuerunt, nullatenus autem foeminas curandas susceperunt. Si quis vero ex professo factus Clericus apud Pastorem curam mercenariam ad oves Christi Pascendas suscepit, quod ejus Ergon esse debet, pro parergo autem debet, & oves quoque corporetenus fricare, ungere, & sic tondere id est quid lucrari, is revera agit Histrioniam seu personam Mimi à sua Professione alienam, quod satis nos hoc libello ostendisse confidimus.

Genuinos itaque & præstantes Medicos hoc capite in Medicum adducemus : Et primum quidem aliquot veteres, dein Recentiores :
Chri-

Christianus Franciscus *Paullini* Vir ob multifaria scripta in Rep. litteraria famigeratissimus in Dissert. Historiis n. XVIII. nobis proponit *Thiedagum* seu *Teodatum* Monachum *Corbeiensem*. Erat hic vir exercitatae facundiae, egregius Orator, vir tam in Divinis scripturis, quam litteris Secularibus eximie Doctus, & praecipuis in arte Medicinali optime versatus, quem *Bolislavus* Senior Dux Bohemiae Paralyti tactus felicioris ejus praxeos fama permotus, Mediente Licentia *Thietmari I. Lotharii III. Comitis Walbeccensis Filii & Abbatis XIII.* ex Cœnobio ad se accersivit, ejusque arte convaluit. Ob quam *Bolislavi* curationem *Otto III. Imperator Sostri* vice ei contulit *Pragensem Archi-Episcopatum*. Celebravit hanc curam recensente *Paullini* *Nicolaus Weddeman* sequenti Carmine Memoriae & honori *Thiedagi* inscripta:

Ex Monacho Antistes Pragensis Thiedagus.

En Corbeia sibi gloria quanta venit!

Optatam ille Duci dum redditit arte salutem

Donat ei Sanctum tertius Otto pedum.

Non Gallum aut Gallinam Aesculapius iste reportat,

Sed Medicina illi maximum Ovile dedit.

Conradus Wittebennius A. L. Magister & SS. Theologiae Licentiatus sic in eum lusit:

Lux Benedictini cœtus fuit ille Thiedagus,

Excellens Medica ac inclytus arte fuit.

Qui Bolislavum Claudum curasse Bohemum

Laudatur, pro quo premia magna tulit.

Scilicet Antistes factus Pragensis is, an non

Dat magnas doctus saepe Galenus opes?

Ut autem pateat eum virum fuisse expertum, in gratiam Medicorum ad ducam ex Breviario Isibordiano ejus curandi methodum: Verba hæc leguntur. Anno DCCCCXCVIII. Confrater noster *Thiedagus* fit Episcopus Pragæ *Ottonis* Regis opera, & studio artis Medicæ, quam feliciter exercuit. Remedium, quo *Bolislau*s restitutus in Angulo quodam Bibliothecæ nostræ manu fortè ejus descriptum reperi. Voto prius *S. Vito* facto à *Bolislao*, corpus ejus subinde decenter evacuatum est. Tunc parabatur Balneum ex simplicibus & Divinis plantis, hyssopo, absinthio, salvia, rosmarino, foliis laurinis, granis juniperinis, floribus, chamæmelli &c. injecto Sale Sulphure & Tartaro. Quæ omnia Concisa & contusa Coquimus in Vino generosiori, injectis tandem sub finem catulis bene pastis, pinguibus & quatuor septimanarum, vivis adhuc & nigris colore, numero tribus. In hoc Balneo ad brachia usque sedit *Bolislau*s, quæ etiam continuo immerfit. Exeuntem abstergebant famuli, linteis siccis & succino bene perfumatis, tunc brachia, crura, latera & spinam dorsi Balsamo & Castoreo inuxerunt. Ita ille. Addit *Paullini*: Catulos Caninos Balneo injecit, quorum insignis in hoc morbo usus, ut prudenter cuncta egisse videatur *Thiedagus*.

Ex qua historiola patescit *Thiedagum* fuisse in arte Medica optime exercitatum & felicioris praxeos fama celebrem, Licentia quoque sui Abba-

Abbatis & ad iussum Imperatoris Curationem, Ducis *Bolislai* suscepisse, cum Clerici Medicastri in experti citra omne superiorum Mandatum nedum permissionem ad praxin temerarie povelent.

Fuit *Marsilius Ficinus* Sacerdos Florentinus, in scientia Medica probè expertus, testibus ejus scriptis posteritati relictis. Sed praxin ullam exercuisse non constat. Ejus tractatus de vita cœlitus comparanda speculativus magis est, quam practicus. Testatur namque *Picus Mirandolæ* & *Concordiæ Comes* illi non tantum Coævus, sed & familiaris, sæpius illum istas ex astris vitæ comparandæ Nænias secum risisse.

Fuit quoque *Arnoldus de Villa nova* Expertissimus Medicus & summi Pontificis Archiater: Excellentem extitisse practicum præter libros plurimos in Bibliotheca reali Medica à *Martino Lipenio* enumeratos testatur ejus Breviarium Practicæ, ex cujus prologo Colligitur eum ex Professo Medicinæ studuisse, meminit enim Magistri sui *Joannis Casamide*, Excellentissimi Medicinæ Professoris. Fuisse pium ac devotum verba in Præfatione operis anno MCCCCXCIV. Venetiis per Baptistam de Tortis impressi (quæ tamen in exemplari meo vetustissimo quidam nebulo illius libri olim Possessor delevit) testatum faciunt: Idcirco *Jesu Christi* ejusque gloriosissime *Virginis Matris Mariæ* auxilium & juvamen implo-ro, ut sint mihi adjutores in hoc meo opere. Dominus cor meum inspiret, & labia mea, ut possim utilia pro humano genere pronunciare, & ad bonum finem

finem deducere. Fuisse Clericum, sed Clericali resignasse, ipse in Novo lumine testatur. Cujus videtur ratio, quod Praxin Chymico-Medicam, quam profitebatur cum statu Clericali judicaret non convenire, uxoratum autem fuisse non constat.

Propterea quoque magna laude mactandus *Mercurius Helmontius Joannis Baptistæ Filius.* Nam cum hic esset quatuor ordinibus minoribus initiatus, & rogaretur, an cæteros tres simul ambiret, aut in Medicinæ Doctorem velit promoveri: Neutrum respondit: *Sacerdotium enim magnum est munus, multaue requirit: De multis respondeant, sintque perfecti oportet, si ritè defungi velint, quod capessere neutiquam auderem nisi coactus.* Quo imitatus est suum parentem, qui opimum Canonicatum respuit à S. Bernardo perterritus: *Quod peccata populi comederent.* Iudico rationem subfuisse, quod si sacerdotium fuisset amplexatus, Medicinæ exercitium vix omittere potuisset, utpote à parente in arte institutus, & de arcanis paternis provisos. Doctoratum autem in arte Medica defugit ad exemplum quoque Patris, qui videns juvenes non nisi tunica Talari & cucullo larvatos ad examina admitti, sicque à Professoribus ludibrio exponi, ridiculum hunc actum subire renuit. Accedit quod observasset Medicinæ Professores tum temporis alienas à veritate Opiniones fovere. Longè enim aliud esse Medicinæ Helmontianæ Systema ejus Scripta testantur.

Memorabo nunc excellentes quosdam Clericos

eos Medicos, in Theoria quidem præclaros, non tamen ad grabatum Practicos, qui egregiis scriptis apud posteritatem se immortales rediderunt. Cucullus & ordinis regula, & Claustralis Solitudo iis praxin Medicam non permisit. Primo loco se sistit *Thomas Campanella* ordinis Prædicatorum, qui præter multos alios Tractatus, quos fusc in Eruditorum Lexico recenset *Focherus*, juxta propria à se inventa Principia septem Medicinalium libros satis eruditos conscripsit. Infelix fuit hic litteratus: per 25. annos incarceratus, septies torturam & semel ad 40 horas sustinuit ob suspicionem prodicionis, ab *Urbano VIII.* pontifice tandem liberatus: Scripsit de Fato Siderali vitando, quod tamen ipse vitare non potuit. Vid. ejus vita ab *Ernesto Salomone Cypriano* anno 1722. in lucem missa.

Secundum locum concedo *Roberto Eboracensi* Anglo ejusdem ordinis S. Dominici Theologo, qui secretioris Medicinæ Theoremata ita est perscrutatus, ut etiam Doctissimis Medicis admirationem moverit, & in suspicionem magiæ venerit. Hic tamen non confundendus cum *Joanne Roberto S. J.* qui contra *Helmontium* & *Goclenium* curationis Magneticæ & unguenti armarii, magicam imposturam Clare & modeste binis Tractatibus detexit.

Tertium dabimus *Constantino Africano*, qui post longa per Ægyptum & Æthiopiam itinera ordinem S. Benedicti & Monasterium Montis Cassini ingressus in solitudine vitam traduxit, & librum de stomachi affectionibus naturalibus &

non naturalibus scripsit, multisque aliis operibus Medicinæ practicæ scientiam testatus est.

Subjungimus huic *Ægidium*, Atheniensem dictum, ordinis itidem S. Benedicti Monachum *Callistum*, *Neophytum*, *Theophanem*, *Richardum*, *Kunetium*, *Ganivetum* & innumeros alios, omnes antiquos & fere à Medicorum memoria remotos Monachos. Qui utilissimis artem Medicam scriptis nobilitârunt.

Eja bene, inquiet nasutior Medicafter Clericus, hoc est quod volumus. Si Monachis Theologis & Sacerdotibus permissum sit tractare Medicam, & conscribendis voluminibus Medicis insudare, quare id Clericis Ecclesiasticis non sit licitum? Respondeo magnum hos inter esse discrimen. Non enim est quæstio de studio Medico, sed de praxi Clinica. Monachi isti, qui magna ex parte adhuc seculares praxin Medicam exercuerant, tempus à Servitiis Divinis reliquum utiliter rebus naturalibus investigandis impenderunt, & pro recreatione & collusoribus libros, pro lucro scientiam elegerunt, interim Claustris conclusi aut in solitudine degentes, ægrotos nequaquam visitarunt, nullius pulsum tetigerunt, nullius lotium inspexerunt. Neque etiam Clericis secularibus, si capacitatem habeant, sicuti nec Religiosis, prohibitum est libros Medicos conscribere. Ita nostro ævo de virulenta lue pestilentiae utilissimum scrutinium edidit P. *Athanasius Kircherus S. J. & Benedictus de Bacquere* Sacræ Theologiæ Professor, & Abbatiae Dunensis Prior opus rarum ac Curiosum
omni-

omnibus longam vitam producere cupientibus
 utile sub titulo *Senum Medicus* composuit, eique
Senum Salvatorem admodum spirituales ad-
 junxit, ut ita non tantum corporis longæ vita-
 tem procuraret, sed & salutaria Media sugge-
 reret, per quæ quis de senectute bona transeat
 in juventutem perpetuam.

Eusebius Nierenbergius S. J. (prò quantæ E-
 ruditionis Vir) in Historia naturæ indaganda
 quantum non otii, non sedulitatis posuit, & ad
 posterorum instructionem scriptis tradidit? *Nic-*
quetius è Societate Sacerdos Theologus Physi-
 ognomiam humanam libris IV. distinctam ex
 probatissimorum Medicorum Doctrina in illo
 otio, quod à publico docendi munere superfuit,
 collegit & publicavit; opusculum sane rarissi-
 mum. Hos etenim, licet non fuerint Medici
 ex Professo, & Medica scribere non piguit.
 Imitati sunt in hoc *Celsum* Professione Gramma-
 ticum, & *Dioscoridem* non Medicum sed mili-
 tem, quorum tamen amborum extant exquisi-
 tissimi de re Medica Commentarii. Sic *Colu-*
mella, *Cato*, *Varro*, licet illorum nemo Agrico-
 la, extiterit, mira libros dexteritate de Agri-
 cultura nunquam intermorituros posteris reli-
 querunt. Potest igitur & Clericus Curatus sibi
 scientiam aliqualem Medicam, imprimis diæ-
 teticam, acquirere, ut mentem sanam in cor-
 pore sano conservet. Verum fallit & fallitur
Marsilius Ficinus, quando asserit felicius Me-
 dicinam Tractatum iri, si Theologi & Sacerdo-
 tes Medici forent, eò quod *Hippocrates* dixit:
 Inter

Inter Medicos primas tenere Æsculapii Sacerdotes. Inepta sequela ! quæ Superius jam refutata. Nescio autem an felicior foret Medicinæ Tractatio à Theologis & Sacerdotibus , quam hodie à Medicis secularibus cujus contrarium toto hoc Tractatu probavi.

Proponam nunc Clericos Medicos recentiores. Jam supra c. VIII. promisi Excellentissimum Clerico Medicum *Carolus Musitanum* Medicastris in Exemplum adducere , ut ab eo discant , quomodo in Ascititia hac Professione , si Roma Dispensationem fortè accipiant , debeant se gerere. Author , qui ejus vitam descripsit asserit adeo proficua fuisse ejus Medicamenta , ut felices se existimârint , quicumque morbo gravati , ejus operam nacti sunt. Hoc exactam supponit in arte scientiam & experientiam. Nocentissimum Spiritualis Naviculæ scopulum avaritiam feliciter declinavit , non Solum enim in praxi Medica summo studio laboravit , ut prodesset multis , sed ut nemini noceret. Tanta emicuit charitate in tenuioris fortunæ homines , ut nunquam ab illis pro labore quicquam pretii expetierit , imo honoraria afferentibus ea restituerit , ac proin invisendi operam gratis exhibuerit , iisdem Pharmaca abunde & æs suppeditârit. Philosophico contentus modo divitias contempsit , & populares auras fastidivit. Propter morborum muliebrium nauseam Clericatu addictus , constanti animo fœminarum genus semper perosus carnis illecebras in offenso pede calcavit. Adeo celebrem Musitanum prædica-

dicarunt, quod in ipso sirenum gremio Ulissem se gesserit, Homericò Ulisfe fortiozem, qui aures obturavit, ne illarum cantus audiret.

Habetis nunc vos Clerici, si una Medici esse velitis, in Clerico Sacerdote & Medico Illustre exemplum, quod imitari possitis. Verum quoque necesse est, ut sicuti *Musitanus* habuit sufficientem scientiam, experientiam, & super praxi Medica ex urbe Dispensationem, & vos hæc omnia quoque habeatis. Tunc si pares exercetis virtutes, vos ceu Medicos à Deo creatos honorandos judicabimus.

Recolo nunc Viri in Republica litteraria imo orbe universo celebratissimi, primâ quidem vitæ statione expertissimi Medici, alterâ verò Sacerdotis & Episcopi summè venerandi gloriosam memoriam. Est hic *Nicolaus Stenonis*, seu ut alii appellant, *Stenonius* Nobilis Danus, quem Universitates Daniæ, Hollandiæ, Hetruriæ aliæque plures viderunt in Medicina & Anatomia Practicum doxterrimum, dein Conversione ad fidem Orthodoxam facta Venerata est Romana Ecclesia Sacerdotem, Episcopum Titio-politanum, & Vicarium Apostolicum. Quam fuerit admiranda in arte profecandi ejus Experientia, & *Acta Danica*, & ab eo ipso in lucem dati libri loquuntur. Quantus autem Vir in vitæ integritate, in Carnis mortificatione, in Vigiliis, jejuniis, in Charitate non ficta, in Sancta Doctrina, in humilitate, verbo, in omni Christiana perfectione extiterit, ex ejus dum adhuc viveret, fama publica omnibus & undique in-

innotuit , quod ipse testari possum , quando Hildesii & Hanoveræ morabatur.

Hunc igitur incomparabilem virum omnibus Clericis Medicis in exemplum statuo. Nunquam ex Medicinæ Exercitio lucrum sectatus est: Non fuit dives opibus , non divitiis potens , quas & ipse Apostolorum Princeps se non habere gloria-
tur. Sublimitate Sacerdotii nil judicavit majus; Dedit omnibus , cum quibus est conversa-
tus , tam secularibus quàm Ecclesiasticis , Sa-
cræ Doctrinæ Pabulum , dedit salutare Consi-
lium , dedit paternam consolationem , & San-
ctæ Vitæ exemplum , quando Christi & Aposto-
lorum vestigiis insistens omni opum studio ,
mundi deliciarum amore , vitæ splendore se
penitus abdicavit.

Adducam adhuc unum Medicum Clericum
fatis famigeratum. Est is *Michael Andreas Feh-
linus* , Weitzkirchensis Parochus in superiori
Austria , SS. Theologiæ. Juris Utriusque , &
Medicinæ promotus Doctor (unica saltem Pro-
fessio suffecisset) de quo Cl. *Verlosching* libro
superius citato admodum plausibiliter refert ,
eum possedisse Medicinam Universalem (quam
& ipse dari credit) qua viginti annorum spacio
plura , quam octo hominum millia brevi tempo-
re sanavit , & à variis morbis , quos longa serie
recenset , liberârit , addit autem , quod in maxi-
mum huic Curioni cedit Elogium , indistinctè
omnibus sive pauperibus sive Divitibus gratis &
pro amore Dei istud Medicamentum dispensâsse.
Si tale Clericis nostris Medicastris innotesceret ,
ali-

aliquid facere posset ad implendos. Rugosos illorum locutos.

Sed paucos tanto dignantur munere Divi. Cl. Verlosching eos quidem ad *Hirnheimii* Abbatis typhum generis humani c. XI. ad *Davisonii* Philosophiam Pyrotechnicam Part. 2. c. XI. & ad *Bachimii* Panosophiam Enchireticam Part. 7. remittit, sed an his talis Panacæ fuerit nota præparatio, valde dubito, multo autem magis, an illorum quispiam ex illis ejus confectionem sit apprehensurus: An autem hic *Fehlinus* super pelle aurea à *Jasone* ex colchide rapta dederit, ignoro. Saltem inter Medicastrorum reputari non poterat trium facultatum creatus Doctor. Videatur de eo *Alchymia Virgo*, & *Axtelmajeri* lumen Naturæ Part. V.

Finem tandem huic tractatui faciet Visio apud *Moscheroschum* V. Tomi I. Monachus ex familia S. Dominici Argentorati, ex illo. *Redde mihi Domine quod debes.* Satis notus, in Estasi abreptus in favorem Medicastrum coram Divino tribunali verba volens facere agebat: Eum pauperibus multum boni præstitisse, varia & prætiosa Medicamenta propter Deum gratis dedisse, propterea illi vitam æternam jure retributionis ex merito deberi. Verum Diabolus longe doctior respondebat Monacho, ne huic rei, in qua sententiam adversam jam accepisset, amplius, se misceret: Reperiri enim in hujus Medicastrum rationibus, quod per duas pixides Plures homines eradicârit, quam in bello Bohemico gladio perierint: Omnes ejus Medicinas fuisse falsificas.

sificatas, & per ineptas mixturas hominibus morbos malignos obvenisse, ita ut unius anni spacio duæ præcipuæ urbes fere fuerint extinctæ. Et ita Monachus miserum & infelicem Medicastrum ab æterna condemnatione liberare non potuit. Non est dubium, hoc merum esse commentum. Faxit autem Deus, Clerice Medicafter, ne mutato nomine de Te fabula narretur.

Tametsi enim integras civitates Medicinis tuis non destruxeris, aut eradicâris, inspicere tamen Speculum conscientiæ tuæ, quod tibi dicet, Te artem profiteri, quam non didicisti, morbos tractare, quos non novisti, corpus curare, cujus Anatomen nunquam spectâsti, Medicinas miscere, quarum naturas, vires, & miscendi methodum ignoras: Secreta contra omnes morbos jactitare, nulla habere: Thura quidem adolere Deo Sacerdotem, sed fumos quoque Vendere Medicastrum: Ægrorum discere periculis, & experimenta per mortes facere: Infirmos visitare quâ curatum, & unâ quoque curantem: Et sic ad mortem disponere, interim per tua Pharmaca spem vitæ longioris facere, ut sæpe matura, ad mortem dispositio negligatur: Professionis Medicæ à tua vocatione alienæ curis & negotiis distentum sine debita præparatione ad cathedram aiscendere, & de vitiis fugiendis Doctrinam in ore habere, sed vitæ exemplo non ostendere: Mortuos sepelire, sed una errores tuos terra tegere: Verbo fingere

re te Medicum , sed potius Mimum ac histri-
onem agere.

Sed audio hîc clamare Clericos : Tu nos stri-
ctissimè mordes , & falsa dicacitate cavilla-
ris : *Hæc dicens Contumeliam nobis facis.* Luc.
11. 45. Sed hæc vox Pharisæorum erat , eo-
rum , qui dicunt & non faciunt , eorum , qui
videri malunt , quam esse. Sed *qui in genere di-
cta in se recipit , accusator sui est* , inquit S. Hiero-
nymus. Neminem pungo. Hæc Clerice te non
tangunt , qui non es Medcaster.

Dixi.

Verum ? Antequam huic dissertationi Colo-
phonem addam , publico invidere non pos-
sum egregium specimen , scilicet : Quod nu-
per in arce quadam L. Baronis de V. ad manus
pervenit Clerici Medicastri , ex illorum quos
Vicarios vocant numero , apud E. Celeberri-
mi Epistolium Idiomate Germanico Scriptum
ad ejusdem arcis coquum , quod raritatis & Spe-
cialis elegantiae ac exquisitæ eruditionis causa pro
Appendice Adjunctum Curiosus & Sapiens Le-
ctor mirabitur. Estque sequens :

Hoch = Edler Herr!

Mein Hochge = Ertister Herr:

Auf Dero Beliebigen diene zur Antwort, wie daß Dero Maladie in ein schwär, scharff und dickes Geblüth in = und um die Pfort = Alder, wo der Magen, Milk, Leber und gankes Gefröß eingeschlossen; welchem beytritt, daß der microcosmische Saturnus das Ober = Regiment prætendiret, und die Lebens = Geister oder Spiritus Vitales um das Herk, im Kopff und allen Gliedern gern beunruhigen wolle, in den Gedärmen und Magen viele Winde und Bläste, so wohl daß darin Grimmen causiren wolle &c. &c. &c. Diese Maladie hat nichts zu bedeuten, wo der Patient sich gegen dieselbige wacker auffmuntert, und solche nicht Platz nehmen, vielweniger einwirken laffet; Sonsten die Brust wegen der aufsteigenden Dünsten endlich die gebührenden Transpiration &c. nicht abfertigen würde.

Was nun die Cur, so habe ein Mixturlein beygefüget, davon Morgends und Abends, auch wohl des Tags, wann der Paroxismus ankommen wolle, ein Fingerhuts = voll, oder klein

Flein Zinnern Löfflein voll zu nehmen, zuvor umgerüttelt, darvon folgendes Recept fan gebraucht werden.

℞. Tinctur. Mercurii Tartarifati Drachm. j. Liq. Terræ Foliat. Tartari Drachm. jß. Essent. Millefol. Vincetox. aa. Drachm. Semis. Elix. Aperitiv. Clauder. Spiritus Salis Amoniac. Succinati, Spirit. Cochlear. aa. Drach. Unam. m. Morgens 36. ad 40. Tropffen zu nehmen im Eß - Löffel weissen Wein.

℞. Conserv. Salv. Drachm. tres Conserv. 4. Florum Cordialium aa. Unciam Unam. Trochiseor. de Capperib. de Rosis aa. Drachmam Semis. Spec. Diasatyrionis, Diarhodon. Abbat. Diamb. aa. Drachm. Semis. Conchæ. Præpar. aa. Drachm. Unam Ocul. 69. Præp. C. C. Ust. aa. Scrupul. jv. Tinctur. Martis Cydoniat. Drachm. j. Spiritus Salis Amoniac. Anifat. Drachm. Semis. Liq. Terræ Foliat. Tartar. Drachm. Semis. Mannæ Drachm. Tres. Syr. de fumo Terræ Uncias Sex. de Limon. de Cortic. Aurantior. aa. Unicam. Unam. m. f. Electuarium Mittags und Abends eine Castanien groß ob die Zung zu legen, und gelind durchgehen lassen. Wann die Medicin zu Besell soll gehohlet werden, so ist sie am besten bey Herrn Gammersbach zu bekommen.

Hic est Epistolæ tenor ad verbum, cuius Originale apud Autorem asservatur. Sed pro quæ Chymaræ? quam ridicula Medicorum simia? Quam absurda Medicamentorum compositio? Ex qua, quæ fuerit mixtur luæ, quam ipso ægrotanti pro Medio Imperiali misit, conditio, abunde colligitur.

FINIS.

Cohausen, Johann Heinrich, 1665-1750

J. H. C. H. S. D. M. Clericus medicaster, in quo ... demonstratur
sacerdotem imprimis curatum praveos medicae exercitium non decere

Francofurtum a. M. 1748

Med.g. 354 b#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10085787-8

VD18 14649551-001